

			ACD 1641161
			datum 03 NOV. 1982
			CO
1) Zo nodig andere rubricering aangeven.			b. d.
Distr.: BC - BF			Bijlage(n): - 3 -
Afschr.:			BO: 193.500
Datum ontmoeting	Datum rapport	Volgno. Inf. rapp.	Evaluatie
		3	
Betreft:			

Vergadering buitenlandse werknemers.

Op 26 oktober 1982 vond in het CPN-districtskantoor een vergadering met buitenlandse werknemers plaats te-r bespreking van het Platform-rapport.

Aanwezig waren 16 personen,

een aantal Nederlandse vertegenwoordigers uit diverse steuncomitees. Allereerst werd medegedeeld, dat een aantal der aanwezigen namens de werkgroep deel zal nemen aan de districtsconferentie.

Naar het a.s. Congres worden drie personen afgevaardigd.

Anne de BOER werd tevens voorgesteld als partijbestuurder voor de buitenlandse werknemers.

Voorts is afgesproken over het zogenaamde platform-rapport, waarnaar korthedshalve wordt verwezen.

Tot slot vestigde de aandacht op het voor 6 november a.s. geplande symposium over het nieuwe grondwetsontwerp in Turkije, waarvoor hij de aanwezigen opriep om hier aan deel te nemen. (zie bijlagen). (Opm. : tevens wordt de aandacht gevestigd op de notulen van de verga

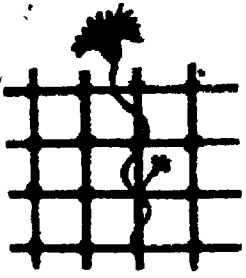
1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

VERVOLGBLAD Nr. - 1 -

Bij ~~opdr.~~ / inf. rapport nr. 3

dering d.d. 6 oktober, die staan afgedrukt op bijgevoegde uitnodiging

1641161
193.500

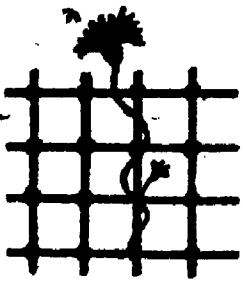
Nederland - Turkije Komitee voor de Verdediging van Mensenrechten en Democratie

---

SYMPOSIUM democratie, mensenrechten en het
nieuwe Turkse grondwetsontwerp

PROGRAMMA:

- 10.30 uur Ontvangst deelnemers met koffie
11.00 uur Opening
11.15 uur Inleiding 'Turkije na de staatsgreep van 12 september'
11.55 uur Inleiding 'Het nieuwe Turkse grondwetsontwerp'
12.25 uur lunchpauze met Turkse broodjes
13.30 uur WERGROEPEN over:
    1. mensenrechten
    2. vakbondsrechten
    3. het politieke systeem
    (tijdens de werkgroepen wordt de film 'Yol' van
    Yilmaz Güney gedraaid)
15.30 uur theepauze
16.00 uur rapportage en aanbevelingen van de werkgroepen
16.30 uur politieke reacties daarop en plenaire discussie
17.30 uur afsluiting

18.00 uur Turkse maaltijd, Çorba
19.00 uur CULTUREEL PROGRAMMA

Nederland - Turkije Komitee voor de Verdediging van Mensenrechten en Democratie

SYMPOSIUM 'DEMOCRATIE, MENSENRECHTEN EN HET NIEUWE TURKSE GRONDWETSONTWERP'

UITNODIGING

Op 7 november a.s. wordt er in Turkije een referendum gehouden over een nieuw grondwetsontwerp. Wij maken ons ernstig zorgen over dat nieuwe grondwetsontwerp:

- Er dreigt een autoritair presidentieel systeem te worden ingevoerd met minimale bevoegdheden voor het parlement.
- Vakbonden worden zodanig belemmerd om voor de belangen van hun leden op te komen, dat nauwelijks van een onafhankelijke vakbeweging kan worden gesproken.
- Enkele fundamentele mensenrechten worden sterk beperkt.

Wij vrezen dat dit grondwetsontwerp een wettige basis zal geven aan de huidige schending van democratie en mensenrechten in Turkije.

Vanaf 24 oktober is het voor iedereen, behalve voor de leden van de nationale veiligheidsraad (junta), verboden om in het openbaar over de nieuwe grondwet te spreken of te schrijven. Op die wijze willen de generaals de kritiek de mond snoeren, die in de afgelopen weken op het grondwetsontwerp is uitgeoefend. Die kritiek was afkomstig van leden van alle politieke partijen.

Wij willen wel over het nieuwe grondwetsontwerp spreken. Om de democratisch gezinde mensen die een standpunt innemen dat de junta onwelgevallig is moreel te steunen; omdat het nieuwe ontwerp van grote betekenis is voor de Turkse gemeenschap in Nederland; en omdat de ontwikkelingen in Turkije ook Nederlanders niet onverschillig mogen laten.

Daarom houden wij op 6 november a.s. een symposium over het nieuwe grondwetsontwerp. Het symposium wordt gehouden in het Cartesius lyceum, Pieter Mondriaanstraat 140 in Amsterdam. Telefonische informatie over het symposium is te verkrijgen onder nummer 020 - 221820.

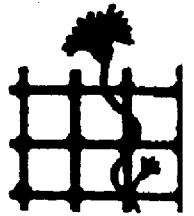
Aan het symposium wordt deelgenomen door een groot aantal Turkse organisaties in Nederland, alsmede door Nederlandse politieke partijen (CDA, CPN, D'66, PPR, PSP, PvdA, VVD) en een groot aantal mensenrechten organisaties in Nederland.

Mocht U aan het symposium willen deelnemen, verzoeken wij U om het bijgesloten formulier ingevuld terug te sturen.

Met vriendelijke groeten,

Nederland - Turkije Comité voor de verdediging
van Mensenrechten en Democratie

SYMPOSIUM 'DEMOCRATIE, MENSENRECHTEN EN HET NIEUWE TURKSE
GRONDWETSONTWERP'

DEELNAME FORMULIER

Ondergetekende: .....
    adres: .....
    postcode: .... .. woonplaats .....

wenst deel te nemen aan het symposium 'Democratie, mensenrechten
en het nieuwe Turkse grondwetsontwerp.

ondergetekende zal aanwezig zijn met .. personen

Ter voorbereiding op het symposium is een documentatiemap verkrijg-
baar van 150 pagina's. In deze map zijn opgenomen: De nieuwe
ontwerp grondwet; een algemene kritiek op het ontwerp; vakbonds-
rechten in het nieuwe ontwerp; de internationale verklaringen en
het nieuwe ontwerp; de voorbereiding van het ontwerp en de voor-
waarden waaronder het ter discussie is gesteld; de meningen van de
volkeren in Turkije.

ondergetekende wenst .. exemplaren van de documentatiemap te ont-
vangen en maakt daarvoor f10,- per exemplaar over op gironummer
5253583 t.n.v. Ned.-Turkije Comité o.v.v. "documentatiemap"

Sedurende het Symposium zullen de volgende drie werkgroepen
worden gehouden: - mensenrechten
                  - vakbondsrechten
                  - politiek systeem

Wij verzoeken U aan te kruisen aan welke werkgroep U wilt deelnemen

datum ..... plaats .....

handtekening .....

Amsterdam, 18 oktober 1982

Beste mensen,

Hierbij nodig ik jullie uit voor de vergadering van 26 oktober a.s. om 20.00 uur op de Nieuwe Leliestraat.

De bedoeling is dat deze avond eindelijk het Platformrapport besproken zal worden.

Harm van Zuthen, één van de schrijvers, zal een mondelinge inleiding houden.

Agenda:

1. opening, notulen, ingekomen stukken, mededelingen
2. Inleiding door Harm van Zuthen
3. Bespreking Platformrapport.
4. Sluiting

Verder is het de bedoeling dat we het, liefst kort, over de distriktskonferentie in het weekend van 30 en 31 oktober zullen hebben.

Het stuk van Anne en Sietske zal, met wijzigingen, ter sprake komen. Ook moeten er nog een paar afgevaardigden gekozen worden.

Wil iedereen die het Platformrapport nog niet heeft, dit aanschaffen bij het Platform, Herengracht 22. Kosten f 5,-.

Hopelijk tot ziens op de 26e,
Frank van Ammers

P.S. Geef even afbericht als je niet kunt. tel. 18 76 65

AFDELING I

Algemene Beginselen.

I. De staatsvorm en de onherroepelijkheid van de staatsvorm.

art. 1. De Turkse staat is een republiek.

Deze regel van de grondwet mag niet worden gewijzigd en geen enkel voorstel tot wijziging daarvan mag worden gedaan.

II. De grondbeginselen van de republiek.

art. 2. De Turkse republiek is een democratische, wereldlijke en sociale staat bestuurd op grond van de wet; met eerbiediging van de mensenrechten binnen de grenzen gesteld door openbare vrede, nationale solidariteit en gelijkheid; trouw aan het nationalisme van Atatürk; en gegrondvest op de fundamentele beginselen in de inleiding uiteengezet.

III. De onschendbaarheid en de officiële taal van de staat, zijn vlag, volkslied en hoofdstad.

art. 3. De Turkse staat is een ondeelbaar geheel dat grondgebied en natie omvat.

De officiële taal is het Turks.

De vlag bestaat uit een witte wassende maansikkel en ster op een rode ondergrond in de vorm zoals bij de wet vastgesteld.

Het volkslied is de "Onafhankelijkheidsmars".

De stad Ankara is de hoofdstad.

IV. Fundamentele doeleinden en plichten van de staat.

art. 4. Fundamenteel doel en plicht van de staat is het waarborgen van de onafhankelijkheid en de onschendbaarheid van de Turkse natie, de onverbrekelijke eenheid van de staat, de republiek en de democratie en te zorgen voor geluk en vrede voor de enkeling en in het algemeen. De staat zal streven naar de opheffing van alle politieke, economische en sociale belemmeringen, die de grondrechten van de enkeling beperken op dusdanige wijze dat ze strijdig zijn met de beginselen neergelegd in de rechtsorde en met de beginselen der rechtvaardigheid; en de voorwaarden te scheppen, vereist voor de stoffelijke en geestelijke ontplooiing van de individu.

V. De Souvereiniteit.

art. 5. De souvereiniteit berust bij de Turkse staat zonder voorbehoud en onvoorwaardelijk.

De natie zal zijn souvereiniteit uitoefenen door middel van daartoe gemachtigde organen zoals geeist wordt door de in de grondwet vastgelegde beginselen.

Het recht om die souvereiniteit uit te oefenen mag niet worden overgedragen aan enig persoon, groep of klasse.

Geen persoon of orgaan zal enig staatsgezag uitoefenen,

dat niet zijn oorsprong heeft in de Grondwet. De bepalingen van overeenkomsten die het lidmaatschap regelen van instellingen met internationale bevoegdheden zijn voorbehouden.

VI. Gelijkheid voor de wet.

art.6. Alle personen zijn gelijk voor de wet, ongeacht taal, ras, huidskleur, geslacht, politieke overtuiging, wijsgerige opvattingen, godsdienst of godsdienstige secte en andere soortgelijke verschillen.
Geen voorrechten zullen worden verleend aan enig persoon, familie, groep of klasse.
Staatsorganen en bestuurlijke gezagsdragers zijn verplicht alle overeenkomsten en werkzaamheden af te wikkelen in overeenstemming met het beginsel van gelijkheid voor de wet.

VII. De Wetgevende Macht.

art.7. De wetgevende macht berust bij de Turkse Grote Nationale vergadering. Deze macht kan niet worden overgedragen. De regelingen van de artikelen ..... van de Grondwet zijn voorbehouden.

VIII. Uitvoerende Macht en Functie.

art.8. De uitvoerende macht en functie zullen worden uitgeoefend en uitgevoerd door de President en de Raad van Ministers in overeenstemming met de Grondwet en de wetten.

IX. De Rechterlijke Macht.

art.9. De rechterlijke macht zal worden uitgeoefend door onafhankelijke rechtbanken uit de naam van de Turkse Natie.

X. De Oppermacht en de bindende kracht van de Grondwet.

art.10. De regelingen van de Grondwet zullen de grondleggende wettelijke beginselen zijn die de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke organen, bestuurlijke gezagsdragers en individuen binden.
Wetten kunnen niet strijdig zijn met de Grondwet.

AFDELING II

Fundamentele Rechten en Plichten.

HOOFDSTUK 1

Algemene Regelingen

I. De Aard van de Grondrechten.

art.11. Ieder individu kan, krachtens zijn bestaan als menselijk wezen, aanspraak maken op grondrechten en vrijheid, die niet kunnen worden geschonden, overgedragen of opgegeven. De fundamentele rechten en vrijheid bieden ruimte voor de individuele plichten en verantwoordelijkheden ten opzichte van de samenleving, zijn familie en de andere individuen.

De fundamentele rechten en de vrijheid kunnen alleen worden uitgeoefend in overeenstemming met deze plichten en verantwoordelijkheden.

II. Beperking van grondrechten en vrijheid.

art.12. Uitoefening van de grondrechten en de vrijheid kan worden beperkt met het doel de onschendbaarheid van de staat met zijn grondgebied en natie, de republiek, de nationale veiligheid, de openbare orde, binnenlandse vrede, het openbaar belang, de openbare zeden, de openbare gezondheid, rechten en vrijheid van andere individuen en voor speciale redenen genoemd in de betreffende artikelen, te waarborgen.

III. Misbruik van vrijheid en grondrechten.

art.13. Een recht en vrijheid verleend in de grondwet kan niet worden uitgeoefend met het doel de onschendbaarheid van de staat met zijn grondgebied en natie te verstoren, het bestaan van de Turkse staat in gevaar te brengen, de grondrechten en vrijheden te vernietigen, het bestuur van de staat over te geven aan een enkeling of een groep of aan een sociale klasse de heerschappij over andere sociale klassen te geven of discriminatie in het leven te roepen op grond van taal, ras, godsdienst of godsdienstige secte, of een staat te vestigen gegrond op communisme, fascisme of op religieuze grondslagen door enig ander middel. De uitoefenaars van een grondrecht of vrijheid die de bovengenoemde doeleinden nastreven zullen deze rechten en vrijheden ontnomen worden. Vonnissen tot verlies van burgerrechten zullen door de rechtbanken worden geveld.

De strafmaatregelen die worden genomen tegen de natuurlijke- en rechtspersonen en -groepen die deze verboden schenden en zij die anderen aanzetten en uitdagen om dat te doen, zullen bij wet worden geregeld.

Geen enkele regeling van deze Grondwet kan zo worden uitgelegd dat een enkeling of een groep het recht gegeven wordt de hier omschreven rechten te vernietigen.

IV. Schorsing van de uitoefening van de grondrechten en vrijheden.

art.14. Uitoefening van de grondrechten en vrijheden kan worden geschorst zowel gedeeltelijk als in zijn geheel en er kunnen maatregelen genoemd worden, die deze in de Grondwet neergelegde garanties doorkruisen in staat van oorlog, onder de krijgswet en in noodtoestand, voorzover de situatie dat vereist en onder voorwaarde dat ze niet een schending inhouden van verplichtingen voortvloeiend uit het internationale recht.

Echter, zelfs onder toestanden opgesomd in de eerste paragraaf (met uitzondering van dood als gevolg van toepassing van de krijgswet of van de toepassing van de doodstraf) blijven de regels en vrijheden van kracht die erkennen het recht op leven, de onschendbaarheid van het stoffelijke en geestelijke leven van de individu, dat de individu niet gedwongen kan worden zijn godadienst, gewetensovertuigingen en gedachten te openbaren, dat hij niet kan worden aangegeven of ervan kan worden beschuldigd die te hebben, dat misdaden en straffen geen terugwerkende kracht hebben en dat de beklaagde niet schuldig zijn voordat de rechtbank het vonnis heeft uitgesproken.

V. De status van vreemdelingen.

art.15. De rechten en vrijheden van vreemdelingen kunnen worden beperkt bij de wet, in overeenstemming met het internationale recht.

HOOFDSTUK II

De Rechten en Plichten van de individu.

I. De persoonlijke onschendbaarheid, geestelijk en stoffelijk bestaan dan de individu.

art.16. Iedere individu geniet het recht te streven naar materiële en geestelijke ontplooiing.

De individu als fysieke bestaansseenheid, is onschendbaar. Hij kan niet worden onderworpen aan wetenschappelijke en medische proeven en zijn organen kunnen niet verwijderd worden zonder zijn toestemming.

Geen individu kan worden onderworpen aan marteling. Geen individu mag een straf of slechte behandeling ondergaan die strijdig is met de menselijke waardigheid. De uitvoering van de doodstraf op grond van een gerechtelijk vonnis vormt een uitzondering op de bepalingen van de eerste paragraaf.

Eveneens worden de bepalingen van de eerste paragraaf beschouwd als niet te zijn geschonden wanneer dat doden plaats vond in gevallen van zelfverdediging waarin noodgedwongen toevlucht tot geweld wordt genomen, in geval van uitvoering van een bevel tot arrestatie of gevangenneming, bij het voorkomen van ontvluchting van gearresteerden of veroordeelden, bij onderdrukking van oproer

en verzet, in geval van het uitvoeren van opdrachten van bevoegde autoriteiten tijdens een noodtoestand of onder gelding van de krijgswet.

II. Verbod van dwangarbeid.

art.17. Niemand mag worden blootgesteld aan dwangarbeid.

"Slavenarbeid" is verboden.

Werk verricht tijdens arrest, veroordeling en voorwaardelijke hechtenis, waarvan vorm en voorwaarden bij de wet moet worden geregeld, en diensten van militaire aard of diensten ter vervanging van militaire dienst, diensten gevraagd van burgers in geval van noodtoestand, fysieke en intellectuele arbeid bij wijze van burgerplicht als de behoeften van het land het vereisen, zullen niet worden besouwd als dwangarbeid.

III. Vrijheid en persoonlijke veiligheid van de individu.

A art.18. Iedereen mag persoonlijke vrijheid hebben.

Geen individu kan beroofd worden van zijn vrijheid, met uitzondering van de hieronder opgesomde gevallen, waarvan vorm en voorwaarden in de wet moeten worden beschreven:

- a- ter voltrekking van straffen van vrijheidsbeperking en de toepassing van veiligheidsmaatregelen.
- b- de gevangenneming en het arrest en de betreffende persoon ter uitvoering van een gerechtelijk vonnis of een wettelijke verplichting.
- c- uitvoering van beslissing die de correctie van een minderjarige in gevangenschap eist, of die hem dwingt voor de bevoegde autoriteit gebracht te worden.
- d- de uitvoering van maatregelen genomen om de vrijheid te beperken van personen die een bedreiging vormen voor het publiek op grond van hun geestelijk gestoord zijn, drugs- en alcoholverslaving, landloperij en besmettelijke ziekte.
- e- oppakken en gevangenneming van personen die proberen illegaal het land binnen te komen of hen die daarin geslaagd zijn, en van personen die vallen onder een uitleverings- of deportatiebevel.

B De veiligheid van de individu.

art.19. Iedereen zal persoonlijke veiligheid genieten.

Zij die onder zware verdenking van misdaad staan, kunnen worden gearresteerd op grond van een uitspraak van de rechtbank alleen ter voorkoming van vernietiging of verandering in het bewijsmateriaal of in geval er gevaar bestaat van begaan van een misdaad of soortgelijke in de wet vastgelegde voorwaarden die arrestatie noodzakelijk maken.

Voor de voortzetting van het arrest zullen dezelfde voorwaarden vereist zijn.

Gevangenneming zonder een gerechtelijk bevel kan alleen worden uitgevoerd als de daer op heterdaad is betrapt en in andere situaties waarin uitstel verwerpelijk be-

schouwd wordt. De voorwaarden hiervoor zullen in de wet worden opgenomen.

Personen die worden opgepakt of gearresteerd zullen onmiddellijk op de hoogte gesteld worden indien mogelijk schriftelijk, of mondeling, van de tegen hen ingebrachte beschuldiging.

Opgepakte en gearresteerde personen zullen voor de rechter gebracht worden binnen hoogstens 48 uur. Voor collectieve misdrijven zal dit op zijn hoogst 14 dagen zijn.

Hierbij wordt niet gerekend de tijd die nodig is om de gedetineerde voor de rechtbank te brengen die het dichtst bij de plaats van aanhouding is.

Niemand kan van zijn vrijheid beroofd worden zonder beslissing van de rechtbank nadat deze periode is verstreken.

De positie van de gearresteerde of aangehouden persoon moet aan zijn verwanten worden gemeld. Bepalingen die betrekking hebben op de noodtoestand, het krijgsrecht of oorlog worden voorbehouden.

Gearresteerde personen zullen het recht hebben om te vragen om veroordeeld te worden binnen een redelijke termijn, of om vrij gelaten te worden gedurende het onderzoek en de vervolging. Vrijlating kan plaats vinden onder voorwaarde dat er voldoende garantie is die de aanwezigheid van de beklaagde ter zitting en bij het vellen van het vonnis waarborgt.

Niemand kan van zijn vrijheid worden beroofd omdat hij niet in staat is een schuld te betalen die voortvloeit uit een privaatrechtelijke verbintenis.

Alle schade, die personen geleden hebben die aan een andere dan de hier voorgeschreven behandeling zijn onderworpen, zal door de Staat worden vergoed in overeenstemming met de wet.

IV. Vrijheid van reizen en vestiging.

art.20. Iedere individu zal vrijheid van reizen hebben. De genoemde vrijheid kan echter beperkt worden bij wet op grond van opsporing en vervolging van een misdrijf en de voorkoming van het begaan van een misdrijf.

Iedere individu zal vrij zijn zich te vestigen op de plaats die hij verkiest. Deze vrijheid kan echter beperkt worden door de wet met het oog op voorkoming van een misdrijf, het tot stand brengen van sociale en economische ontwikkeling of een gezonde en ordelijke urbanisatie of de bescherming van de openbare bezittingen.

Geen burger kan worden gedeporteerd of beroofd van het recht van toegang van zijn thuisland. De burgers zijn vrij om naar het buitenland te gaan. Dit vrijheidsrecht kan worden beperkt alleen op grond van burgerlijke plichten of opsporing en vervolging van een misdrijf.

V. A. Geheimhouding en bescherming van het privé-leven.

art.21. Iedere individu heeft het recht om de respectering te verlangen van zijn privé- en familielevens. De beslotenheid van zijn privé- en familielevens zijn onschendbaar. Uitzonderingen, vereist voor gerechtelijke opsporing, zijn echter voorbehouden. Geen individu kan worden gefouilleerd en zijn privébezit kan niet worden verbeurdverklaard zonder gerechtelijk bevel, uitgevaardigd in overeenstemming met de wettelijke voorschriften of door de daartoe gemachtigde gezagsorganen, die met name in de wet zijn aangewezen, in geval uitstel niet wenselijk is.

B. De onschendbaarheid van de woning.

art.22. De woning van de individu is onschendbaar. Niemand's woning kan worden binnengegaan en doorzocht en de eigendommen daarin kunnen niet worden verbeurd verklaard tenzij met een gerechtelijk bevel uitgevaardigd in overeenstemming met de wettelijk voorgeschreven procedure of op last van een daartoe door de wet gemachtigd orgaan als duidelijk in de wet omschreven, in gevallen waarin uitstel bedenkelijk is.

C. Vrijheid van communicatie.

art.23. Iedere individu heeft vrijheid van communicatie. De vrijheid van communicatie zal niet worden belemmerd en de geheimhouding zal niet worden geschonden, tenzij er een gerechtelijk bevel is uitgevaardigd volgens de wettelijke procedure, of een bevel van een daartoe door de wet gemachtigd orgaan, zoals duidelijk in de wet aangegeven.

VI. Vrijheid van godsdienst en geweten.

art.24. Iedere individu zal vrijheid van geweten, godsdienst en godsdienstige overtuiging hebben. Niemand kan gedwongen worden om deel te nemen aan het gebed, religieuze missen en plechtigheden of om zijn geloof en overtuiging te openbaren; niemand kan worden gecritiseerd of beschuldigd om zijn geloof en religieuze overtuiging op grond van welke reden of bedoeling dan ook. Opvoeding en godsdienstige scholing zullen plaats vinden onder leiding en oppertoezicht van de staat. Religieuze opvoeding en opleiding van een volwassene zal afhankelijk zijn van zijn eigen wensen, terwijl voor minderjarigen de wil van hun voogden zal worden gevolgd.

VII. Vrijheid van gedachte en overtuiging.

art.25. Iedereen zal vrijheid van gedachte en overtuiging hebben. Niemand kan gedwongen worden om zijn gedachten en overtuigingen te onthullen of zal worden gecritiseerd of beschuldigd om zijn gedachten en overtuigingen om welke reden dan ook.

III. Vrijheid van meningsuiting en verspreiding.

art.26. Iedereen is gerechtigd om zijn gedachten en mening uit te drukken en te verbreiden, alleen of in een groep, door middel van woord of geschrift, door beelden of door andere media. Dit vrijheidsrecht houdt in, vrijheid van uitwisseling van meningen zonder enige tussenkomst van officiële autoriteiten. Deze bepalingen verhinderen niet dat radio, televisie of film aan een licentiesysteem zijn onderworpen.

De uitoefening van deze vrijheidsrechten kan worden beperkt ter voorkoming van misdrijven, het afstraffen van misdadigers; ter bescherming van de goede naam, de rechten, de "privacy" en het gezinsleven en de beroepsgeheimen van anderen, ter voorkoming van de onthulling van staatsgeheimen, ter voorkoming van de verspreiding van vals en voorbarig nieuws dat het economisch leven zou kunnen beïnvloeden, om het justitie mogelijk te maken haar functie naar behoren te vervullen en om de jeugd te beschermen tegen de invloed van schadelijke stromingen en opvattingen.

Bepalingen die het gebruik van de media voor de verspreiding van nieuws en opinies regelen, kunnen niet worden beschouwd als beperkingen van de vrijheid van meningsuiting en verspreiding, aangenomen dat deze bepalingen de verspreiding niet in de weg staan.

IX. Vrijheid van wetenschap en kunsten.

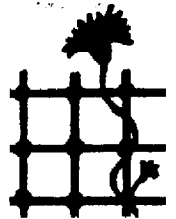
art.27. Ieder is gerechtigd om zich vrijelijk te bekwamen in wetenschap en kunsten en dit over te dragen aan anderen en de kennis dienaangaande toe te passen, bekend te maken en door te geven en om alle soorten van onderzoek op dit gebied uit te voeren.

De bepalingen van deze paragraaf zullen echter geen regeling bij speciale wet van de binnenkomst en verspreiding in het land van buitenlandse publicaties in de weg staan.

X. Bepalingen die drukpers en informatie regelen.

art.28. De drukpers is vrij en er zal niet worden gecensureerd. De oprichting van een drukkerij is vrij en kan niet worden onderworpen aan toestemming of het deponeren van een garantiesom.

De staat zal maatregelen treffen om de vrijheid van drukpers en verspreiding te verzekeren. Ter beperking van de vrijheid van drukpers zullen de bepalingen van art.26 over de vrijheid van meningsuiting en verspreiding van toepassing zijn. Ongeacht in welke hoedanigheid, zullen zij die ter publicatie nieuws of informatie verstrekken van welke aard dan ook, dat schadelijk is voor de binnenlandse of buitenlandse veiligheid en de onschendbaarheid van de Staat met grondgebied en natie, dat misdaad, verzet en rebellie aanmoedigt, of dat verband houdt met staatsgeheimen; zij die dergelijk materiaal drukken of laten drukken zullen kunnen worden vervolgd op grond van de bepalingen van de toepasselijke wetten, zelfs als de

verspreiding ervan nog niet is uitgevoerd. Onder dergelijke omstandigheden kan de distributie worden voorkomen door een wettelijke actie.

Uitgezonderd een gerechtelijk bevel uitgevaardigd om het justitie mogelijk te maken zijn functie naar behoren te verrichten, zal er geen verbod worden opgelegd op het publiceren van welke informatie dan ook.

Periodieke en niet-periodieke publicaties kunnen worden in beslag genomen overeenkomstig een uitspraak van de rechtbank in geval het initiatief genomen is tot onderzoek en vervolging, en op last van de bevoegde autoriteit gemachtigd bij de wet in gevallen waarin uitstel nadelig is voor de bescherming van de onschendbaarheid van de Staat met natie en grondgebied, de nationale veiligheid, openbare orde, de grondbeginselen en hervormingen van Atatürk, de openbare zeden, de goede naam en de rechten van anderen, de "privacy" van enkelingen en families, en de voorkoming van misdrijven.

De bevoegde autoriteit die het besluit tot inbeslagneming heeft genomen moet de rechtbank binnen uiterlijk 24 uur daarvan op de hoogte stellen. Als een dergelijke beslissing niet binnen maximaal 3 dagen door de rechtbank is bekrachtigd, zal het besluit tot inbeslagneming niet meer van kracht zijn.

Op in beslagneming van periodieke en niet-periodieke publicaties op grond van opsporing en vervolging van misdrijf zijn de algemene bepalingen van toepassing.

Periodieke en niet-periodieke publicaties in Turkije kunnen stopgezet worden op grond van een uitspraak van de rechtbank op tijdelijke basis voor de duur van maximaal één jaar ingeval van veroordeling wegens aanstootgevende uitlatingen gericht tegen de ondeelbaarheid en de onschendbaarheid van de Staat met grondgebied en natie, tegen de grondbeginselen van de republiek, de nationale veiligheid en de openbare zeden, en op tijdelijke of permanente basis in gevallen van een herhaalde veroordeling wegens deze overtredingen. De rechtbank kan bij wijze van preventieve maatregel de periodieke publicatie schorsen voordat het vonnis is uitgesproken. Iedere publicatie die in wezen een voortzetting is van de stopgezette of geschorste publicatie is verboden. Deze kunnen worden in beslaggenomen op grond van een uitspraak van de rechtbank.

B. Het recht van publicatie van periodieke en niet-periodieke uitgaven.

art.29. De publicatie van periodieke en niet-periodieke uitgaven zal niet afhankelijk zijn van de voorwaarde van voorafgaande toestemming of het storten van een garantiesom. De oprichting, de voorwaarden van het uitgeven, de financiële bronnen van periodieke en niet-periodieke publicaties, en de grondslagen van het journalistieke beroep zullen bij wet worden geregeld. De wet zal geen politieke, economische, financiële en technische voorwaarden stellen die de vrije verspreiding van nieuws, gedachte en overtuigingen, belemmeren of bemoeilijken.

Niet-periodieke uitgaven kunnen profiteren van de middelen en faciliteiten van de Staat en andere openbare rechtspersonen of instellingen daarmee verbonden, op basis van gelijkheid.

C. De bescherming van drukkers en werkplaatsen.

art.10. Drukkerijen en accommodaties ingericht als drukkersbedrijf zullen niet worden inbeslaggenomen en verhinderd worden te werken onder voorwendsel dat zij het werktuig van een misdrijf zijn, onder voorbehoud van een veroordeling op grond van een overtreding omschreven in de laatste paragraaf van art.28.

D. Het recht om gebruik te maken van massa-communicatie faciliteiten -de pers uitgezonderd- die eigendom zijn van openbare rechtspersonen.

art.31. Enkelingen en politieke partijen hebben het recht om gebruik te maken van niet-pers massacommunicatie en publicatie faciliteiten in het bezit van openbare rechtspersonen. De voorwaarden en de procedure die daarbij gevolgd moet worden, zullen worden geregeld in de wet op basis van democratische beginselen en gelijkheid. De wet kan geen beperkingen opleggen die het publiek belemmeren in de verkrijging van informatie, de vorming van een mening en de vrije vorming van de publieke opinie, voor andere redenen dan de algemene beperkingen neergelegd in art.12.

E. Het recht van rectificatie en antwoord.

art.32. Het recht op rectificatie en antwoord wordt erkend alleen in die gevallen waarin de waardigheid en eer van enkelingen zijn aangetast of waarin zij het slachtoffer zijn van ongefundeerde verklaringen in druk; dit recht is in de wet geregeld.

Als de verklaring die het weerwoord bevat niet vrijwillig is gepubliceerd, moet een rechtbank tegen de publicatie daarvan beluizen.

XI. Het recht en de vrijheid van vergadering.

A. Het recht van vereniging.

art.33. Iedereen heeft het recht om zonder voorafgaande machtiging een vereniging op te richten. De vorm en de procedure die moet worden gevolgd bij de gebruikmaking van het recht van vereniging worden in de wet geregeld.

Verenigingen kunnen niet handelen in strijd met de gronden voor algemene beperkingen in art.12 vastgelegd; ze kunnen geen politieke doeleinden nastreven en geen politieke activiteiten ontplooiën; ze kunnen geen steun ontvangen van politieke partijen, en zij kunnen politieke partijen niet steunen; ze kunnen niet deelnemen aan gemeenschappelijke actie met de vakbonden, beroepsorganisaties met het karakter van een openbare instelling of stichting.

Verenigingen die voorwaarden van oprichting verliezen of die niet meer voldoen aan de verplichtingen bedoeld in de wet, worden beschouwd als ontbonden. Onder in de wet aangegeven omstandigheden, kunnen verenigingen bij gerechtelijke uitspraak worden ontbonden. In gevallen waarin uitstel nadelig wordt geacht voor de eenheid en de onschendbaarheid van de Staat met grondgebied en natie, voor de nationale veiligheid, voor de openbare orde, voor de rechten en vrijheid van anderen en ter voorkoming van misdrijven, kunnen de activiteiten van verenigingen worden geschorst door de bevoegde autoriteit, hangende de beslissing van de rechtbank. Verenigingen kunnen ook opgeheven worden door de minister van Binnenlandse Zaken, ter bescherming van de eenheid van de Staat met grondgebied en natie, de nationale veiligheid, nationale souvereiniteit en de openbare orde. Het eerste lid van dit artikel verhindert niet de beperkingen van de rechten van het personeel van de strijdmacht en leden van de veiligheidstroepen, om verenigingen te vormen, of om ze uit te sluiten van de uitoefening van dit recht. Dit artikel is van toepassing op stichtingen en instellingen van soortgelijke aard.

B. Het recht van vergadering en demonstratie.

art. 34. Iedereen heeft het recht om te vergaderen of te demonstreren zonder voorafgaande toestemming zolang hij geen wapens draagt en geen overval in de zin heeft. De vorm, voorwaarden en procedure waaraan moet worden voldaan bij het organiseren van een vergadering of van een demonstratieve mars zal in de wet worden omschreven. Genootschappen, vakverenigingen en beroepsorganisaties met het karakter van openbare instellingen mogen geen vergaderingen of demonstraties organiseren die buiten de kring van hun onderwerp en doelstelling liggen, evenmin kunnen zij deelnemen aan vergaderingen en bijeenkomsten die buiten hun terrein vallen.

XII. Bepalingen betreffende de rechtsbescherming.

A. De vrijheid van rechtsvordering.

art. 35. Iedereen heeft het recht te procederen en zijn zaak te verdedigen als eiser of gedaagde voor de rechterlijke autoriteiten met gebruik van alle wettelijke methodes en procedures.

Geen enkele rechtbank mag de behandeling van een proces weigeren binnen zijn jurisdictie.

B. Garantie van een gewone en wettige rechter.

art. 36. Niemand kan gedwongen worden te verschijnen voor een andere rechtbank dan waaronder hij ressorteert volgens de wet.

Er mag geen rechtbank worden gevestigd met buitengewone bevoegdheid die iemand kan veroordelen om te verschijnen voor een andere rechtbank dan waaronder hij wettelijk ressorteert.

C. Grondbeginselen van misdrijven en straffen.

art. 37. Misdrijven zullen worden omschreven en boeten en veiligheidsmaatregelen zullen worden vastgesteld uitsluitend in de wet.

De straf van algehele verbeurdverklaring kan niet worden opgelegd.

Uitzonderingen in de wet vastgelegd, die betrekking hebben op verbanning en misdrijven met verdovende middelen, zijn voorbehouden.

Een overheid kan geen straf opleggen die neerkomt op beperking van de persoonlijke vrijheid. Uitzonderingen op deze bepalingen kunnen echter bij wet worden gemaakt gezien vanuit de gezichtshoek van de interne orde van de Strijdkrachten.

De uitvoering van straffen of veiligheidsmaatregelen van dezelfde aard die de persoonlijke vrijheid beperken, zullen in de eerste plaats gericht zijn op de verbetering en de opvoeding van de veroordeelde.

Strafverantwoordelijkheid is persoonlijk.

Niemand wordt schuldig geacht tanzij zijn schuld bij veroordeling is vastgesteld.

Niemand kan gedwongen worden om een verklaring af te leggen om zichzelf of zijn wettige verwanten te beschuldigen of te getuigen in dit opzicht.

Burgers kunnen niet worden uitgeleverd aan een vreemde mogendheid op grond van een misdrijf.

XIII. De wetten hebben geen regressieve werking.

art. 38. Niemand kan worden gestraft voor een handeling, die niet als overtreding werd beschouwd onder de wet die van kracht was op de tijdstip dat de handeling plaatsvond; niemand kan worden gestraft met een zwaardere straf dan in de wet voor die speciale overtreding was vastgelegd op het tijdstip dat de overtreding werd begaan. De bepalingen van de bovenstaande paragraaf zullen van toepassing zijn op een wet van beperking van misdaad en straf en de resultaten van strafvonnissen.

Opgelegde en definitief vastgestelde belastingen kunnen niet worden verhoogd door latere wetgeving.

Wetten met regressieve kracht en strijdig met de beginselen van een rechtsstaat zullen niet worden uitgevaardigd.

XIV. Het recht van bewijs.

art. 39. Gedaagden in zaken van beledigingen die voortvloeien uit beschuldigingen geuit jegens personen in overheidsdienst in verband met de uitvoering van hun plichten en diensten, zullen het recht hebben om de waarheid van hun beschuldigingen te bewijzen. De ontvankelijkheid van de eis van bewijs van de beschuldigingen in andere gevallen dan het bovengenoemde zal afhankelijk zijn van de vraag of het in het algemeen belang is dat de juistheid van de beschuldiging wordt vastgesteld of van de toestemming van de eiser van bewijs.

XV. Bescherming van grond- en vrijheidsrechten.

art.40. Iedereen wiens rechten en vrijheidsrechten, erkend in de tegenwoordige Grondwet, worden geschonden, zal het recht hebben om faciliteiten te eisen, die hem in staat zullen stellen zijn zaak voor de bevoegde autoriteiten te brengen, zelfs in gevallen waarin zulke schendingen worden gepleegd door officiële personen tijdens de uitvoering van hun taak.

Verliezen geleden door personen als gevolg van onrechtmatige schendingen door officiële personen, zullen worden gecompenseerd door de staat volgens bepalingen van de wet. Het recht van de staat tot terugvordering van de betreffende ambtenaren is voorbehouden.

HOOFDSTUK III

Sociale en Economische Rechten en Plichten.

I. De bescherming van het gezin.

art.41. Het gezin vormt de grondslag van de Turkse samenleving. De staat zal de vereiste maatregelen treffen en de noodzakelijke organisatie in het leven roepen voor het welzijn en de rust van het gezin en voor de bescherming en het onderwijs van de vader en in het bijzonder van de moeder en de kinderen.

II. Het recht en de plicht van het onderwijs.

art.42. Niemand kan beroofd worden van zijn recht op onderwijs en opleiding. Onderwijs en scholing is één van de voornaamste plichten van de staat.

Onderwijs en scholing zullen gegeven worden volgens de grondbeginselen van Atatürk in overeenstemming met de grondslagen van de moderne wetenschap en het onderwijs, onder oppertoezicht en leiding van de staat.

De vrijheid van onderwijs en opleiding zal de verplichting tot loyaliteit ten opzichte van de Grondwet niet opheffen.

De staat zal alle nodige maatregelen treffen om het alfabetisme te bevorderen.

Basisonderwijs is verplicht voor alle vrouwelijke en mannelijke burgers en zal kosteloos gegeven worden op staatsscholen.

De status van particuliere scholen zal worden geregeld in de wet, vergelijkbaar met het vereiste niveau dat op de staatsscholen bereikt moet worden.

De staat zal de nodige hulp bieden door beurzen en andere middelen aan capabele en verdienstelijke studenten die financiële hulp nodig hebben zodat zij een hoog niveau van kennis kunnen bereiken in overeenstemming met hun aanleg.

De staat zal de beroepsopleiding reguleren en beheersen overeenkomstig de nationale economie en de sectoren van

industrie, landbouw en dienstverlening.

III. Eigendomsrecht en erfrecht.

A. De algemene regeling.

art.43. Iedereen kan aanspraak maken op het recht van eigendom en erfenis. Deze rechten evenals andere grondrechten worden door de Grondwet gegarandeerd. Het recht van eigendom en erfenis kan alleen worden beperkt op grond van het algemeen belang.

Uitoefening van het eigendomsrecht mag niet strijdig zijn met het algemeen belang.

Het erfdeel bestemd voor de erfgenamen kan niet worden gebruikt, zelfs niet voor openbare diensten of doeleinden van algemeen belang.

B. Grondbezit

art.44. De staat zal de noodzakelijke maatregelen nemen om het efficiënte beheer van het land, met het oog op de bijdrage aan de nationale economie, te verzekeren, om grondverlies door erosie te voorkomen en om land te verstrekken aan boeren die of helemaal geen land hebben, of die te weinig grond hebben. De wet mag voor dit doel de oppervlakte van het land bepalen al naar gelang de verschillende landbouwstreken en -producten.

De uitgifte van land aan de boeren zonder land of met te weinig land, zal bij voorkeur beginnen met nog niet in cultuur gebrachte grond in de voor dat doel geschikte streek en in eigendom van de staat; vervolgens zal de uitgifte plaats vinden van gronden in staatsbezit of ter beschikking van de staat, die geschikt zijn voor de landbouw door grondverbetering; tenslotte zal land uitgegeven worden dat voor dit doel onteigend is uit particulier eigendom, dat niet of inefficiënt werd geëxploiteerd. De uitgifte van land zal niet plaatsvinden in een dussdanige omvang en vorm dat het gevolg is vermindering van het bosareaal, vermindering van bodemschatten en een vermindering van de opbrengst van efficiënt geëxploiteerd land.

Grond die is uitgegeven voor dit doel kan niet worden verdeeld, vervreemd of overgedragen aan anderen behalve door vererving, en kan alleen gebruikt worden door de boer of zijn erfgenaam, aan wie de grond is verstrekt.

C. Bescherming van de landbouw en van hen die in de landbouw werken.

art.45. Ten einde misbruik van landbouwgronden te voorkomen en de opbrengsten te vermeerderen, zal de staat de producenten helpen bij de aanschaf van landbouwwerktuigen en -benodigdheden.

De staat zal de noodzakelijke maatregelen nemen om de prijs van de landbouwproducten op peil te houden en er voor te zorgen dat de producenten de werkelijke prijs

van hun oogst ontvangen.

D. De bevordering van coöperatieve activiteiten.

art.46. De staat, rekening houdend met de belangen van de nationale economie, zal de noodzakelijke maatregelen treffen om de coöperatieve activiteiten, die in de eerste plaats de vergroting van de productie en de bescherming van de consumenten ten doel hebben, te bevorderen. Coöperatieve organisaties mogen niet betrokken zijn bij de politiek en kunnen niet met politieke partijen samenwerken.

E. Het gebruik van kustgebieden.

art.47. Bij het gebruik van de oevergebieden van zeeën, meren en rivieren zal het algemeen belang vóórgaan. De mogelijkheden en voorwaarden bij particuliere exploitatie zullen in de wet worden omschreven.

F. Onteigening.

art.48. De staat en andere corporatieve lichamen zijn, indien het algemeen belang dit noodzakelijk maakt, gemachtigd om, met inachtneming van de beginselen en de procedures uiteengezet in de desbetreffende wet, een onroerend goed in particulier bezit, in zijn geheel of gedeeltelijk te onteigenen, en om een administratieve erfdiensbaardheid op te leggen.

Onteigening zal geschieden tegen de gangbare waarde. De middelen en wijze van vaststelling van de gangbare waarde zullen in de wet worden geregeld.

De tegenwaarde zal onmiddellijk in contant geld worden uitbetaald, zonder enige aftrek.

De vorm van de betaling van de tegenwaarde van land dat onteigend is om land- en landbouwhervormingen uit te voeren, voor de uitvoering van huizenbouwprojecten, voor de nationalisatie van bossen, voor de aanplant van bossen voor de voltooiing van de uitvoering van nederzettingsprojecten, voor de bescherming van kuststroken en voor touristische doeleinden, moet in de wet worden geregeld. De waarde van dat deel van de onteigende grond dat in cultuur gebracht is door de boer of de kleine boer zelf, zal onder alle omstandigheden in contant geld worden betaald.

Indien het onteigende onroerend goed niet wordt gebruikt zoals het algemeen belang het eist, of als het ook niet gebruikt wordt zoals het was en er binnen 5 jaar niet op gebouwd is, te rekenen vanaf het tijdstip van de vaststelling van de tegenwaarde, zullen de eigenaars of hun erfgenamen het recht van hernieuwd eigendom hebben. De duur, de procedure en de voorwaarden waaronder dit recht kan worden uitgeoefend, moeten in de wet worden bepaald.

G. Nationalisatie.

art.49. Waar het in het algemeen belang noodzakelijk wordt geacht, kunnen particuliere ondernemingen die de kenmerken van een overheidsdienst vertonen, onder voorwaarde dat de gangbare tegenwaarde onmiddellijk contant wordt betaald zonder enige kortingen, worden genationaliseerd. Gedeeltelijke nationalisatie is toegestaan alleen met de volle goedkeuring van de eigenaar van de onderneming.

IV. Vrijheid van arbeid en overeenkomsten.

A. Vrijheid van arbeid, overeenkomst en beroepskeuze.

art.50. Iedereen is gemachtigd om zaken te doen en overeenkomsten aan te gaan op het terrein dat hij verkiest. De wet kan deze rechten alleen beperken op grond van het algemeen belang.

B. Vrijheid van particuliere onderneming.

art.51. De oprichting van een particuliere onderneming is vrij. De wet kan beperkingen opleggen aan deze vrijheid, alleen op grond van het algemeen belang, de eisen van de nationale economie, en op grond van sociale doeleinden. De staat zal maatregelen treffen om het functioneren in een sfeer van veiligheid en stabiliteit, van deze ondernemingen te waarborgen.

V. Bepalingen die de werkgelegenheid regelen.

A. Het recht en de plicht om te werken.

art.52. Het is het recht en de plicht van iedereen om te werken. De staat zal de vrede handhaven en het evenwicht van de belangen in de industriële verhoudingen.

De staat zal in de eerste plaats maatregelen treffen voor het scheppen van een economische orde die de werkloosheid opheft.

B. Voorwaarden voor arbeid.

art. 52. Niemand kan aangenomen worden voor werk dat niet bij zijn leeftijd, zijn capaciteiten of sexe past. Kinderen en vrouwen moeten speciale bescherming genieten omschreven in de arbeidsvoorwaarden.

C. Het recht op rust.

art.54. Zij die werken hebben recht op rust. Vacanties en jaarlijks betaald verlof moeten bij wet worden geregeld.

D. Het recht om vakbonden op te richten.

art.55. Ter behartiging van de rechten en belangen van hun leden in hun arbeidsverhoudingen, hebben arbeiders en werkgevers het recht vakbonden en vakbondsfederaties te vormen, zonder voorafgaande machtiging. Het lid worden en de opzegging van het lidmaatschap is vrij.

Niemand kan gedwongen worden om lid te worden, zijn lidmaatschap voort te zetten of het lidmaatschap van een vakvereniging op te zeggen.

De bepalingen, de leiding en de werking van vakbonden mogen de democratische beginselen niet schenden.

E. De activiteit van de vakbond.

art.56. Vakbonden, in aanvulling op de bepaling dat zij de redenen voor algemeen beperkingen opgesomd in art.12 niet zullen schenden, mogen geen politieke doeleinden nastreven, mogen niet toetreden tot een politieke beweging, mogen geen gezamenlijke activiteiten aangaan met verenigingen, beroepsverenigingen met het karakter van een publieke instelling of stichting.

De administratieve en financiële controle, alsook de inkomsten en uitgaven van vakbonden worden in de wet geregeld.

Vakbondsactiviteiten zijn geen rechtvaardiging om niet te werken op de werkplaats.

Vakbonden zullen hun inkomsten alleen mogen besteden op het terrein dat hun doelstelling vereist. Zij moeten hun stakings- en uitsluitingsgelden opsparen bij een nationale bank.

VI. De rechten van collectieve loononderhandelingen, staking en uitsluiting.

A. Het recht van collectief onderhandelen.

art. 57. Arbeiders en werkgevers hebben het recht van collectief onderhandelen om wederzijds de lonen en de arbeidsvoorwaarden vast te stellen.

De procedure van het collectief onderhandelen zal in de wet worden omschreven.

Collectieve overeenkomsten kunnen geen bepalingen bevatten die strijdig zijn, wijzigen of opheffen hetgeen bij de wet is bepaald.

Niet meer dan één collectieve overeenkomst kan worden gemaakt of van kracht zijn in een werkplaats voor de duur van het tijdvak dat de overeenkomst bestrijkt.

B. Het recht van staken en uitsluiting.

art.58. Indien de collectieve onderhandeling uitloopt op een meningsverschil, hebben partijen het recht van staking en uitsluiting.

De procedure en de voorwaarden waaronder deze rechten kunnen worden uitgeoefend zullen in de wet worden omschreven.

Het recht van staking en uitsluiting mag niet zodanig worden uitgeoefend dat de goodwill schade lijdt, dat de maatschappij wordt benedeeld en de nationale rijkdom wordt vernietigd.

De vakbond is verantwoordelijk voor de in werkplaats tijdens de staking aangerichte schade, door haarzelf of door de arbeiders.

De gevallen waarin de staking of uitsluiting kan worden verboden of uitgesteld, worden in de wet opgesomd.

In dat geval zal de Hoge Raad van Arbitrage uitspraak doen.

Stakingen en uitsluitingen met een politiek doel, solidariteitsstakingen en -uitsluitingen, algemene staking of uitsluiting, bezetting, productiviteitsverliezen en "sit-ins" zijn ongeoorloofd. De sancties daarop worden in de wet aangegeven.

Arbeiders die niet aan de staking deelnemen, mogen op geen enkele manier worden belemmerd om in de werkplaats te werken.

C. Verbod van staking en uitsluiting in kleine werkplaatsen.

art. 59. Collectieve overeenkomsten, stakingen en uitsluitingen zijn niet mogelijk in werkplaatsen waar ten hoogste tien arbeiders in dienst zijn. De passende arbeidsvoorwaarden geldig voor arbeiders in dergelijke werkplaatsen zullen worden vastgesteld door de Ministerraad, telkens voor het tijdvak van de collectieve overeenkomst.

VII. De organisatie van het economische en het sociale leven.

A. Marktbeheersing.

art. 60. De staat zal behulpzaam zijn bij de nuttige ontwikkeling van particuliere ondernemingsactiviteiten op basis van concurrentie, en zal feitelijke of bewuste monopolie- en kartelvorming tegengaan.

B. Bescherming van de consument.

art. 61. De staat zal maatregelen treffen om de consumenten te beschermen en te informeren en hen aanmoedigen in hun initiatieven om zichzelf te beschermen.

C. Lonen, salarissen en sociale uitkeringen.

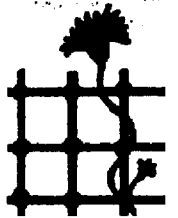
art. 62. Loon en salaris zijn de beloning van de arbeid.

De staat zal er op toe zien dat lonen, salarissen, gratificaties en sociale uitkeringen in overeenkomst zijn met het tijdvak dat is gewerkt, de productiviteit, de waarde en het soort werk dat is verricht.

Bij de vaststelling van het minimumloon zal met de economische draagkracht van het land en de bijzonderheden van de verschillende economische sectoren en gebieden rekening worden gehouden. Om de levensstandaard van hen die werken te beschermen zal de staat de nodige maatregelen nemen om prijschommelingen tegen te gaan.

De staat zal maatregelen nemen die noodzakelijk zijn om de ongelijkheid op te heffen tussen de lonen, salarissen en sociale uitkeringen van alle arbeiders, en in het bijzonder van de burgerlijke ambtenaren en van hen die bij openbare instellingen als arbeider werkzaam zijn.

VII. Gezondheid, Milieu, Huisvesting.

A. De gezondheidsdiensten.

art.63. Het is de taak van de staat de burgers in staat te stellen een goede gezondheid in stand te houden, zowel lichamelijk als geestelijk, en de milieu-omstandigheden te organiseren die dit doel vereist.

De staat moet deze taak vervullen door toezicht op en steun aan instellingen van gezondheid en sociale hulpverlening in de openbare en de particuliere sector, en door aanmoediging van nieuwe instellingen.

De burgers moeten bijdragen in de kosten van de staat voor de verwerkelijking van de gezondheidsdiensten, binnen het kader van de algemene ziekteverzekering; armen en laagstbetaalde burgers, die niet in staat zijn bij te dragen, krijgen steun van de staat. De procedures en voorwaarden van zo'n bijdrage en van de staatssteun worden in de wet geregeld.

B. De bescherming van het milieu.

art.64. Iedereen heeft het recht om te leven in een harmonische en gezonde natuurlijke omgeving. De staat moet maatregelen treffen om elke soort milieubederf te voorkomen en het natuurlijke milieu in stand te houden en te verbeteren.

C. Het recht op huisvesting.

art.65. De staat moet maatregelen treffen om aan de vraag naar woningen te voldoen binnen het kader van stads- en milieu planning.

IX. Recht op sociale zekerheid.

A

art.66. Iedereen heeft recht op sociale zekerheid.

De staat zal maatregelen treffen om in sociale zekerheid te voorzien en zal de organisatie daarvan ter hand nemen.

B. Het recht van de minder validen op bescherming.

art.67. De staat zal alle nodige maatregelen nemen om de bescherming van minder validen te verzekeren alsook hun opnemings in het sociale verkeer, en zal tot dat doel de noodzakelijke instellingen in het leven roepen.

C. Het recht van oude mensen op bescherming.

art.68. Oude mensen moeten door de staat worden beschermd.

De overheidssteun voor ouden van dagen en andere aan hen verleende rechten en faciliteiten, moeten in de wet worden geregeld.

D. In het buitenland wonende Turkse burgers.

art.69. De staat moet maatregelen nemen die nodig zijn om de

Turkse burgers die in het buitenland wonen te garanderen: de hereniging van hun gezin, onderwijs van de kinderen, bevrediging van hun culturele behoeften, het onderhouden van de banden met het vaderland en hulp bij hun terugkeer naar huis.

E. Bescherming van de jeugd.

art.70. De staat moet de maatregelen nemen die nodig zijn om te waarborgen dat de jeugd, waaraan wij onze onafhankelijkheid en onze republiek toevertrouwen, wordt opgevoed en zal opgroeien bij het licht van positieve kennis met als richtsnoer de grondbeginselen van Atatürk; de staat moet hen steunen gedurende hun opleiding. De staat moet maatregelen nemen om de jeugd te beschermen tegen alcoholisme, tegen allerlei bedwelmende vergiften en drugs, tegen misdaad, gokken en onwetendheid.

F. Bevorderen van de sport.

art.71. De staat moet maatregelen nemen om de lichamelijke en geestelijke conditie van de Turkse burgers van alle leeftijden te verbeteren, en moet de sport binaan het bereik brengen van de gewone mensen.

X. Het behoud van historische en culturele waarden.

art.72. De staat zal de instandhouding van historische en culturele waarden waarborgen.

XI. Bescherming van de kunsten en de kunstenaars.

art.73. De staat zal de artistieke activiteiten en de kunstenaars beschermen. Hij zal de maatregelen nemen die nodig zijn om de waardering voor de kunstwerken en de kunstenaars te beschermen, te ondersteunen en te verzekeren.

XII. De reikwijdte van de sociale en economische rechten.

art.74. De staat zal zijn plichten op sociaal en economisch gebied volbrengen zoals in de Grondwet is omschreven met inachtneming van de handhaving van economische stabiliteit, voorzover de financiële middelen het toestaan.

HOOFDSTUK IV.

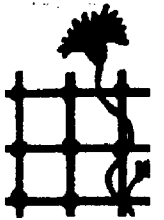
Politieke Rechten en Plichten.

I. Het Turkse staatsburgerschap.

art.75. Iedereen die door banden van staatsburgerschap met de Turkse staat is verbonden, is een Turk.

Het kind van een Turkse vader of een Turkse moeder is een Turk. De staatsburgerlijke status van een kind van een Turkse moeder en een buitenlandse vader zal bij de wet worden geregeld.

Staatsburgerschap wordt verworven onder in de wet gestel-

voorwaarden, en gaat verloren alleen onder in de wet
voorzienene omstandigheden.

Geen enkele Turk kan beroofd worden van zijn staatsbur-
gerschap, tenzij hij handelt in strijd met de loyaliteit
jegens zijn vaderland en de staat.

Het recht om te procederen in gevallen van besluiten en
procedures die de ontneming van het staatsburgerschap
met zich mee brengen, zal niet worden belemmerd.

II. Het recht om te kiezen, gekozen te worden en deel te nemen aan de politiek.

art.76. Alle staatsburgers hebben het recht te kiezen, gekozen
te worden en zich in de politiek te geven, in een po-
litieke partij of als onafhankelijke.

Het kiezen is vrij en geheim. De verkiezingen worden
geleid en geregeld door de rechterlijke macht op basis
van gelijkheid, rechtstreeks, openbare tell n
ficatie.

Alle burgers ouder dan 20 jaar hebben stemrecht.

De uitoefening van dit recht zal in de wet worden gere-
geld.

III. Bepalingen aangaande politieke partijen.

A. Het recht van oprichting en lidmaatschap van politieke partijen.

art.77. Staatsburgers hebben het recht om politieke partijen op
te richten en er lid van te worden of ervoor te bedanken
overeenkomstig de toepasselijke regels en procedures.
Politieke partijen vormen een onmisbaar onderdeel van
het politieke leven in een democratie.

Politieke partijen kunnen zonder voorafgaande machtiging
worden opgericht en zullen werkzaam zijn binnen de gren-
zen gesteld door de Grondwet en andere wetten.

De statuten en programma's van politieke partijen mogen
niet in strijd zijn met de beginselen van de onschendbaa-
heid van de Staat met grondgebied en natie, de mensen-
rechten, de soevereiniteit van de natie, een democratische
en wereldlijke republiek.

Een politieke partij kan niet worden opgericht op klasse
of groepsbasis of zich baseren op de verdediging of ves-
tiging in Turkije van het communisme, het fascisme, een
religieuze staat of een dictatorschap.

B. Grondbeginselen waaraan politieke partijen moeten beantwoord

art.78. Politieke partijen kunnen niet werkzaam zijn, hetzij ze
aan de regering of in de oppositie zijn, buiten het ter-
reid van hun statuten en programma's; ze kunnen de be-
perkingen opgesomd in art.13 van de Grondwet niet over-
treden. Politieke partijen die niet voldoen aan deze
bepalingen zullen worden ontbonden.

Politieke partijen kunnen niet deelnemen in een gezamen-

lijke actie, hetzij materieel, hetzij geestelijk, met ge-
nootschappen, vakbonden, stichtingen, beroepsorganisaties
met het karakter van openbare instellingen, met het doel
hun politiek door te voeren en te versterken.

Het interne partijwerk en de besluiten van politieke
partijen kunnen niet strijdig zijn met de democratische
beginselen.

De "Constitutionele Rechtbank" zal de financiën van de
politieke partijen controleren. De openbare aanklager
zal verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de over-
eenstemming van statuten en programma's, en van de wet-
telijke status van de oprichters van politieke partijen,
met de bepalingen van de Grondwet en andere wetten, on-
middellijk na hun oprichting en in de eerste plaats voor
het voortdurend controleren van hun activiteiten.

Het vonnis om politieke partijen te ontbinden wordt uit-
gesproken door de "Constitutionele Rechtbank" op grond
van een klacht van de openbare aanklager.

De oprichters en leden van de algemene bestuursorganen
van politieke partijen, bij name genoemd in het vonnis
van de Constitutionele Rechtbank als hebbende aanleiding
gegeven tot de ontbinding van de partij door hun daden
en verklaringen, kunnen niet deelnemen aan de oprichting
van nieuwe politieke partijen, ook niet onder een andere
naam en met een ander programma, of administratieve en
controlerende posten bezetten in reeds bestaande poli-
teike partijen.

De stichting en de activiteiten, de controle en ontbin-
ding van politieke partijen zal geregeld worden in de
wet in het kader van boven vermelde bepalingen.

IV. Het recht om in overheidsdienst te treden.

A. In overdiensdienst treden.

art.79. Iedere Turk heeft het recht om in overheidsdienst te
treden.

Bij het in dienst nemen van personeel zal geen onder-
scheid gemaakt worden anders dan op grond van geschikt-
heid voor die baan.

B. Eigendomsverklaring.

art.80. De wet zal de voorwaarden vaststellen van eigendomsver-
klaring voor personen die in overheidsdienst treden. Zij
die taken op zich nemen in de wetgevende en uitvoerende
organen worden niet van deze verplichting uitgezonderd.

V. Nationale dienstplicht.

art.81. Iedere Turk heeft het recht en de plicht het vaderland
te dienen. De wijze van vervulling van deze verplichting
te dienen bij de strijdkrachten of in openbare diensten
zal in de wet worden geregeld.

VI. Het recht van petitie.

art.82. Staatsburgers hebben het recht van petitie, om alleen

of gezamenlijk te schrijven naar de bevoegde instanties en de Grote Nationale Vergadering, over verzoeken en klachten, die hen zelf of het publiek betreffen. De actie die wordt ondernomen als resultaat van de petitie, waarbij de indieners van de petitie persoonlijk zijn betrokken, zal aan hen schriftelijk meegedeeld worden. De draagwijdte en de wijze van uitoefening van dit recht zullen, evenals de uitzonderingsgevallen, in de wet worden geregeld.

[The following text is extremely faint and largely illegible due to low contrast and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a list or a series of entries, possibly related to the petitions mentioned in the main text.]

AFDELING III

DE BELANGRIJKSTE ORGANEN VAN DE REPUBLIEK

HOOFDSTUK I

De Wetgevende Macht.

I. De Turkse

A. De samenstelling.

art.83. De Turkse Grote Nationale Vergadering bestaat uit 400 afgevaardigden, gekozen bij algemeen kiesrecht en direct.

B. Verkiesbaarheid van afgevaardigden.

art.84. Iedere Turk mag na zijn dertigste jaar tot afgevaardigde worden gekozen.

Personen die geen officiële opleiding van tenminste 8 jaar hebben voltooid, die onder een verbod staan, zij die hun militaire dienst waartoe ze verplicht waren, niet hebben volbracht, zij die van overheidsdienst zijn uitgesloten, zij die veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf van tenminste 6 maanden, uitgezonderd in gevallen van veroordeling wegens onachtzaamheid, of zij die zijn veroordeeld voor een misdrijf als verduistering, wederrechtelijke toeëigening, valsheid in geschrifte, omkoperij, diefstal, fraude, afpersing, schending van vertrouwen, frauduleus bankroet en zij die veroordeeld zijn omdat ze betrokken waren bij smokkelarij, wangedrag bij de officiële faillietverklaringen en aankopen; zij die één van de grond- en vrijheidsrechten hebben verloren zoals verlangd in art.13 van de Grondwet, zijn niet verkiesbaar, ook niet al hebben zij amnestie gekregen. De voorwaarde waaronder ambtenaren zich kandidaat mogen stellen voor afgevaardigde, zullen in de wet worden omschreven.

Rechters, legerofficieren, militaire employés en onderofficieren hebben niet het recht om zich kandidaat te stellen of te worden gekozen tenzij ze ontslag nemen.

II. Taken en bevoegdheden van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

A. Algemene Bepalingen.

art.85. De taken en bevoegdheden van de Turkse Grote Nationale Vergadering zijn de volgende: vaststellen, wijzigen en intrekken van wetten; de Ministerraad machtigen -krachtens een wet of voor speciale doeleinden-, beluiten uitvaardigen die kracht van wet hebben; debatteren en de wetten aannemen over de begroting en de eindrekeningen; resoluties aannemen over de aanmunt van geld en de oorlogstoestand af kondigen; internationale verdragen bekrachtigen; het afkondigen van gratie en amnestie, uitgezonderd voor hen die veroordeeld zijn voor daden opgesomd in art.13 van de Grondwet; het uitoefenen van bevoegdheden en het vervullen van taken vastgelegd in de andere artikels van de Grondwet.

status van individuele burgers of op de eigendomsrechten van Turkse staatsburgers in het buitenland. In zulke gevallen moeten deze verdragen binnen twee maanden na hun bekendmaking, onder de aendacht van de Turkse Grote Nationale Vergadering gebracht worden.

Overeenkomsten gesloten in verband met de opstelling van een internationaal verdrag en economische, commerciële, technische of administratieve verdragen, afgesloten ingevolge een in de wet geregelde bevoegdheid, vereisen niet de goedkeuring van de Turkse Grote Nationale Vergadering, onder voorwaarde echter dat de economische en commerciële verdragen en verdragen de rechten van individuele burgers betreffende, niet geldig zijn als ze niet openlijk bekendgemaakt zijn.

De bepalingen van paragraaf 1 zullen van toepassing zijn op alle verdragen die amendementen in de Turkse wetgeving met zich meebrengen.

Internationale verdragen die volgens de eisen zijn bekrachtigd, hebben kracht van wet. Er kan geen beroep gedaan worden op de Constitutionele Rechtbank op grond van schending van de Grondwet door deze verdragen.

D. De bevoegdheid om toestemming te geven voor de inzet van de Strijdkrachten.

art. 88. De bevoegdheid om de staat van oorlog af te kondigen in gevallen gewettigd door het internationale recht - met uitzondering van die gevallen waarin dat noodzakelijk is op grond van internationale verdragen waarbij Turkije partij is, of op grond van internationale regels van internationale hoffelijkheid - om Turkse strijdkrachten naar het buitenland te sturen en om vreemde strijdkrachten toe te staan zich in Turkije te legeren, berust bij de Turkse Grote Nationale Vergadering.

Indien er echter een situatie ontstaat waarin het land blootgesteld wordt aan een plotselinge gewapende aanval en daardoor een snelle beslissing om de wapens op te nemen noodzakelijk is, dan heeft de President zelf de bevoegdheid om de Strijdkrachten toe te staan de wapens te gebruiken.

III. De zittingsduur van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

art. 89. De verkiezing van de Turkse Grote Nationale Vergadering zal iedere 5 jaar gehouden worden.

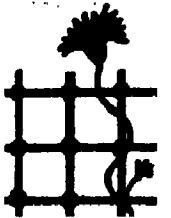
De Vergadering mag besluiten om nieuwe verkiezingen te houden voor het einde van de termijn van 5 jaar.

Afgevaardigden van wie de diensttermijn afloopt kunnen herkozen worden.

De Vergadering blijft aan tot een nieuwe Vergadering is gekozen.

IV. Uitstel van de verkiezing van de Turkse Grote Nationale Vergadering en tussentijdse verkiezingen.

art. 90. Indien nieuwe verkiezingen onmogelijk worden geacht,

tengevolge van de staat van oorlog, de staat van beleg of een noodtoestand, dan kan de Turkse Grote Nationale Vergadering besluiten de verkiezingen voor één jaar uit te stellen.

Op grond van dezelfde overwegingen kan ook de President de Turkse Grote Nationale Vergadering verzoeken om uitstel van de verkiezingen van één jaar.

Tussentijdse verkiezingen zullen worden gehouden als er een vacature ontstaat in de Turkse Grote Nationale Vergadering. Tussentijdse verkiezingen worden in principe eenmaal per zittingsperiode gehouden, en minstens 30 maanden na de algemene verkiezingen. Alleen wanneer de vacatures 5% of meer van het totaal bedragen, kan besloten worden om binnen 3 maanden tussentijdse verkiezingen te houden. In ieder geval kunnen er geen tussentijdse verkiezingen worden gehouden in het laatste jaar van de zittingstermijn.

De President kan de Vergadering niet verzoeken om uitstel van de algemene verkiezingen in het laatste jaar van zijn ambtstermijn.

V. De voorwaarden voor het houden van en toezien op de verkiezingen.

art.92. Voor het vervullen en doen vervullen van alle formaliteiten die noodzakelijk zijn voor een eerlijk en ordelijk verloop van de verkiezingen, die moeten worden gehouden onder de leiding en het toezicht van rechterlijke organen, van het begin tot het einde, om te onderzoeken en uitspraak te doen over alle onregelmatigheden, klachten en bezwaren betreffende verkiezingszaken gedurende en na de verkiezingen, onderzoek van de geloofsbrieven van de gekozenen, zijn functies opgedragen aan de Hoge Kiescommissie.

De taken en bevoegdheden van de Hoge Kiescommissie en die van andere verkiezingsorganen zal bij wet worden geregeld. De Hoge Kiescommissie zal worden samengesteld uit 7 gewone en 4 plaatsvervangende leden. Zes van de leden zullen worden gekozen door de algemene vergadering van het Hof van Cassatie, en vijf door de algemene vergadering van de Raad van de Staat uit hun eigen leden, bij geheime stemming en bij absolute meerderheid van stemmen in de plenaire zitting. Deze leden zullen op hun beurt uit hun midden bij geheime stemming en absolute meerderheid, een voorzitter en een vice-voorzitter kiezen.

De vier plaatsvervangende leden van de Hoge Kiescommissie zullen worden aangewezen bij loting, twee van de leden gekozen door het Hof van Cassatie en twee van de leden gekozen door de Raad van de Staat. De voorzitter en de vice-voorzitter van de Hoge Kiescommissie zijn van de loting uitgesloten.

VI. Bepalingen betreffende het lidmaatschap.

A. De vertegenwoordiging van het volk.

art.92. De leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering verte-

genwoordigen niet hun kiesdistricten, noch hun kiezers, maar het volk als geheel.

B. Eedaflegging.

art.93. De leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering moeten de volgende eed afleggen bij hun ambtsaanvaarding:

"Ik beloof op mijn woord van eer dat ik het bestaan en de onafhankelijkheid van de staat, de ondeelbare eenheid van vaderland en volk, en de onvoorwaardelijke souvereiniteit van de natie zal beschermen; en dat ik mij zal blijven inzetten voor het ideaal, dat iedereen mensenrechten en vrijheidsrechten moet genieten in een verstandhouding van sociale vrede, nationale solidariteit en sociale rechtvaardigheid; en dat ik trouw zal blijven aan de beginselen van een democratische, wereldlijke republiek, die de souvereiniteit van het recht zal waarborgen."

C. Werkzaamheden onverenigbaar met het lidmaatschap.

art.94. Leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering mogen niet in dienst zijn van een regeringsdepartement of andere publiekrechtelijke lichamen, noch van ondernemingen en lichamen waarin de staat of andere publiekrechtelijke lichamen direct of indirect deelnemen, ze mogen ook geen functies bekleden in bestuurscommissies en in andere organisaties van openbaar welzijn waarvan de particuliere inkomensbronnen en de bijzondere faciliteiten zijn geregeld in de wet, noch enige van hun activiteiten, direct of indirect op zich nemen, noch de functie bekleden van vertegenwoordiger of arbiter -vóór of tegen- in geschillen tussen deze lichamen.

Aan leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering mag niet worden opgedragen officiële of persoonlijke verantwoordelijkheid, die voorstellen, aanbevelingen, benoemingen of goedkeuring door het uitvoerend orgaan met zich meebrengt.

Een lid mag alléén met toestemming van de Vergadering een tijdelijke opdracht aanvaarden over een speciaal onderwerp, aan hem gegeven door de Raad van Ministers, en niet langer dan zes maanden.

Andere bezigheden en functies, die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van de Turkse Grote Nationale Vergadering worden in de wet vermeld.

D. Parlementaire immuniteit.

art.95. De leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering kunnen niet wettelijk aansprakelijk worden gesteld voor hun stemmen en verklaringen, voor de ideeën en meningen die zij uiten in de Vergadering, noch voor de herhaling en de onthulling daarvan buiten de Vergadering.

Een lid van de Vergadering waarvan men beweert dat hij een misdrijf heeft begaan vóór of na zijn verkiezing, kan niet gearresteerd worden, ondervraagd, in arrest gehouden, of voor de rechtbank gebracht worden zonder besluit van de Vergadering. Deze bepaling is niet van toepassing op

gevallen waarin de beschuldigde is betrappt op heterdaad en waarop zware straffen staan, onder voorwaarde echter, dat in zulke gevallen de bevoegde autoriteit verplicht is direct en onmiddellijk de Turkse Grote Nationale Vergadering ervan op de hoogte te stellen.

De uitvoering van een strafvonnis gewezen tegen een lid van de Turkse Grote Nationale Vergadering voor of na zijn verkiezing, wordt geschorst tot zijn mandaat afloopt. Voor de duur van zijn mandaat treedt verjaring niet in werking.

Vervolging van een gekozen lid van de Vergadering is afhankelijk van de schorsing van zijn immuniteit door de Vergadering.

Fracties van politieke partijen in de Vergadering mogen geen debatten houden of besluiten nemen die verband houden met de parlementaire immuniteit.

E. Ontzetting uit het lidmaatschap.

art.96. Een lid van de Turkse Grote Nationale Vergadering zal vervallen verklaard worden van zijn lidmaatschap een vonnis gewezen door een bevoegde rechtbank voor een misdrijf dat zijn verkiesbaarheid als lid verhindert en in gevallen waarin hij ontslag neemt, wordt geschorst, een taak aanvaardt die onverenigbaar is met zijn status als lid, of als de Vergadering hem vervallen verklaart wegens het verzuimen de zittingen van de Vergadering bij te wonen voor een hele periode van 45 dagen binnen één zittingsjaar zonder verlof te nemen of zonder een aannemelijke reden voor zijn afwezigheid te geven. Een afgevaardigde die voor zijn partij bedankt kan zijn lidmaatschap voor die termijn alleen voortzetten als onafhankelijke; hij zal ontzet worden als hij lid wordt van een andere partij of een post aanvaardt in de Raad van Ministers.

De leden van politieke partijen die door de Constitutionele Rechtbank zijn ontbonden, zullen ook worden ontheven van hun lidmaatschap van de datum af waarop de uitspraak tot opheffing in de Staatscourant is gepubliceerd.

F. Verzoek om nietig verklaring.

art.97. In geval een lid zijn parlementaire immuniteit wordt ontnomen of wanneer hij definitief vervallen verklaard wordt van het lidmaatschap bij stemming van de Vergadering, dan mag het betreffende lid, of een ander lid van de Turkse Grote Nationale Vergadering, binnen een week vanaf de datum van dat besluit, zich wenden tot de Constitutionele Rechtbank voor vernietiging van dat besluit op grond van strijdigheid met de Grondwet of de reglementen van de Nationale Vergadering. De Constitutionele Rechtbank moet binnen 15 dagen uitspraak doen over het verzoek tot nietigverklaring.

G. Toelagen en reiskosten.

art.98. De toelagen en reiskosten van de leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering zullen in een wet worden geregeld.

Voorschotten op toelagen en reiskosten mogen het totaal van 3 maanden niet overschrijden.

VII. Bepalingen betreffende de werking van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

A. Bijeenroepen en verdagen.

art.99. De Turkse Grote Nationale Vergadering zal samenkomen ieder jaar op de eerste dag van september, zonder oproep. De Turkse Grote Nationale Vergadering zal worden geopend met een rede van de President.

Ieder jaar mag de Turkse Grote Nationale Vergadering vacantie nemen, niet langer dan drie maanden, tijdens de vacantie of het reces moet ze worden samengeroepen door de President, direct of op verzoek van de Minister-raad.

De voorzitter van de Vergadering kan direct, of op verzoek van 1/5 van de leden de Vergadering bijeenroepen. De Vergadering, bijeengeroepen tijdens reces of vacantie, zal in de eerste plaats de redenen behandelen waarom de bijeenkomst noodzakelijk is.

B. Het voorzitterschap.

art.100. Het presidium van de Turkse Grote Nationale Vergadering zal bestaan uit een voorzitter, vice-voorzitter, leden-secretarissen en administratieve controleurs.

De voorzittersraad zal zo worden samengesteld dat iedere politieke fractie in de Vergadering daarin naar evenredigheid is vertegenwoordigd.

De voorzitter van de Turkse Grote Nationale Vergadering zal gekozen worden binnen 10 dagen na de bijeenkomst uit de kandidaten voor de voorzittersraad, benoemd door een meerderheid van 2/3 van de Vergadering in pleno, bij geheime stemming en voor de duur van de zittingsperiode. Als deze vereiste meerderheid in de eerste twee stemmen niet wordt behaald, dan zal bij een derde stemming een absolute meerderheid voldoende zijn, en bij een vierde stemming zal de enkele meerderheid voldoende zijn.

De vice-voorzitter, de leden-secretarissen en de administratieve hoofden van de voorzittersraad zullen twee keer tijdens de zittingsperiode worden gekozen, de termijn van hen die eerst worden gekozen is twee jaar, en van hen die de tweede keer worden gekozen, drie jaar. De formaliteiten, de meerderheidsverdeling en het aantal stemmen, dat voor deze verkiezingen vereist is zullen worden vastgesteld in het Reglement van de Vergadering. De voorzitter van de Turkse Grote Nationale Vergadering mag binnen of buiten de Vergadering niet deelnemen aan de activiteiten van de politieke partij of de politieke

coalitie waarvan hijzelf lid is; de voorzitter en de vice-voorzitter kunnen niet deelnemen aan de debatten van de Vergadering, behalve in gevallen waar hun functie dat vereist.

De voorzitter heeft geen stem.

C. Reglementen, Politieke partij en Disciplinaire Maatregelen.

art.101. De activiteiten van de Turkse Grote Nationale Vergadering worden geregeld bij de bepalingen van zijn eigen reglement. De bepalingen zullen zo worden gemaakt dat iedere politieke fractie deelneemt in de werkzaamheden van de Vergadering in verhouding tot hun aantal. Een politieke fractie moet uit tenminste 20 leden bestaan. De Vergadering stelt zijn eigen disciplinaire regels vast en zorgt voor de naleving ervan.

D. Quorums voor vergaderingen en besluiten.

art.102. Het quorum voor vergaderingen van de Vergadering bedraagt 1/3 van de zitting in pleno, en tenzij in de Grondwet anders is voorzien, vormt een absolute meerderheid van de aanwezige leden het quorum voor besluiten. Het quorum voor besluiten kan in geen geval lager zijn dan 1/4 van de zitting in pleno.

E. Openbaarheid en publicatie van de debatten.

art.103. De debatten van de Turkse Grote Nationale Vergadering zijn openbaar. Deze debatten zullen in extenso worden gepubliceerd in de verslagen van de handelingen. Met inachtneming van de bepalingen van het reglement van de Vergadering kan een besloten zitting worden gehouden; de publicatie van de debatten van zulke zittingen is afhankelijk van de beslissing van de Vergadering.

VIII. De controlerende bevoegdheid van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

A. In het algemeen.

art.104. De Turkse Grote Nationale Vergadering zal toezicht uitoefenen door middel van vragen, parlementaire enquêtes, algemene debatten, interpellatie en parlementair onderzoek. Er kunnen vragen gesteld worden aan de Minister President of aan de ministers, voor mondelinge of schriftelijke beantwoording, om informatie te verkrijgen. Parlementaire enquêtes zijn onderzoeken voor de verkrijging van informatie over een bepaald onderwerp. Algemene debatten zijn beraadslagingen over een speciaal onderwerp de maatschappij en de werkzaamheden van de staat betreffende, in plenaire zittingen van de Turkse Grote Nationale Vergadering. Het initiatief tot, en de inhoud, strekking en aanneming van moties betreffende vragen, parlementaire enquêtes

en algemene debatten en de wijze van beantwoording, debatteren en onderzoeken daarvan, zal worden geregeld in het Interne Reglement.

B. Interpellatie.

art.105. De motie voor interpellaties wordt ingediend uit naam van een politieke fractie of door middel van de handtekening van tenminste 20 afgevaardigden.

De motie tot interpellatie moet gedrukt worden en uitgedeeld aan de leden binnen drie dagen na het voorstel. Invoeging van een motie tot interpellatie in de dagorde, zal worden behandeld binnen 10 dagen na de publicatie.

Tijdens dergelijke debatten mag slechts één afgevaardigde voor iedere fractie, één van de ondertekenaars en de minister president of één van de ministers uit naam van de Ministerraad het spreekgestoelte bestijgen.

De dag waarop de interpellatie in debat komt, zal worden vastgesteld tegelijkertijd met het besluit om de interpellatie op de agenda te plaatsen; de interpellatie komt echter niet in behandeling voordat er twee dagen, volgend op de datum van de beslissing om hem op de agenda te plaatsen, zijn verstreken en zal niet langer dan zeven dagen worden uitgesteld.

De motie van wantrouwen, in te dienen met bijvoeging van de verklaring van de redenen waarom, tijdens het debat van een interpellatie, of een verzoek om een motie van vertrouwen van de kant van de Ministerraad, kan slechts in stemming worden gebracht nadat een volle dag is verlopen. Om het kabinet of een minister naar huis te sturen, is een absolute meerderheid van de plenaire zitting vereist, bij het stemmen worden alleen de stemmen van wantrouwen geteld.

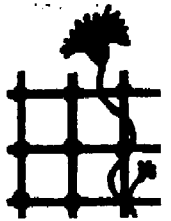
Andere bepalingen betreffende interpellatie, mits ze in overeenstemming zijn met een harmonische werking van de Vergadering en met de bovengenoemde eisen, zullen worden geregeld in het Interne Reglement.

C. Parlementair onderzoek.

art.106. Verzoeken om parlementair onderzoek betreffende de Eerste of andere ministers, kunnen gedaan worden op initiatief van de meerderheid van tenminste 1/10 van de plenaire zitting van de Turkse Grote Nationale Vergadering. De Vergadering moet dit verzoek behandelen en erover besluiten binnen ten hoogste één maand.

In geval tot onderzoek wordt besloten, zullen 15 commissieleden bij loting worden aangewezen om het onderzoek te leiden. De commissie zal zijn eindconclusie van het onderzoek uiterlijk binnen twee maanden aan de Vergadering voorleggen.

De Vergadering moet de verklaring met spoed in behandeling nemen en kan beslissen om de zaak voor te leggen aan het Hoge Gerechtshof. De beslissing om de zaak voor het Hoge Gerechtshof te brengen, moet worden genomen door een absolute meerderheid van een zitting in pleno van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

Er kunnen geen debatten worden gevoerd of resoluties worden aangenomen door fracties in de Vergadering met betrekking tot het parlementaire onderzoek.

IX. Het tot stand komen van wetten.

A. Het recht van initiatief.

art. 107. De Raad van Ministers en de Turkse Grote Nationale Vergadering hebben het recht van initiatief. De ministerraad en de afgevaardigden mogen het wetsvoorstel verdedigen in de desbetreffende commissies van de Vergadering.

B. De behandeling en de aanneming van wetten en voorstellen.

art. 108. Wetten en wetsvoorstellen zullen worden behandeld en aangenomen door de Turkse Grote Nationale Vergadering. De regels betreffende de behandeling van wetten en de grondbeginselen van dit onderwerp zullen worden geregeld in het interne reglement.

C. Afkondiging van de wetten door de President van de Republiek.

art. 109. De president van de Republiek moet de wetten gemaakt door de Turkse Grote Nationale Vergadering binnen 10 dagen afkondigen; na het oordeel van de Staats Advies Raad te hebben gevraagd, moet een afgekeurde wet worden teruggezonden door hem met de rechtvaardiging van de afkeuring, de Grote Nationale Vergadering voor herbehandeling in dezelfde periode. De begrotingswetten en de Grondwet vallen niet onder de werking van deze bepaling. Zou de Turkse Grote Nationale Vergadering de wet opnieuw aannemen zoals hij is teruggestuurd, dan moet de minister-president de genoemde wet binnen 10 dagen opnieuw aannemen.

Als de Turkse Grote Nationale Vergadering een zo teruggestuurde wet amendeert, kan de President van de Republiek de geamendeerde wet nog een keer terugsturen naar de Vergadering.

HOOFDSTUK II

Uitvoerende Macht.

I. De President van de Republiek.

A. Kwalificaties en onpartijdigheid.

art. 110. De President van de Republiek zal voor een termijn van zeven jaar gekozen worden uit de leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering die tenminste 41 jaar zijn en een hoge opleiding hebben ontvangen of Turkse staatsburgers die voldoen aan dezelfde eisen en aan die welke noodzakelijk zijn om verkiesbaar te kunnen zijn voor het ambt van afgevaardigde. Om kandidaat te kunnen zijn voor het Presidentschap van de Republiek dient men ook te voldoen aan de voorwaarde dat men tenminste tien jaar in

het bezit is van het Turkse staatsburgerschap. De kandidaten van het Presidentschap van de Republiek zullen tien dagen voor het begin van de verkiezing worden aangemeld bij het presidium van de Vergadering. Personen van buiten de Vergadering kunnen alleen kandidaat worden voor het Presidentschap van de Republiek indien ze worden voorgedragen door 1/5 van de plenaire zitting van de Vergadering.

De President zal niet kunnen worden gekozen voor een tweede achtereenvolgende termijn.

De gekozen President zal de binding met zijn partij loslaten en zijn lidmaatschap van de Turkse Grote Nationale Vergadering zal beëindigd worden.

B. Verkiezing.

art. 111. De President zal worden gekozen in een geheime stemming en bij een 2/3 meerderheid van de plenaire zitting van de Turkse Grote Nationale Vergadering. De verkiezing zal binnen 20 dagen worden voltooid.

Indien deze meerderheid niet kan worden bereikt in de eerste twee stemmingen, die met een tussenperiode van vijf dagen moeten worden gehouden, zal in de derde stemming na dezelfde tussenperiode die kandidaat worden gekozen die de meerderheid krijgt van de stemmen van de plenaire zitting.

Indien in de derde stemming de vereiste meerderheid niet kan worden verkregen, zal een vierde stemming worden gehouden waaraan zullen deelnemen de twee kandidaten die in de voorgaande stemming de meeste stemmen hebben gekregen. In de vierde stemming zal de kandidaat die het grootste aantal stemmen heeft verkregen worden gekozen.

C. De eedaflegging.

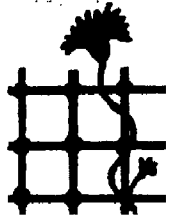
art. 112. De President van de Republiek zal bij zijn installatie de volgende eed afleggen:

" Als President van de Republiek beloof ik, tegenover de Turkse Natie en de geschiedenis, op mijn woord van eer, dat ik zal vechten tegen iedere bedreiging die gericht is tegen de onafhankelijkheid van de Turkse Staat of tegen de integriteit van het Moederland en de Natie; dat ik de souvereiniteit van de Natie zal respecteren en verdedigen zonder enige reserve of voorwaarde, en ook de Grondwet; dat ik zal vasthouden aan de hervormingen van Atatürk; dat ik niet zal afwijken van de principes van de democratische staat gebaseerd op de regel der wet; dat ik vrij zal zijn van iedere partijdigheid; dat ik alles zal doen wat in mijn vermogen ligt om de roem van de Turkse Republiek te beschermen en te vergroten en om de taak die ik op me heb genomen te vervullen."

D. Plichten en Beyoegdheden.

art. 113. De President van de Republiek is het Staatshoofd. Als zodanig zal hij de Turkse Republiek en de integriteit van de Natie vertegenwoordigen.

De President van de Republiek zal toezicht houden op de

toepassing van de Grondwet en het orderlijk en harmonieus functioneren van de staatsorganen.

De President van de Republiek zal de Raad van Ministers voorzitten wanneer hij dat noodzakelijk acht, zal vertegenwoordigers van de Turkse staat naar buitenlandse staten zenden, zal internationale verdragen ratificeren en openbaar maken en kan op grond van chronische ziekte, verzwakking of ouderdom de straf wijzigen van of gratie verlenen aan veroordeelde individuen.

De President van de Republiek zal ook de plichten vervullen en de bevoegdheden uitoefenen die zijn voorgeschreven in de Grondwet en andere wetten.

E. Onschendbaarheid.

art.114. De President van de Republiek zal niet aansprakelijk worden gesteld voor handelingen die verband houden met zijn plichten.

Alle decreten die worden uitgevaardigd door de President van de Republiek, met uitzondering van die waartoe door de President wordt besloten zonder de handtekeningen van de Eerste Minister en de betrokken minister overeenkomstig de Grondwet en de andere wetten, zullen worden ondertekend door de Eerste Minister en de betrokken ministers; de Eerste Minister en de betrokken ministers zullen verantwoordelijk zijn voor deze decreten.

F. Verantwoordelijkheid.

art.115. De President van de Republiek kan worden aangeklaagd wegens hoogverraad op voorstel van 1/3 van de plenaire zitting van de Turkse Grote Nationale Vergadering; voor veroordeling wegens hoogverraad is tenminste een 2/3 meerderheid van de plenaire zitting van de Vergadering noodzakelijk.

G. Vervanging van de President van de Republiek.

art.116. In het geval dat de President van de Republiek tijdelijk afwezig is wegens ziekte of een buitenlandse reis, zal de voorzitter van de Grote Nationale Vergadering als zijn vervanger optreden tot de President terugkeert op zijn post; en in geval van overlijden of aftreden van de President of in het geval dat het ambt om enige andere reden vacant is, zal de voorzitter van de Turkse Grote Nationale Vergadering optreden als plaatsvervanger van de President en diens bevoegdheden uitoefenen tot de nieuwe President van de Republiek is gekozen.

H. Beëindiging van het Presidentschap van de Republiek en verkiezing van de nieuwe President.

art.117. De Turkse Grote Nationale Vergadering zal de nieuwe President van de Republiek kiezen 20 dagen van de ambtstermijn van de vertrekkende President, of in geval er een vacature is ontstaan.

In beide gevallen dienen de kandidaten voor het Presidentschap van de Republiek 10 dagen voor het begin van de verkiezing te worden aangemeld bij het presidium van de vergadering.

Indien de Turkse Grote Nationale Vergadering geen zitting heeft, wordt deze onmiddellijk bijeengeroepen.

De leefomstandigheden en faciliteiten die aan oud-Présidenten van de Republiek worden toegekend, zullen bij wet worden geregeld.

I. De Consultatieve Staatsraad.

1. De samenstelling.

art.118. De Consultatieve Staatsraad wordt opgericht om de President van de Republiek te adviseren.

De raad zal worden samengesteld uit de volgende leden:

- a. Natuurlijke leden: de voormalige President van de Republiek, de voormalige voorzitters van het Constitutionele Hof, en de voormalige chef-stafs zullen de natuurlijke leden van de Raad zijn.
- b. 20 leden zullen worden benoemd door de President van de Republiek uit personen die bijzondere verdiensten hebben verleend aan de Staat en de natie.
- c. 10 leden zullen worden gekozen door de natuurlijke leden en door de door de President van de Republiek benoemde leden gezamenlijk uit diegenen die voldoen aan de onder b. genoemde voorwaarden.

Met uitzondering van de natuurlijke leden zullen de leden van de Consultatieve Staatsraad, mits zij niet ouder zijn dan 75 jaar, zes jaar deel uitmaken van de Raad.

Leden wier ambtstermijn is verlopen, kunnen opnieuw worden gekozen.

2. De plichten

art.119. De plichten van de Consultatieve Staatsraad zullen de volgende zijn:

- a. Op verzoek van de President van de Republiek onderwerpen onderzoeken en hierover een mening geven.
- b. Vóór de uitvoering van het gezag van de President van de Republiek advies geven voor het terugsturen van de wetten naar de Turkse Grote Nationale Vergadering voor herziening overeenkomstig art. 109 van de Grondwet.

3. De voorzieningen betreffende de leden van de Consultatieve Staatsraad.

a. De edeflegging.

art.120. Om te worden geïnstalleerd zullen de leden van de Consultatieve Staatsraad de eed afleggen die wordt voorgeschreven in art. 93 van de Grondwet.

b. De onschendbaarheid.

art.121. De leden van de Consultatieve Staatsraad kunnen niet wettelijk aansprakelijk worden gesteld voor de adviezen die zij hebben gegeven en stemmen die zij hebben uitge-

bracht gedurende de activiteiten van de Raad en zij zullen de onschendbaarheden genieten die zijn voorgescreven in art. 95 van de Grondwet voor de leden van de wetgevende vergadering.

c. **Activiteiten die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap.**

art. 122. De personen die benoemd zijn in de Consultatieve Raad zullen geen werkzaamheden verrichten voor enig regerings- of ander overheidslichaam, noch voor bedrijven of andere lichamen waarin de staat of andere overheidslichamen direct of indirect deelnemen, noch zullen zij, direct of indirect, betalingen van deze instellingen aannemen, en in geschillen waarin diezelfde betrokken zijn, enige positie innemen waarin zij de partijen vertegenwoordigen of namens deze optreden, noch de positie van arbiter in de genoemde geschillen.

d. **Ontneming van de rechten van een lid.**

art. 123. Een lid van de Consultatieve Staatsraad zal zijn rechten verliezen door aftreden, verbod, aanvaarding van werkzaamheden die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap, veroordeling tot zes maanden of meer gevangenisstraf voor een misdrijf wanneer hiervoor geen kwijtschelding wordt verleend of op besluit van de Raad, wanneer hij zonder verlof te vragen of excuses aan te bieden, 45 dagen in een jaar verzuimt de vergaderingen van de Raad bij te wonen.

e. **Toelage en reiskostenvergoeding.**

art. 124. De toelagen en reiskostenvergoedingen van de leden van de Consultatieve Staatsraad zullen bij wet worden geregeld. Niet meer dan drie maanden van de toelagen en reiskostenvergoedingen mogen vooruit worden betaald.

4. **Bepalingen met betrekking tot de activiteiten van de Consultatieve Staatsraad.**

art. 125. De President van de Republiek zal de natuurlijke voorzitter zijn van de Consultatieve Staatsraad. De voorzitter en de vice-voorzitter zullen worden gekozen door de Raad. De verkiezing van de andere leden van het presidium zal plaatsvinden overeenkomstig de interne reglementen.

De ambtsperiode van het presidium bedraagt twee jaar. De consultatieve Staatsraad zal bijeenkomen met een quorum van een absolute meerderheid van de plenaire zitting en tenzij anders bepaald in de interne reglementen, beslissen bij een absolute meerderheid van de aanwezige leden.

De zittingstermijn van de Consultatieve Staatsraad zal worden vastgelegd in de interne reglementen. De President van de Republiek zal, wanneer hij dat noodzakelijk acht, de Raad bijeenroepen.

De Raad zal zijn activiteiten uitvoeren overeenkomstig de interne reglementen die de Raad zal goedkeuren.

II. De Raad van Ministers.

A. De samenstelling.

art.126. De Raad van Ministers zal bestaan uit de Eerste Minister en de ministers.

De Eerste Minister zal worden benoemd door de President van de Republiek uit diegenen die lid zijn van of verkiesbaar in de Turkse Grote Nationale Vergadering en kunnen worden ontslagen door de President van de Republiek overeenkomstig de procedures.

De ministers zullen worden gekozen door de Eerste Minister en benoemd door de President van de Republiek uit diegenen die lid zijn van of verkiesbaar voor de Turkse Grote Nationale Vergadering; en ze kunnen worden ontslagen door de President van de Republiek op voorstel van de Eerste Minister.

B. Ambtseaanvaarding en votum van vertrouwen.

art.127. De lijst van de Raad van Ministers zal worden voorgelegd aan de Turkse Grote Nationale Vergadering in voltalligheid.

Indien de Turkse Grote Nationale Vergadering op recessie, zal deze bijeengeroepen worden.

Het programma van de Raad van Ministers zal niet later dan een week na de formatie van de Raad van Ministers worden gelezen voor de Turkse Grote Nationale Vergadering door de Eerste Minister of één van de ministers, waarna het programma zal worden onderworpen aan een votum van vertrouwen. Debatten over het votum van vertrouwen zullen beginnen twee volle dagen na de lezing van het programma en het votum zal worden uitgesproken één volle dag na beëindiging van de debatten.

C. Votum van vertrouwen tijdens de bewindsperiode.

art.128. De Eerste Minister kan, indien hij dat noodzakelijk acht, de Turkse Grote Nationale Vergadering vragen om een votum van vertrouwen, nadat hij de kwestie heeft besproken in de Raad van Ministers.

Het verzoek om een votum van vertrouwen zal niet worden besproken vóór het verstrijken van één volle dag nadat het verzoek is voorgelegd aan de Turkse Grote Nationale Vergadering, en zal niet ter stemming worden gebracht voordat één volle dag is verstreken na beëindiging van het debat.

Het verzoek om een votum van vertrouwen kan alleen worden verworpen door een absolute meerderheid van de plenaire zitting.

D. Plichten en politieke verantwoordelijkheid.

art.129. De Eerste Minister zal het algemene beleid van de Raad van Ministers bepalen en zal dit beleid uitvoeren in samenwerking met de ministers. De Raad van Ministers is in zijn geheel verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

Iedere minister zal voorts verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de zaken binnen zijn ambtsgebied en voor

de handelingen en de activiteiten van zijn ondergeschikten.

De ministers zullen dezelfde onschendbaarheid genieten en aan dezelfde verbodsbepalingen zijn onderworpen als de leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

E. De vorming van Ministeries; de ministers.

art.130. De Ministeries zullen worden gevormd door de wet, overeenkomstig de door de wet voorgeschreven principes en zullen worden ontbonden door de wet.

Eén minister zal waarnemend minister worden voor een Ministerie waar de ministerspost vacant is of voor een minister die met verlof is of om enigerlei geldige reden afwezig is.

In geen enkel geval echter kan een minister meer dan één andere minister vervangen.

Een minister die door het besluit van de Turkse Grote Nationale Vergadering terecht moet staan voor het Hoge Gerechtshof, zal uit zijn ministeriële status worden ontheven.

De nieuwe benoeming zal plaatsvinden binnen 15 dagen nadat een ministerspost om welke reden dan ook vacant is geworden.

F. De reglementen.

art.131. De Raad van Ministers kan reglementen opstellen met betrekking tot de uitvoering van de wetten en de daarin voorgeschreven activiteiten, mits ze niet in strijd zijn met de bestaande wetten en mits ze onderzocht zijn door de Staatsraad.

De Staatsraad zal de verplichting hebben het onderzoek binnen twee maanden te voltooien.

De reglementen zullen worden ondertekend door de President van de Republiek en zullen worden afgekondigd op dezelfde manier als de wetten.

G. Het uitroepen van nieuwe verkiezingen van de Turkse Grote Nationale Vergadering door de President van de Republiek.

art.132. Indien de Raad van Ministers ten val wordt gebracht door een motie van wantrouwen overeenkomstig de artikels 105 en 120 van de Grondwet, kan de Eerste Minister de President van de Republiek verzoeken nieuwe verkiezingen uit te roepen.

Indien de demissionaire Eerste Minister verzoekt om hernieuwde verkiezingen en indien de nieuwe Raad van Ministers niet binnen 30 dagen kan worden gevormd, kan de President van de Republiek, na overleg te hebben gevoerd met de voorzitter van de Turkse Grote Nationale Vergadering en de voorzitter van de Consultatieve Staatsraad, nieuwe verkiezingen uitschrijven.

Het besluit tot hernieuwde verkiezingen zal worden gepubliceerd in de Staatscourant, en onmiddellijk daarna zullen de procedures voor de verkiezingen beginnen.

VII. De nationale defensie.

A. Het ambt van de Opperbevelhebber en de chef van de Generale Staf.

art.133. Het ambt van de Opperbevelhebber kan niet worden gescheiden van het morele bestaan van de Turkse Grote Nationale Vergadering en wordt vertegenwoordigd door de President van de Republiek.

De Raad van Ministers zal verantwoording schuldig zijn aan de Turkse Grote Nationale Vergadering voor wat betreft het waarborgen van de nationale veiligheid en de voorbereiding van de Krijgsmacht voor oorlogstaken. Het hoofd van de Generale Staf is de Bevelhebber van de Krijgsmacht.

Het hoofd van de Generale Staf zal worden benoemd door de President van de Republiek op voordracht van de Raad van Ministers, en zijn plichten en bevoegdheden zullen worden vastgelegd bij wet.

Het hoofd van de Generale staf zal verantwoording schuldig zijn aan de Eerste Minister voor wat betreft de uitoefening van zijn plichten en bevoegdheden.

De plichten en bevoegdheden van het Ministerie van Nationale Defensie met het hoofd van de Generale Staf en de bevelhebbers van de Krijgsmacht zullen bij wet worden geregeld.

B. De nationale Veiligheidsraad.

art.134. De Nationale Veiligheidsraad zal worden voorgezeten door de President van de Republiek en zal bestaan uit de voorzitter van de Turkse Grote Nationale Vergadering, de voorzitter van de Consultatieve Staatsraad, de Eerste Minister, het hoofd van de Generale Staf, de ministers van Nationale Defensie, Binnenlandse Zaken en Buitenlandse zaken, de bevelhebbers van de Krijgsmaters die voor iedere vergadering zullen worden gekozen door de President van de Republiek al naar gelang de te bespreken kwesties verband houden met die ministers. De agenda van de Nationale Veiligheidsraad zal worden vastgesteld door de President van de Republiek. De Raad van Ministers zal op de hoogte worden gesteld van de besluiten die de Raad neemt. De besluiten die zullen worden genomen voor het behoud van de Staat, de onafhankelijkheid en de integriteit daarvan, de ondeelbaarheid van het land en de vrede en veiligheid van de bevolking, zijn voor de Raad van Ministers aanbevelingen waarvan de uitvoering verplicht is.

IV, Procedures van bestuur in noodsituaties.

A. Noodsituaties.

1. Het ueroepen van de noodtoestand in geval van natuurramp en ernstige economische crisis.

art.135. In geval van een natuurramp of een ernstige economische crisis kan de Raad van Ministers, voorgezeten door de President van de Republiek de noodtoestand afkondigen

in één of meer delen van het land of in het hele land, mits de duur hiervan niet langer bedraagt dan zes maanden.

2. Afkondiging van de noodtoestand in geval van gewelddaden op grote schaal en ernstige inbreuk op de openbare orde.

art.136. De Raad van Ministers, voorgezeten door de President van de Republiek kan ook de noodtoestand afkondigen in het geval van plotselinge ernstige indicaties van gewelddaden op grote schaal, gericht op de vernietiging van de vrije democratische orde of de fundamentele rechten en vrijheden die erkend worden door de Grondwet of in het geval van ernstige inbreuk op de openbare orde als gevolg van gewelddaden op grote schaal, mits de duur van deze noodtoestand niet langer bedraagt dan twee maanden.

3. Voorschriften met betrekking tot noodsituaties.

art.137. Indien overeenkomstig de artikelen 127 en 128 van de Grondwet het besluit wordt genomen de noodtoestand af te kondigen, zal dit besluit in de Staatscourant worden gepubliceerd en onmiddellijk ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Turkse Grote Nationale Vergadering. Indien de Turkse Grote Nationale Vergadering niet in zitting is, zal deze onmiddellijk worden bijeengeroepen. De Vergadering kan de duur van de noodtoestand wijzigen of -op verzoek van de Raad van Ministers- deze verlengen mits iedere verlenging niet meer dan twee maanden bedraagt.

In het geval van een noodtoestand gebaseerd op economische redenen, zullen de financiële, patrimoniale en arbeidsverplichtingen die de burgers zullen worden opgelegd en, om van kracht te zijn voor alle typen van noodbestuur of opschorting van de fundamentele rechten en vrijheden overeenkomstig art.14 van de Grondwet, de autoriteit die de bevoegdheid zal krijgen om de maatregelen te nemen die de situatie vereist en de bevoegdheden die de autoriteit wordt gegeven, wijzigingen in de status van ambtenaren en de procedures voor het noodbestuur, met voorrang worden geregeld bij de Wet op de Noodtoestand.

Terwijl de noodtoestand van kracht is, kan de President van de Republiek met de Raad van Ministers decreten uitvaardigen gebaseerd op de Wet van de Noodtoestand over zaken die noodzakelijk zijn door de situatie. De genoemde decreten zullen worden gepubliceerd in de Staatscourant en zullen diezelfde dag ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Turkse Grote Nationale Vergadering.

De maximale periode voor de goedkeuring en de procedures hiervan zullen voorgeschreven worden door het interne reglement.

B. Staat van beleg, voorbereiding voor defensie, mobilisatie en staat van oorlog.

art.138. In geval van oorlog, of een situatie die oorlog nood-

zakelijk maakt, in het geval van een opstand of een krachtige en openlijke opstand tegen het Moederland en de Republiek of gewelddaden op grote schaal die de ondeelbaarheid van het land en de natie van binnenuit of vanuit het buitenland in gevaar brengen of gericht zijn op het vernietigen van de vrije democratische orde of de fundamentele rechten en vrijheden die worden erkend door de Grondwet; kan de Raad van Ministers, voorgezeten door de President van de Republiek, de staat van beleg afkondigen in één of meer delen van het land of in het hele land, mits de duur hiervan niet langer is dan twee maanden. Dit besluit zal onmiddellijk worden gepubliceerd in de Staatscourant en zal diezelfde dag ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Grote Nationale Vergadering. Indien de Turkse Grote Nationale Vergadering niet in zitting is, zal deze bijeengeroepen worden.

De Turkse Grote Nationale Vergadering kan, indien zij dit noodzakelijk acht, de duur van de staat van beleg verkorten, verlengen, of de staat van beleg opheffen. De verlenging van de staat van beleg, mits deze niet langer is dan twee maanden, zal afhankelijk zijn van het besluit van de Turkse Grote Nationale Vergadering.

Terwijl de staat van beleg van kracht is, zullen alle veiligheidstroepen onder bevel staan van de Bevelhebber onder de staat van beleg.

De Bevelhebber onder de staat van beleg zal, overeenkomstig de desbetreffende wet de noodzakelijke maatregelen nemen, met inbegrip van de opschorting van fundamentele rechten en vrijheden.

De bepalingen die moeten worden uitgevoerd in een staat van beleg, staat van verdediging, voorbereidingen, mobilisaties en de handelwijze in die situaties, de manieren van beperking en opschorting van de vrijheden en verplichtingen die de burgers worden opgelegd in oorlogstijd of in de situaties die oorlog noodzakelijk maken zullen bij wet worden geregeld.

V. De financiële bepalingen.

A. Financiering van de overheidsuitgaven en de Centrale Bank van de Turkse Republiek.

1. Belastingen en soortgelijke financiële verplichtingen.

art.139, Belasting is het aandeel van ieder persoon in de openbare uitgaven.

Het rechtvaardig en evenwichtig verdelen van de op te brengen belastingen zal het sociale doel van het financiële beleid zijn.

Belastingen en soortgelijke financiële verplichtingen zullen worden opgelegd, gewijzigd, of ingetrokken bij wet.

De bevoegdheid tot het maken van wijzigingen binnen de door de wet erkende grenzen in die bepalingen van belastingen en soortgelijke financiële verplichtingen voor wat betreft vrijstellingen en uitzonderingen en ratio's en waarden kunnen worden gedelegeerd aan de

Raad van Ministers.

2. Lenen.

art.140. De Staat en de openbare rechtspersonen kunnen, binnen de door de wet erkende bevoegdheid, kredietovereenkomsten sluiten en obligaties uitgeven.
De bronnen van de Centrale Bank van de Turkse Republiek zullen niet worden gebruikt om aan de liquiditeitsbehoeften van de Schatkist tegemoet te komen. De Centrale Bank van de Turkse Republiek kan voor de Schatkist echter wel een voorschotrekening met een korte looptijd openen, op voorwaarde dat dit voorschot niet hoger is dan 15% van de totale toelagen van de algemene begroting van het lopende jaar. De voorschotten die het voorgaande jaar zijn verkregen zullen worden afgetrokken van het bedrag dat voor ieder jaar zal worden berekend in termen van de omschreven basis, en voor het desbetreffende jaar zal alleen het verschil beschikbaar worden gesteld aan de Schatkist.

3. De Centrale Bank van de Turkse Republiek.

art.141. Het zal de taak zijn van de Centrale Bank van de Turkse Republiek de monetaire principes waartoe de Raad van Ministers heeft besloten uit te voeren en eveneens die welke betrekking hebben op de kredieten op een wijze die overeenstemt met de ontwikkelingsplannen en de jaarlijkse programma's.
De President van de Centrale Bank van de Turkse Republiek zal worden benoemd door de President van de Republiek. De Centrale Bank van de Turkse Republiek zal niet de obligaties kopen die zijn uitgegeven door de economische ondernemingen van de staat, de gemeentes of de provinciale besturen; noch zal de Bank door directe of door indirecte methoden de kredieten die door de banken aan de overheidssector zijn verstrekt, aan haar activa toevoegen.
De Centrale Bank van de Turkse Republiek zal operaties uitvoeren om de wisselkoers in evenwicht te houden, om negatieve schommelingen in de geldvoorraad als gevolg van het toestromen van geld uit of het wegvloeien van geld naar het buitenland.

B. De begrotingen:

1. De voorbereiding en de uitvoering van de begrotingen.

art.142. De uitgaven van de staat en de openbare rechtspersonen zullen worden bestuurd door begrotingen waarvan de duur maximaal één jaar bedraagt.
De voorbereiding en de uitvoering van de algemene en de bijbehorende begrotingen en de begrotingen van de economische ondernemingen van de staat zullen worden voorgeschreven bij wet.
De begrotingen van de economische ondernemingen van de staat zullen worden verenigd tot één gedetailleerde, overkoepelende begroting.
Bij wet kunnen bepaalde regels en procedures worden uitgevaardigd met betrekking tot de investeringen die be-

betrekking hebben op de ontwikkelingsplannen en de diensten voor langer dan een jaar.

In de Wet op de Begroting zullen geen andere bepalingen worden opgenomen dan die welke betrekking hebben op de begroting; en er zullen geen bepalingen in worden opgenomen die de bepalingen van de bestaande wetten direct of indirect wijzigen of opheffen.

2. Het fiscale jaar.

art.143. Het begin van het fiscale jaar voor de algemene en de bijbehorende begrotingen van de gemeenten en de provinciale besturen zal bij wet worden vastgelegd. Het begin van het begrotingsjaar voor de economische ondernemingen van de staat zal zijn de eerste dag van januari.

3. Debatten over de begroting.

art.144. De Raad van Ministers zal de ontwerpen van de algemene en de bijbehorende begrotingen en het rapport betreffende de nationale begrotingsramingen uiterlijk drie maanden voor het begin van het fiscale jaar voorleggen aan de Turkse Grote Nationale Vergadering.

De ontwerpbegrotingen en het rapport zullen worden bestudeerd door de Begrotingscommissie, bestaande uit 40 leden.

In de genoemde Commissie zullen tenminste 25 leden zitten die de partijen of groeperingen aan de macht vertegenwoordigen. De overige 15 plaatsen in de commissie zullen proportioneel worden verdeeld onder de andere politieke partijen en de onafhankelijke leden.

De tekst die binnen twee maanden door de Begrotingscommissie zal worden goedgekeurd zal worden besproken in de Turkse Grote Nationale Vergadering en zal voor het begin van het fiscale jaar aan een stemming worden onderworpen.

De leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering zullen tijdens de debatten in plenaire zitting hun mening geven over de begrotingen van de Ministeries en de Departementen en de bijbehorende begrotingen over iedere begroting in zijn geheel. De hoofdstukken en voorgestelde wijzigingen zullen worden gelezen en zonder debat ter stemming worden gebracht.

De leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering zullen tijdens de begrotingsdebatten in de plenaire zittingen geen moties indienen die toename van de uitgaven en vermindering van de specifieke inkomsten met zich meebrengen.

4. De begrotingen van de gemeenten, provinciale besturen en de economische ondernemingen van de staat.

art.145. De samenvattende begrotingsrapporten van de gemeenten en de provinciale besturen zullen door de Begrotingscommissie worden bestudeerd tijdens de behandeling van de begroting van het Ministerie van Binnenlandse zaken. Het ontwerp van de samenvattende begroting van de econo-

nomische ondernemingen van de staat zal begin december worden voorgelegd aan de Begrotingscommissie.

5. Grondslagen voor het wijzigen van de Begroting tijdens het fiscale jaar.

art.146. De toegesende gelden die beschikbaar worden gesteld met de algemene en bijbehorende begrotingen geven de grenzen aan van de uit te geven bedragen. Er zullen in de begrotingen geen bepalingen worden opgenomen volgens welke de uit te geven bedragen kunnen worden overschreden door een beslissing van de Raad van Ministers. De Raad van Ministers zal niet gemachtigd zijn de Begroting te wijzigen door het uitvaardigen van decreten. Het zal verplicht zijn in de wetten die het budget van het lopende jaar wijzigen zodanig dat de uitgaven toenemen en in de wetten die de begrotingen van latere jaren belasten, aan te geven vele financiële bron zal worden gebruikt ter dekking van de kosten die daaruit voortvloeien.

C. De slotrekening.

art.147. De ontwerp-slotrekeningen zullen door de Raad van Ministers uiterlijk zes maanden na beëindiging van het desbetreffende fiscale jaar aan de Turkse Grote Nationale Vergadering worden voorgelegd, tenzij bij wet anderszins is bepaald. De Rekenkamer zal de verklaring van algemene aanvaarding voor de ontwerp-slotrekeningen uiterlijk drie maanden nadat het desbetreffende ontwerp daartoe aan de Rekenkamer is voorgelegd, voorleggen aan de Turkse Grote Nationale Vergadering. De slotrekening zal met de ontwerp-begroting voor het nieuwe jaar op de agenda van de Begrotingscommissie worden gezet. De Begrotingscommissie zal de ontwerpen van begroting en van slotrekening tegelijkertijd aan de plenaire zitting voorleggen. De plenaire zitting zal over de ontwerp-slotrekening op hetzelfde moment debatteren en stemmen als over de ontwerp-begroting. Het feit dat de ontwerp-slotrekening en de verklaring van algemene aanvaarding aan de Turkse Grote Nationale Vergadering worden voorgelegd zal niet worden opgevat als zouden de verificatie- en controlehandelingen die nog niet door de Rekenkamer zijn voltooid, definitief zijn geworden en dus moeten worden afgesloten.

D. Economische en Sociale Raad.

art.148. De Economische en Sociale Raad zal de Raad van Ministers aanbevelingen doen met betrekking tot de stabiele ontwikkeling van de nationale economie, waarbij het evenwicht tussen het economische en sociale beleid wordt gewaarborgd en ook de totstandkoming van de harmonieuze samenwerking tussen de verschillende sectoren van de economie, het evenwicht en de rechtvaardigheid onder salarissen, lonen en sociale uitkeringen van alle ambtenaren

en werknemers.

De Economische en Sociale Raad zal ook meningen geven en nieuwe voorstellen voorbereiden voor de Raad van Ministers over de wetsontwerpen en wetsvoorstellen met betrekking tot economische en sociale kwesties.

De economische en Sociale Raad zal uit 15 leden bestaan, te weten: de Ministers van Financiën, Industrie en Technologie, Landbouw en Bosbouw, Arbeid, de ondersecretaris van het nationale Planningsdepartement, de President van de Centrale Bank van de Turkse Republiek, drie leden die elk gekozen zullen worden door de hogere werknemers- en werkgeversorganisaties en drie leden die door de President van de Republiek worden benoemd onder diegenen die deskundig zijn op het gebied van economie, sociaal beleid en recht.

De vorming en werkwijze van de Economische en Sociale Raad, ambtstermijnen en de persoonlijke zaken van de leden ervan, zullen bij de wet worden geregeld.

E. Hoge Arbitrageraad.

art. 149. De Hoge Arbitrageraad zal op eigen initiatief beslissen over arbeidsgeschillen in gevallen als omschreven in art. 58 van de Grondwet en op initiatief van de Minister van Arbeid in gevallen van staking en uitsluiting die langer dan 60 dagen duren.

De betrokken partijen kunnen met het arbeidsgeschil naar de Hoge Arbitrageraad gaan voor een beslissing, zowel vóór besloten wordt tot staking of uitsluiting, als tijdens de staking of uitsluiting.

De Hoge Arbitrageraad zal besluiten nemen overeenkomstig de principes die zijn neergelegd in art. 62 van de Grondwet.

De vorming en de werkprocedures van de Hoge Arbitrageraad zullen bij wet worden geregeld.

VI. Bestuur.

A. De grondslagen van het bestuur.

1. De ondeelbaarheid en de rechtspersoon van het bestuur.

art. 150. Het bestuur vormt een geheel met zijn organisatie en zijn functies en wordt bij wet geregeld.

De organisatie en de functies van het bestuur zullen worden gebaseerd op de principes van centralisatie en decentralisatie. Openbare rechtspersonen zullen alleen krachtens de wet of de bevoegdheid die nadrukkelijk door de wet wordt verleend, worden geschapen.

2. Reglementen van bestuur.

art. 151. De Ministeries en de openbare rechtspersonen kunnen reglementen van bestuur uitvaardigen ten behoeve van de uitvoering van de wetten en de regeling om met betrekking tot hun specifieke werkterreinen en in overeenstemming met bedoelde wetten en regelingen.

Reglementen van bestuur zullen worden gepubliceerd in de Staatscourant.

B. De Nationale Toezichtsraad.

art.152. De Nationale Toezichtsraad die ondergeschikt zal zijn aan de President van de Republiek en tot taak zal hebben een ordelijk en productief functioneren en bevorderen van het bestuurte waarborgen, zal, op verzoek van de President van de Republiek, alle onderzoeken, studies en inspecties uitvoeren in alle openbare maatschappijen en instellingen, en in alle soorten organisaties waarvan de helft van het kapitaal geleverd wordt door genoemde openbare maatschappijen en instellingen, in beroepsorganisaties die het karakter hebben van openbare instellingen, in de beroepsorganisaties van categorieën van werknemers en werkgevers, in de verenigingen en stichtingen die van nut zijn voor het publiek; de Raad zal de conclusies van zijn activiteiten in een rapport voorleggen aan de President van de Republiek.

De Krijgsmacht en de gerechtelijke instellingen zullen buiten het werkterrein van de Nationale Toezichtsraad vallen.

De Nationale Toezichtsraad zal uit negen leden bestaan; de leden en de voorzitter onder de leden zullen worden benoemd door de President van de Republiek uit diegenen die aan de in de wet voorgeschreven voorwaarden voldoen. De oprichting en de werkwijze van de Nationale Toezichtsraad, de ambtstermijn en de persoonlijke zaken van de leden zullen bij wet worden geregeld.

C. De gerechtelijke controle van het bestuur.

art.153. Rechtsvervolgning is mogelijk tegen alle daden van het bestuur.

De handelingen die eigenhandig door de President van de Republiek worden verricht overeenkomstig de Grondwet, vallen buiten gerechtelijke controle.

Bij gerechtelijke vorderingen die het gevolg zijn van bestuurlijke handelingen, zal de prescriptie ingaan vanaf de datum van schriftelijke kennisgeving.

Bestuurlijke juridische bevoegdheid zal beperkt zijn tot de controle van de bestuurlijke handelingen op hun wettigheid; er zal geen rechterlijke beslissing worden genomen in de vorm van een bestuurlijke daad of handeling. De wet kan, in geval van noodtoestand, staat van beleg, en om redenen van nationale veiligheid, openbare orde en openbare gezondheid, de beslissingsbevoegdheid beperken voor het opschorten van de handelingen.

Bestuurlijke rechtspraak zal geen uitspraak doen tot schorsing in processen die amtenaren hebben aangespannen tegen het bestuur wegens herbenoemingen en overplaatsingen, maar zal verplicht zijn binnen twee maanden uitspraak te doen over de kern van het geding.

Het bestuur zal aansprakelijk zijn voor de schade die voortkomt uit diens handelingen en werkzaamheden.

D. De organisatie van het bestuur.

1. Centraal Bestuur.

art.154. In termen van de organisatie van het centrale bestuur

zal Turkije, op basis van geografische en economische factoren en van de behoeften van de overheid, worden verdeeld in provincies en de provincies zullen op hun beurt worden verdeeld in soortgelijke administratieve districten.

Het provinciale bestuur zal gebaseerd zijn op het principe van zelfbestuur.

Regionale organisaties van zelfbestuur die meer dan een provincie omvatten kunnen worden opgericht met het doel de produktiviteit en de harmonie in de uitvoering van de openbare dienst te waarborgen.

2. Plaatselijk Bestuur.

art.155. De plaatselijke bestuurslichamen zijn openbare rechtspersonen die geschapen zijn om te voldoen aan de openbare plaatselijke behoeften van de burgers van de provincies, gemeentelijke districten en dorpen, waarvan de beleidsbepalende organen zullen worden gekozen door de bevolking.

De vorming, de plichten en de bevoegdheden van de plaatselijke besturen zullen in de wet worden geregeld.

De wet kan speciale vormen van bestuur voorschrijven voor stedelijke gebieden.

De verkiezingen voor de plaatselijke bestuurslichamen zullen om de vijf jaar worden gehouden overeenkomstig de grondslagen die zijn neergelegd in art.76 van de Grondwet.

De rechtspraak betreffende bezwaren tegen het verwerven van hun status van de gekozen organen van de plaatselijke bestuurslichamen en het toezicht op het verlies van hun status zal uitsluitend door de gerechtshoven worden uitgeoefend. De minister van Binnenlandse Zaken kan echter, als tijdelijke maatregel, de ambtsuitoefening van de plaatselijke bestuursorganen en de leden ervan tegen welke een onderzoek of een vervolging zal plaatsvinden wegens strafbare feiten in verband met hun functie, opschorten.

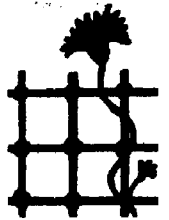
De verplichte of vrijwillige organisatie van de plaatselijke besturen in bonden voor de vervulling van de plaatselijke bestuurlijke diensten zal bij wet worden geregeld.

De staat zal, binnen de door de wet voorgeschreven procedures en grondslagen, bevoegd zijn toezicht te houden op de plaatselijke bestuurslichamen om te zorgen voor de uniformiteit van de taken, het beschermen van het openbaar nut en de juiste vervulling van de plaatselijke behoeften.

E. Bepalingen met betrekking tot de ambtenaren en de andere overheidsfunctionarissen.

1. Algemene principes.

art.156. Kwalificaties, indiensttreding en promotie, rechten en plichten, salarissen en toelagen en andere zaken betreffende de loopbanen van ambtenaren en andere overheidsfunctionarissen (uitgezonderd zij die de status van arbeider hebben) die de openbare diensten vervullen waarmee de staat en de andere openbare rechtspersonen zijn

belast, zullen bij wet worden geregeld.

De voornaamste en blijvende plichten die noodzakelijk zijn wegens de openbare diensten waarmee de staat of de andere openbare rechtspersonen zijn belast, zullen, door de wet bepaalde uitzonderingen daargelaten, worden vervuld door de ambtenaren.

De ambtenaren en de andere overheidsfunctionarissen zullen worden benoemd overeenkomstig de criteria van doeltreffendheid en verdienste en zullen hun taak uitoefenen overeenkomstig de principes van gelijkheid en onpartijdigheid.

De procedures en de grondslagen die van toepassing zijn op de benoeming en het ontslag van openbare functionarissen op hoog niveau zullen specifiek bij wet worden geregeld.

2. Taken en verantwoordelijkheden.

art.157. De ambtenaren en andere overheidsfunctionarissen zullen verplicht zijn te werken ten nutte van het land en met loyaliteit ten opzichte van de Grondwet en de Wet. Zij zullen aansprakelijk zijn voor de schade die aangericht wordt aan het bestuur door de fouten die zij maken in verband met hun taak.

3. Bescherming van de ambtenaren.

art.158. In gevallen van disciplinaire maatregelen ondernomen tegen ambtenaren, andere overheidsfunctionarissen of tegen de leden van het personeel van de beroepsinstellingen die de status van openbare instelling hebben, zal een noodzakelijke voorwaarde zijn dat de aantijging openlijk en in geschreven vorm wordt gedaan, dat de beschuldigde, dat hij gehoord wordt en dat hij in staat wordt gesteld zijn verdediging uit te voeren. Er zullen geen disciplinaire maatregelen genomen worden indien bovengenoemde procedures niet in acht zijn genomen.

Disciplinaire maatregelen vallen niet buiten het toezicht van de gerechtelijke autoriteiten.

De voorschriften die van toepassing zijn op het personeel en de rechters volgen.

4. Bepalingen die het ambtenaren en andere overheidsfunctionarissen verbieden lid te worden van politieke partijen en vakbonden.

art.159. Ambtenaren en die functionarissen van de economische ondernemingen van de staat die niet de status van arbeider hebben en die welk werkzaam zijn in de hoofdkantoren van de verenigingen en stichtingen van algemeen nut, waarvan de speciale bronnen van inkomsten en de speciale faciliteiten bij wet worden geregeld, mogen geen lid worden van de politieke partijen en de vakbonden. Ambtenaren en de andere overheidsfunctionarissen zullen in het uitoefenen van hun officiële taak geen enkel onderscheid maken tussen burgers op basis van hun politieke mening.

Diegenen, van wie overtreding van de bovengenoemde principes door een uitspraak van het gerechtshof is vastgesteld, zullen voorgoed uit overheidsdienst worden ontslagen.

De bepalingen die van kracht zullen zijn voor de organisaties die tot doel hebben de beroepsbelangen van de ambtenaren en de andere overheidsfunctionarissen te waarborgen en te bevorderen, zullen bij wet worden geregeld.

F. Planning.

art. 160. Het zal de taak van de staat zijn de economische, sociale en culturele ontwikkeling te plannen, evenals de evenwichtige en goed afgestemde groei van de economie in alle sectoren en in alle delen van het land en het bewuste en productieve gebruik van de rijkdommen van het land, door die rijkdommen te inventariseren en op waarde te schatten.

Bij de planning zal voorrang worden gegeven aan de vergroting van de nationale besparingen, de bevordering van investeringen en werkgelegenheid, en, voor de investeringen, aan het algemeen belang en de behoeften van de bevolking.

Initiatieven voor de ontwikkeling zullen volgens het plan worden uitgevoerd.

De bepalingen en grondslagen betreffende de voorbereiding van de ontwikkelingsplannen, de goedkeuring van de plannen door de Turkse Grote Nationale Vergadering en de uitvoering ervan, zullen bij wet worden geregeld. De ontwikkelingsplannen zullen bindend zijn voor de overheidssector en zullen een stimulans en een richtlijn zijn voor de particuliere sector.

G. Onderzoek naar en exploitatie van natuurlijke rijkdommen.

art. 161. Natuurlijke rijkdommen vallen onder de jurisdictie en staan ter beschikking van de staat.

Het onderzoek naar de natuurlijke rijkdommen zal worden uitgevoerd door de staat en door de particuliere ondernemingen; bij het onderzoek zal de staat voorrang genieten. De voorwaarden voor het onderzoek dat gedaan zal worden door de particuliere ondernemingen zullen bij wet worden geregeld; de wet zal dit onderzoek stimuleren.

Het recht op onderzoek dat verleend is voor een bepaald gebied zal onderworpen zijn aan een vervallenverklaring van twee jaar.

Termijn en voorwaarden voor onderzoek naar aardolie zal bij de wet worden geregeld.

De staat zal voorrang genieten bij de exploitatie van natuurlijke rijkdommen. Het exploitatierecht van particuliere ondernemingen op de rijkdommen die door hen zijn gevonden blijft voorbehouden.

Indien de natuurlijke rijkdommen die gereed zijn voor exploitatie niet binnen twee jaar door de staat kunnen worden geëxploiteerd, zal het recht van voorrang vervallen; ook zal het recht op exploitatie vervallen indien de rijkdommen niet door de particuliere ondernemingen kunnen worden geëxploiteerd.

Voorwaarde voor de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen door de particuliere ondernemingen en de grondslagen van toezicht en de sancties die waarborgen dat de exploitatie plaatsvindt in overeenstemming met de nationale economische doelstellingen en zonder verspilling, zullen bij wet worden geregeld.

De staat kan faciliteiten voor onderzoek en exploitatie tot stand brengen in samenwerking met particuliere ondernemingen.

H. De bescherming van bossen en de daarin levende bevolking en de ontwikkeling van de bossen.

1. De bescherming en de ontwikkeling van de bossen.

art.162. De staat zal de nodige wetten uitvaardigen en de vereiste maatregelen treffen voor het behoud van de bossen en de uitbreiding van de beboste gebieden. Beboste gebieden die door brand zijn verwoest zullen opnieuw bebost worden en andere typen van landbouw en veeteelt zullen in die gebieden niet zijn toegestaan. Alle bossen zullen onder toezicht van de staat staan.

Staatsbossen zullen worden beheerd en geëxploiteerd door de staat overeenkomstig de wet. Het eigendom en het beheer over de staatsbossen zal niet kunnen worden verworven op grond van langdurig gebruik en zullen niet, tenzij in algemeen belang, onderworpen worden aan administratieve erfdiensbaerheid.

Geen handelingen en activiteiten die schadelijk zouden kunnen zijn voor de bossen zullen zijn toegestaan.

De grenzen van bossen zullen niet worden beperkt, met uitzondering van die landbouwgronden als akkers, wijngaarden, boomgaarden, olijfplantages, waarvan technisch en wetenschappelijk is vastgesteld dat ze het karakter van een bos volledig hebben verloren en waarvan het gebruik voordelig is op verschillende terreinen van de landbouw, of op het gebied van de veeteelt, evenals van stedelijke, gemeentelijke of gemeenschapscentra.

2. De bescherming van de bevolking die in de beboste gebieden leeft.

art.163. Maatregelen die noodzakelijk geacht worden ter verbetering van de omstandigheden van de bevolking die de bossen of de onmiddellijke omgeving daarvan bewoont, en voor het behoud van de bossen in ongeschonden staat, evenals de maatregelen die noodzakelijk zijn om de samenwerking van deze bevolking met de staat voor het behoud en de exploitatie van de bossen veilig te stellen en, indien nodig, de gehele of gedeeltelijke hervestiging van deze bevolking in de gebieden waarvan het wetenschappelijk en technisch gezien van geen voordeel is dat ze als bosgebied worden behouden, en, anderzijds, waarvan de verandering in landbouwgrond, naar grondig is vastgesteld, economisch winstgevend is, inventarisatie van genoemde gronden voor het genoemde doel en uitsluiting ervan van de status van bebost gebied en de

verbetering daarvan door de staat en de verdeling onder genoemde bevolking zullen bij wet worden geregeld. De staat zal maatregelen nemen om de voorziening van exploitatiemiddelen en -gereedschappen en de nodige middelen voor deze bevolking te vergemakkelijken. De gebieden die vóór hervestiging door de bevolking bewoond werden zullen onmiddellijk als staatsbossen worden bebost.

I. De ontwikkeling van scheepvaart en luchtvaart.

art.164. De staat zal de noodzakelijke maatregelen nemen voor de ontwikkeling van de Turkse scheepvaart en in het bijzonder voor het vergroten van het tonnage van de handelsvloot en ook voor het ondersteunen van de scheepsbouw-industrie.

De staat zal streven naar versterking van de Turkse luchtvaart en de ontwikkeling van de infrastructuur en de vliegtuigindustrie.

J. Universiteiten en hogere onderwijsinstellingen.

1. Universiteiten.

art.165. Universiteiten zullen door de staat worden opgericht overeenkomstig de wet.

Universiteiten worden bestuurd door organen die zij zelf kiezen.

De benoeming van onderwijzend personeel van universiteiten, hun promotie, hun ontslag worden geregeld op basis van wetenschappelijke autonomie en worden door hun eigen organen uitgevoerd.

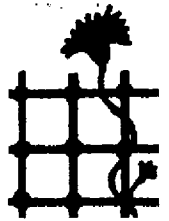
Onderwijzend personeel van universiteiten zal onderzoek verrichten en vrijelijk eigen werk publiceren.

De oprichting en het functioneren van universiteiten, de organen ervan en de verkiezingen die worden gehouden om dergelijke organen te vormen, de taken en de bevoegdheden ervan, de eventuele benoeming van leden van het onderwijzend personeel en hun assistenten van een universiteit voor taken aan een andere universiteit, de uitvoering van het recht op vrij en veilig onderwijs, overeenkomstig de eisen van de moderne wetenschap en technologie en de principes van het ontwikkelingsplan, te genieten en te geven, en de regels voor de wijze waarop de staat zijn recht op toezicht en controle over de universiteiten zal uitoefenen, worden bij wet geregeld overeenkomstig het principe van wetenschappelijke autonomie.

2. Hogere onderwijsinstellingen.

art.166. De hogere onderwijsinstellingen zullen worden opgericht door de staat en de particuliere sector.

De hogere onderwijsinstellingen worden opgericht in speciale vakgebieden, overeenkomstig de grondbeginselen van de Grondwet en binnen het kader van de Turkse cultuur en de behoeften en werkgelegenheidsplannen van het land.

De hogere onderwijsinstellingen zullen op wetenschappelijke terreinen samenwerken met universiteiten.

K. Bestuur van radio en televisie en persagentschappen.

art.167. Radio- en televisiestations worden opgericht door de staat, en het bestuur ervan in de vorm van openbare rechtspersonen wordt bij wet geregeld. De wet bepaalt de vorm waarin de organisaties zullen worden opgezet en zullen functioneren overeenkomstig het principe van onpartijdigheid.

Alle radio- en televisieuitzendingen zullen in overeenstemming zijn met de principes van onpartijdigheid met gepast respect voor de belangen van de staat en de natie. De keuze, presentatie en voorbereiding van het nieuws en de programma's, en de taak hierdoor bij te dragen tot de eigentijdse Turkse cultuur en opleiding, zal worden uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de grondbeginselen van algemene veiligheid en zedelijkheid, openbare orde en de integriteit van de staat met zijn grondgebied en zijn bevolking. De authenticiteit van het nieuws zal worden gewaarborgd.

Onpartijdigheid is de regel voor nieuwsagentschappen die door de staat worden opgericht of gesubsidieerd. De Directeur-Generaal van het Bestuur van Radio en Televisie en de drie leden van de Uitvoerende Raad van dit bestuur zullen worden benoemd door de President.

L. Academie voor de Turkse Taal.

art.168. De Academie voor de Turkse Taal is een openbare rechtspersoon. Doel en functie ervan is het verrichten van onderzoek betreffende de Turkse Taal, overeenkomstig de groeiende behoeften hieraan, het helpen van de staat bij het bepalen van het beleid betreffende de taal, het vastleggen van de taal in officiële correspondentie, het doen van publicaties over dit onderwerp die gebaseerd zijn op wetenschappelijke principes, het stimuleren en het op nationale schaal steunen van studies over de Turkse Taal.

De Academie voor de Turkse Taal zal hoogstens uit 40 leden bestaan. Al deze leden zullen door de President worden benoemd bij de oprichting. Speciale aandacht zal eraan worden besteed dat deze leden gekozen worden uit personen die zich hebben onderscheiden als deskundigen op dit terrein. De benoeming van leden in geval van vacatures zal plaatsvinden door verkiezing door de leden van de Academie.

De vorming, de werkprocedures en de bevoegdheden en persoonlijke zaken van de Academie voor de Turkse Taal zullen bij wet worden geregeld.

M. Directoraat voor Religieuze Zaken.

art. 169. Het Directoraat voor Religieuze Zaken dat deel uit-

maakt van het Centrale Bestuur, zal de taken uitoefenen die neergelegd zijn in de desbetreffende wet.

N. Beroepsverenigingen met het karakter van openbare organisaties.

art.170. Beroepsverenigingen met het karakter van openbare organisaties worden opgericht door wetgeving en de organen ervan worden gekozen door deze organisaties zelf en hun eigen leden.

De statuten, het bestuur en het functioneren van beroepsverenigingen mogen niet in strijd zijn met de democratische principes.

De verkiezingen van de organen van de beroepsverenigingen zal worden geregeld bij wet; hierbij zal een zo groot mogelijke deelname mogelijk worden gemaakt, en de verkiezing zal worden gehouden onder leiding en met toezicht van de rechter.

Beroepsverenigingen kunnen niet functioneren buiten de redenen voor hun bestaan, ze kunnen geen politieke activiteiten hebben, kunnen niet samenwerken met politieke partijen, vakbonden en verenigingen. Zij die in vaste dienst zijn van openbare maatschappijen en organisaties en van economische ondernemingen van de staat kunnen geen lid worden van een beroepsvereniging.

Met het oog op de integriteit van de staat en de nationale eenheid, voor de bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van rechten en vrijheden van anderen, de voorkoming van misdaden of in gevallen waar vertraging schadelijke gevolgen heeft, kan de hoogste plaatselijke bestuurder in een plaats de gekozen organen van een beroepsvereniging schorsen tot een beslissing van de rechter bekend wordt gemaakt.

HOOFDSTUK III.

De Rechterlijke macht.

I. Algemene Bepalingen.

A. De onafhankelijkheid van gerechtshoven.

art.171. Rechters zullen onafhankelijk zijn in het vervullen van hun taken. Ze zullen rechtspreken overeenkomstig de Grondwet, de Wet, de rechtspraak en overeenkomstig hun persoonlijke overtuigingen.

Geen orgaan, ambt, agentschap of individu kan orders of instructies geven aan gerechtshoven of rechters, in verband met hun taken, of suggesties doen.

In de wetgevende vergadering kunnen geen kwesties aan de orde worden gesteld, debatten worden gehouden of verklaringen worden afgelegd in verband met de uitoefening van de rechterlijke macht betreffende een zaak waarover een proces wordt gevoerd.

Wetgevende en uitvoerende organen en het bestuur zijn

verplicht zich te houden aan uitspraken van het hof. Zij kunnen deze in geen enkel geval veranderen en in geen enkel geval kunnen zij de uitvoering ervan uitstellen.

B. Waarborgen voor rechters.

art.172. Rechters mogen niet worden ontslagen. Tenzij zij dit wensen, mogen ze niet worden gepensioneerd voor het bereiken van de leeftijdsgrens die in de Grondwet is vastgelegd. Hun salaris kan hun niet worden onthouden, zelfs niet wanneer een gerechtshof of een post daarin wordt opgeheven.

De door de wet voorgeschreven uitzonderingen betreffende hen die veroordeeld zijn wegens een misdrijf dat ontslag uit het ambt tot gevolg heeft, hen van wie definitief is vastgesteld dat ze niet in staat zijn hun taak te vervullen wegens hun slechte gezondheid, en hen van wie is verklaard dat ze niet geschikt zijn het beroep te blijven uitoefenen, zijn voorbehouden.

C. Het beroep van de rechters.

art.173. De rechterlijke macht wordt uitgeoefend door beroepsrechters. Gezien echter de speciale aard van bestuurlijke en fiscale rechtbanken, en gezien de absolute noodzaak van arbeids- en jeugdrechtbanken, kunnen diegenen die geen beroepsrechter zijn ook benoemd worden. Rechters zullen functioneren als de rechtspraak in rechtbanken van de eerste graad, regionale gerechtshoven en hogere gerechtshoven.

Rechters zijn verplicht zich te onthouden van alle soorten daden tijdens het verrichten van hun taak en in hun privé-leven die hun beeld van onpartijdigheid binnen de gemeenschap zullen schaden. De kwalificatie van rechters op alle niveaus van anciënniteit, hun promotie, de tijdelijke verandering van hun taken of de plaats waar zij die taak uitoefenen, het starten van disciplinaire procedures en de disciplinaire maatregelen die tegen hen worden genomen wegens misdrijven die voortvloeien uit de vervulling van hun taken, besluiten om hen te ondervragen en te vervolgen wegens misdrijven in verband met de uitoefening van hun functies, de veroordeling wegens misdaden die ontslag uit het beroep tot gevolg hebben en andere zaken met betrekking tot hun loopbaan en opleiding worden bij wet geregeld overeenkomstig het principe van de onafhankelijkheid van de gerechtshoven.

Rechters zullen in functie blijven tot zij de leeftijd van 67 jaar hebben bereikt. De leeftijdsgrens, promotie en pensionering uit de dienst van militaire rechters wordt bij wet geregeld.

De toelagen en sociale rechten die voortvloeien uit de speciale taken van de rechters aan de hogere gerechtshoven zijn voorbehouden.

D. Processen zullen openbaar zijn en uitspraken zullen van rechtvaardigingen worden voorzien.

art. 174. Gerechtelijke processen zullen voor iedereen openbaar zijn. Het besluit om een heel proces of een gedeelte daarvan achter gesloten deuren te houden kan alleen worden genomen waarin dit absoluut noodzakelijk is met het oog op de openbare zedelijkheid en de openbare veiligheid.
Voor de processen van minderjarigen zullen speciale bepalingen worden opgesteld.
Alle uitspraken zullen op schrift worden gesteld met de rechtvaardigingen van de uitspraken.
Het is de plicht van de rechterlijke macht in processen zo snel mogelijk tot een uitspraak te komen.

E. De organisatie van gerechtshoven.

art. 175. De organisatie van gerechtshoven, hun taken en jurisdictie, werkzaamheden en procesprocedures zullen bij wet worden geregeld.
Algemene gerechtelijke en bestuurlijke processen zullen in twee instanties binnen de mogelijkheden van de staat worden gehouden.

F. Staatsveiligheidshof.

art. 176. Staatsveiligheidshoven zullen worden gevormd om zich bezig te houden met misdrijven tegen de integriteit van de staat met grondgebied en natie, tegen de vrije democratische orde en de republiek, de aard van welke misdrijven in de Grondwet is vastgelegd, en ook met misdrijven die direct te maken hebben met de interne en externe veiligheid van de staat. De bepalingen met betrekking tot de staat van oorlog en de staat van beleg zijn voorbehouden.
Het staatsveiligheidshof zal bestaan uit een voorzitter, twee vaste en twee vervangende leden, een openbare aanklager en een voldoende aantal plaatsvervangende openbare aanklagers.
De voorzitter, één vast en één plaatsvervangend lid en de openbare aanklager zullen door de Hoge Raad van Rechters en Openbare Aanklagers worden benoemd onder de eerste klas rechter en openbare aanklagers, en de plaatsvervangende openbare aanklagers onder de openbare aanklagers.
Eén vast en één plaatsvervangend lid van het hof zullen worden benoemd uit de eerste klas militaire rechters en de helft van de plaatsvervangende openbare aanklagers uit de militaire rechters, overeenkomstig de procedures die in de specifieke wet zijn neergelegd.
De bevoegdheid voor beroep tegen de besluiten van de staatsveiligheidshoven is het Hof van Cassatie.
Andere bepalingen met betrekking tot het functioneren, de taken, de bevoegdheden en de juridische methoden en procedures van de staatsveiligheidshoven zullen bij wet worden geregeld.

G. Openbare vervolging

art. 177. De openbare aanklagers zijn verbonden aan het Ministerie van Justitie voorzover het hun administratieve taken betreft.

Alleen openbare aanklagers kunnen tot openbare vervolging overgaan. De Minister van Justitie kan de openbare aanklager opdracht geven tot openbare vervolging over te gaan.

In juridische zaken staan veiligheidsfunctionarissen onder bevel van de Openbare Aanklager.

De controle van en het onderzoek naar openbare aanklagers wordt uitgevoerd door openbare aanklagers van hogere rang en door de inspecteurs van het Ministerie van Justitie.

De bevoegdheid om een besluit te nemen over alle kwesties betreffende de loopbaan van openbare aanklagers, over disciplinaire maatregelen die genomen zouden moeten worden tegen hen, of hun ontslag uit het beroep zal in handen zijn van de Hoge Raad van Aanklagers. Wanneer dit noodzakelijk is, zal het Ministerie van Justitie de openbare aanklagers tijdelijke bevoegdheden verlenen en iedere beslissing voor goedkeuring voorleggen aan de Raad op diens eerstvolgende bijeenkomst. De Minister heeft het recht openbare aanklagers te benoemen voor tijdelijke of permanente taken in het centrale bestuur van het Ministerie van Justitie.

H. Militaire rechtspraak.

art. 178. Militaire rechtspraak wordt uitgeoefend door militaire gerechtshoven. Deze gerechtshoven zijn bevoegd militair personeel te berechten wegens militaire misdrijven, misdrijven die door hen werden gepleegd tegen militair personeel of in militaire gebieden of wegens misdrijven die verband houden met de militaire diensten en taken. Militaire gerechtshoven hebben de bevoegdheid uitspraak te doen over zaken die betrekking hebben op militaire misdrijven zoals vastgelegd in een speciale wet, die door niet-militairen zijn gepleegd en die misdrijven die tegen militairen zijn gepleegd tijdens het uitoefenen van hun taken zoals gespecificeerd in de wet of in militaire gebieden die door de wet zijn aangewezen. De specifieke misdrijven en personen waarover militaire gerechtshoven de jurisdictie hebben in oorlogstijd of tijdens een periode van staat van beleg, worden bij wet geregeld.

Het is noodzakelijk dat de meerderheid van de leden van militaire gerechtshoven de kwalificatie van rechter bezitten.

In oorlogstijd is deze bepaling echter niet bindend. De organisatie van militaire gerechtelijke organen, hun taken, zaken betreffende de loopbaan van militaire rechters, betrekkingen tussen militaire rechters die optreden als militaire aanklagers en bevelhebbers onder wie ze dienen, de onafhankelijkheid van gerechtshoven en rechterlijke ambtsbekleding zullen bij wet worden

geregeld overeenkomstig de eisen van de Krijgsmacht. Wat betreft militaire taken en diensten buiten de militaire gerechtelijke taken, staan de militaire rechters en aanklagers onder bevel van de bevelhebber onder wiens organisatie ook een militair gerechtshof is begrepen.

Militaire disciplinaire gerechtshoven worden bij wet geregeld overeenkomstig de eisen van de Krijgsmacht.

II. Hogere Gerechtshoven.

A. Het Constitutionele Hof.

1. Organisatie.

art.179. Het Constitutionele Hof bestaat uit 15 leden die gekozen worden door de President van de Republiek. De voorzitter van het Constitutionele Hof en de vicevoorzitter worden voor een periode van vier jaar gekozen uit de eigen leden door een geheime stemming en met een absolute meerderheid.

2. Beëindiging van het lidmaatschap.

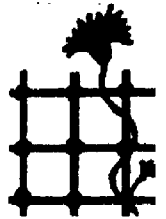
art.180. De leden van het Constitutionele Hof zullen op hun 67-jarige leeftijd met pensioen gaan. Het lidmaatschap van het Constitutionele Hof zal automatisch eindigen indien een lid wordt veroordeeld wegens een misdaad die ontslag als rechter tot gevolg heeft, indien definitief is vastgesteld dat een lid niet in staat is zijn taken te vervullen om gezondheidsredenen. Het lidmaatschap zal worden beëindigd door een absolute stemmenmeerderheid van de plenaire zitting van het Constitutionele Hof.

3. Rechten en plichten van de leden.

art.181. Leden van het Constitutionele Hof mogen geen particuliere of openbare taken op zich nemen buiten hun taken aan het hof. Leden die vanuit de universiteiten zijn gekozen als lid van het Constitutionele Hof zullen de rechten die zij als academici hebben verworven, behouden. Academici die in het Constitutionele Hof zijn gekozen kunnen hun activiteiten aan de universiteit voortzetten. Leden van het Constitutionele Hof, waarvan het lidmaatschap is vervallen, kunnen niet binnen twee jaar taken aanvaarden in publiekrechtelijke lichamen of organisaties en in het bestuur en de toezichthoudende organen van beroepsverenigingen met het karakter van openbare organisaties; ze mogen niet worden gekozen of kandidaat zijn bij de verkiezingen voor algemene en plaatselijke besturen.

4. Taken en bevoegdheden.

art.182. Het Constitutionele Hof zal controleren of wetten in overeenstemming zijn met de Grondwet, evenals decreten van de regering krachtens de wetten, en de interne reglementen van de Turkse Grote Nationale Vergadering wat betreft procedure en inhoud.

Bij amendementen op de Grondwet kan het alleen maar bestuderen en beoordelen of het artikel in overeenstemming is met de Grondwet wat betreft de procedure. Het controleren van wetten op het punt van de procedure zal in het algemeen omvatten de controle of de definitieve stemming is gehouden met het vereiste quorum, en in het geval van een amendement op de Grondwet, zal het Hof controleren of de wijziging overeenkomstig artikel (...) wel of niet was voorgesteld door het vereiste aantal afgevaardigden, of er een voldoende meerderheid van stemmen voor het amendement was en of het Parlement zich heeft gehouden aan de regel dat een amendement niet met voorrang aan de orde kan komen. De President of 1/5 van de leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering kunnen vragen om controle van de wet door het Constitutionele Hof op procedurele gronden binnen de periode voordat de wet openbaar wordt gemaakt. Nadat de wet openbaar is gemaakt kan er geen procedure voor annulering worden ingesteld om redenen van procedurefouten, en kan geen verzoek tot afwijzing worden ingediend. Het Constitutioneel Hof oefent zijn taken uit zoals aangegeven in de Grondwet en de andere wetten.

5. Procedures voor processen en taken.

art. 183. Het Constitutionele Hof komt bijeen met negen leden, met inbegrip van de President en de plaatsvervangend President en neemt besluiten met een absolute stemmenmeerderheid; de leden wonen per toerbeurt de zittingen bij.

De oprichting en de procedures voor behandelingen van het Constitutionele Hof zullen bij wet worden geregeld. De procedure voor het functioneren van het Constitutionele Hof als raad, met uitzondering van de President en de plaatsvervangend President, op een evenwichtige wijze en een voorafgaande regeling om een rooster te maken van de beurten van de leden, zullen worden geregeld in de interne reglementen van het Hof.

Het Constitutionele Hof bestudeert zaken, met uitzondering van processen over opheffing van politieke partijen, op grond van dossiers. Indien de noodzaak zich voordoet, kan het Hof echter getuigen roepen.

6. Geding ter vernietiging.

art. 184. Alleen de President van de Republiek, de voorzitter van de belangrijkste oppositiepartij of 1/5 van alle leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering kunnen in het Constitutionele Hof een geding ter vernietiging voeren op grond van de ongrondwettigheid van wetten, of van de interne reglementen van de Turkse Grote Nationale Vergadering, of van specifieke artikelen of bepalingen daarvan.

7. De termijn voor geschillen.

art. 185. Het recht om een directe vordering tot vernietiging aan te gaan bij het Constitutionele Hof verloopt 90

dagen na afkondiging van de betwiste wet interne reglementen in de Staatscourant.

8. Aanvechting van grondwettigheid door andere gerechtshoven.

art. 186. Een gerechtshof dat de bepalingen van de betrokken wet ongrondwettig acht of overtuigd is van de ernst van een eis tot ongrondwettigverklaring ingediend door een van de partijen, zal een zaak die onder behandeling is uitstellen tot het Constitutionele Hof een besluit neemt over de kwestie.

Indien het Hof niet overtuigd is van de ernst van de eis tot ongrondwettigverklaring, zal over de eis worden beslist door de hogere rechtbank van beroep, samen met het belangrijkste twistpunt.

Het Constitutionele Hof zal over de kwestie een besluit nemen en een oordeel uitspreken binnen zes maanden na ontvangst van de aanvechting. Indien het binnen deze termijn niet tot een beslissing is gekomen, zal het hof in de eis tot ongrondwettigverklaring beslissen overeenkomstig het eigen recht en de zaak zal dus worden hervet. Indien echter de beslissing van het Constitutionele Hof mocht komen voor het oordeel over de grond van de zaak definitief is, zullen de gerechtshoven zich hiernaar schikken.

Voor drie jaar zijn verstreken na de publicatie van een besluit tot niet-ontvankelijkverklaring van het Constitutionele Hof in de Staatscourant, zullen geen gedingen tot annulering worden aangegaan over hetzelfde onderwerp.

9. Besluiten van het Constitutionele Hof.

art. 187. Besluiten van het Constitutionele Hof zijn definitief. De besluiten zullen niet openbaar worden gemaakt voor een verklaring betreffende de redenen voor het besluit op schrift is gesteld.

Wetten en reglementen of de bepalingen daarin die nietig zijn verklaard door het Constitutionele Hof omdat ze in strijd zijn met de Grondwet, zullen ongeldig worden vanaf de datum van publicatie van het besluit, samen met de motivering ervan, in de Staatscourant.

Het Constitutionele Hof kan, indien dit noodzakelijk wordt geacht, de datum vaststellen waarop de beslissing tot vernietiging van kracht wordt. Dergelijke data zullen de termijn van een jaar vanaf de datum van publicatie van het besluit tot nietigverklaring niet overschrijden.

Het Constitutionele Hof zal de datum vaststellen voor het van kracht worden van besluiten tot nietigverklaring in die gevallen waarin het besluit leidt tot het maken van een nieuwe wet. De Turkse Grote Nationale Vergadering zal in de eerste plaats debatteren en beslissen over de wetsontwerpen en voorstellen die de wettelijke leemtes moeten opvullen die kunnen ontstaan wanneer de opschorting of de nietigverklaring van kracht wordt.

De beslissing tot nietigverklaring kan niet met terug-

werkende kracht ingaan.

Er kunnen geen besluiten tot nietigverklaring worden genomen met betrekking tot uitspraken die ongeldig verklaard zijn.

Het Constitutionele Hof kan ook uitspreken dat besluiten, gebaseerd op eisen tot ongrondwettigverklaring door andere gerechtshoven, beperkt zijn tot de desbetreffende zaak en uitsluitend bindend voor de betrokken partijen.

Besluiten van het Constitutionele Hof zullen onmiddellijk worden gepubliceerd in de Staatscourant en zullen bindend zijn voor de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke organen van de staat, evenals voor het bestuur, natuurlijke en zedelijke rechtspersonen.

Het Constitutionele Hof zal niet optreden als wetgever bij het nietig verklaren van een wet of een wetsbepaling en zal geen uitspraak doen die kan leiden tot het invoeren van een nieuwe rechtspleging.

B. Hof van Cassatie.

1. Taken van het Hof van Cassatie en verkiezing van de rechters.

art.188. Het Hof van Cassatie is het laatste rechterlijke orgaan dat beslissingen en uitspraken van gerechtshoven kan herzien. In bepaalde gevallen die in de wet worden omschreven hoort het processen als rechtbank van eerste en laatste instantie.

De leden van het Hof van Cassatie worden gekozen door de Hoge Raad van Rechters en Aanklagers met een absolute meerderheid van stemmen van de volledige Raad door een geheime stemming en uit eerste klas rechters en openbare aanklagers en uit rechters die bij beroepsrechters in hoge echting staan.

Het Hof van Cassatie kiest de Eerste voorzitter uit de eigen leden met een absolute meerderheid van stemmen en door een geheime stemming.

De ambtstermijn van de Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, de Eerste vice-voorzitter en de Tweede voorzitter zal vier jaar bedragen.

De oprichting, het functioneren, de procedures van processen, de verkiezing van de eerste vice-voorzitter en de tweede voorzitter van het Hof van Cassatie zullen bij wet worden geregeld, in overeenstemming met de principes van onafhankelijkheid van gerechtshoven en de waarborgen voor rechters.

2. Hoofdaanklager van het Hof van Cassatie.

art.189. De Hoofdaanklager van de Republiek en de plaatsvervangend Aanklager van de Republiek zal worden gekozen door de President voor een termijn van vier jaar uit de vijf kandidaten voor elke functie die worden voorgedragen door de Grote Algemene Raad van het Hof van Cassatie uit de eigen leden door een geheime stemming.

De Hoofdaanklager van de Republiek en de vervangend Aanklager van de Republiek zijn onderworpen aan wettelijke bepalingen.

met betrekking tot rechters van hogere gerechtshoven. De stichting van het bureau van de Hoofdaanklager van de Republiek, het functioneren ervan, de plichten en bevoegdheden ervan zullen bij wet worden geregeld.

3. De Hoge Raad.

art. 190. De President, leden van de Ministerraad en leden van het Constitutionele Hof, het Hof van Cassatie, de Staatsraad, het Militaire Hof van Cassatie, het Militaire Hoge Administratieve Hof, de Hoge Raad van Rechters en aanklagers, en het Rekenhof, de Hoofdaanklager van de Republiek, de plaatsvervangend Hoofdaanklager van de Republiek en de Hoofdaanklagers van Hogere Gerechtshoven zullen bij de Hoge Raad terechtstaan wegens misdaden met betrekking tot hun taken.

De Hoge Raad bestaat uit de voorzitter van het Hof van Cassatie, als voorzitter van de Raad, de eerste vicevoorzitter belast met misdaadzaken en de voorzitter van de afdeling Misdaad van het Hof van Cassatie.

De Hoge Raad komt onmiddellijk bijeen wanneer dit noodzakelijk is.

De Hoofdaanklager van de Republiek of diens plaatsvervanger treden op als aanklagers bij de Hoge Raad.

B. De Staatsraad.

art. 191. De Staatsraad is een administratieve rechtbank in eerste instantie voor zaken die door de wet niet naar andere rechtbanken worden verwezen en een administratieve rechtbank van laatste instantie in het algemeen. De Staatsraad zal administratieve geschillen en gedingen horen, zal zijn mening uitspreken over ontwerp-wetten die door de Ministerraad worden voorgelegd, zal ontwerp-reglementen, specificaties en contracten van concessies onderzoeken en zal die en andere taken uitvoeren zoals door de wet voorgeschreven.

De verkiezing van de leden van de Staatsraad zal worden geregeld in de wet overeenkomstig de principes van vrijheid van gerechtshoven en ambtsbekleding van rechters. 3/4 van de leden van de Staatsraad zal gekozen worden door de Hoge Raad van Rechters en Aanklagers, 1/4 van de leden zal worden gekozen door de President uit functionarissen die aan bepaalde eisen voldoen. De voorzitter, de hoofdaanklager, de plaatsvervangende voorzitter en de afdelingshoofden van de Staatsraad zullen worden gekozen met een absolute stemmenmeerderheid van de leden van de Algemene Raad van de Staatsraad met een geheime stemming voor een periode van vier jaar.

De benoeming, het functioneren en de gerechtelijke procedures zullen bij wet worden geregeld in overeenstemming met de principes van de onafhankelijkheid van gerechtshoven en de waarborgen voor rechters.

C. Rekenhof.

art. 192. Het rekenhof is belast met de controle, ten behoeve van de Turkse Grote Nationale Vergadering, van de inkomsten, de uitgaven en de bezittingen van afdelingen

van de regering die gefinancierd worden uit de algemeene en bijbehorende begrotingen, van economische ondernemingen van de staat en van andere administraties, waarvan de vaste of variabele kapitaalbegrotingen worden gefinancierd door departementen van de regering. Het is er ook mee belast een definitief besluit te nemen over de boekhoudingen en financiële operaties van de verantwoordelijken.

En in het algemeen is het een Rekenhof dat verantwoordelijk is voor het onderzoeken, verifiëren en beslissen over door de wet voorgeschreven zaken.

Het Rekenhof voert zijn controles uit overeenkomstig de principes van wettigheid, productiviteit, in overeenstemming met economische wetten en passendheid. De methoden en principes van de controles door de diensten van het Rekenhof van de economische ondernemingen van de staat zullen bij wet worden geregeld met het nodige respect voor hun structuur en de wijze waarop deze instellingen functioneren.

De besluiten over de wettelijke verantwoordelijkheid van enig lid van het personeel als gevolg van de rekeningen of de procedures van het Rekenhof worden definitief nadat in beroep is beslist door de Raad van Beroep van het Rekenhof.

De organisatie, het functioneren, de procedures voor controles en processen, de kwalificaties van de leden van het personeel, hun benoeming, hun taken en bevoegdheden, hun rechten en plichten en andere zaken met betrekking tot hun loopbaan, evenals de ambtsbekleding van de voorzitter en de leden, zullen bij wet worden geregeld.

D. Militair Hof van Cassatie.

art. 193. Het militaire Hof van Cassatie is een hof van laatste instantie voor het herzien van beslissingen en uitspraken die afkomstig zijn van militaire gerechtshoven. Het zal ook specifieke gevallen behandelen als hof van eerste en laatste instantie wanneer daarbij militair personeel betrokken is als door de wet voorgeschreven. De leden van het Militaire Hof van Cassatie worden door de President van de Republiek gekozen uit militaire rechters van hoge rang, uit kandidaten die door een absolute stemmenmeerderheid worden voorgedragen door de Algemene Vergadering van het Militaire Hof van Cassatie en waarvan het aantal drie maal het aantal vacante posten bedraagt.

De voorzitter, hoofdaanklager, vice-voorzitter en de afdelingshoofden van het Militaire Hof van Cassatie worden benoemd uit de eigen leden, waarbij rekening wordt gehouden met hun rang en anciënniteit.

De organisatie, het functioneren en de gerechtelijke procedure van het Militaire Hof van Cassatie en de onafhankelijkheid van de gerechtshoven worden bij wet geregeld overeenkomstig de eisen van de militaire taken en de ambtsbekleding van de rechters.

Bescherming van Hervormingswetten.

art.197. Geen bepaling van deze Grondwet zal zodanig worden uitgelegd of geïnterpreteerd dat hierdoor de bepalingen die van kracht waren op de datum dat deze Grondwet door een volkestemming werd goedgekeurd ongrondwettig zouden worden, alsook van de volgende hervormingswetten die gericht zijn op verheffing van de Turkse maatschappij tot het niveau van de hedendaegse beschaving en op het instandhouden van het seculiere karakter van de Republiek:

1. De Wet op de Eenheid van Onderwijs, 3 maart 1340 (1923), nr 430
2. De Hoedenwet van 25 november 1341 (1925), nr 671
3. De Wet op de Sluiting van Kloosters en Mausolea van derwisjen en de Afschaffing van het ambt van Grafbewaarders en het verbod van bepaalde titels, van 30 november 1341 (1925)
4. De Wet op de huwelijksacte overeenkomstig artikel 110 van het Burgerlijk Wetboek, van 17 februari 1926, nr 743, door een huwelijksambtenaar overeenkomstig bepaling nr. 110 van dezelfde wet.
5. De Wet op Aanvaarding van Internationale Cijfertekens, 20 mei 1928, nr 1288
6. De Wet betreffende de aanvaarding en invoering van het Turkse Alfabet, 1 november 1928, nr 1353
7. De Wet op afschaffing van titels en benamingen als 'efendi, bey, pasja', op 26 november 1934, nr 2590
8. De Wet betreffende het verbod bepaalde kledingstukken te dragen, 3 december 1934, nr 2596

I. De verandering van de Grondwet.

art.198. Veranderingen in de Grondwet kunnen worden voorgesteld door een meerderheid van tenminste 1/3 van de leden van de Turkse Grote Nationale Vergadering. Deze voorstellen zullen niet met voorrang worden behandeld. Met aanvaarden van de voorstellen tot verandering is alleen mogelijk met de stemmen van een 2/3 meerderheid van het volledige aantal leden van de Nationale Vergadering.

De debatten over en het aanvaarden van voorstellen tot constitutionele amendementen worden uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen die betrekking hebben op het aanvaarden en behandelen van wetten, met uitzondering van de voorwaarden die in paragraaf 1 worden gesteld.

II. Inleiding en ondertitels.

art.199. De Inleiding van de Grondwet, waarin de fundamentele gezichtspunten en principes worden uiteengezet, maakt deel uit van de tekst van de Grondwet.

De ondertitels voor de artikelen geven alleen het onderwerp van de artikelen aan en de betrekking tussen en de opeenvolging van de artikelen. Deze ondertitels mogen niet worden beschouwd als een deel van de tekst van de Grondwet.

Het van kracht worden van de Grondwet.

art.200.Deze Gondwet zal de Grondwet van de Turkse Republiek zijn wanneer hij is goedgekeurd door een volksstemming en zal in werking treden vanaf het momoent van publicatie in de Staatscourant, vergezeld van de resultaten van de volksstemming.

INHOUD

blz.

VOORWOORD

INHOUD

DEEL I

INLEIDING EN ALGEMENE PRINCIPES	1
- Van een militaire naar een "grondwettelijke" diktatuur	1
- Van oorsprong een onwettige grondwet	1
- De 12 septemberwetgeving	1
- De richtlijnen van de junta voor de grondwet	2
FUNDAMENTELE KENMERKEN EN BEGINSELEN VAN DE STAAT	3
- De betekenis van "het nationalisme van Atatürk"	3
DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE STAAT MET BETREKKING TOT ZIJN GRONDGEBIED EN NATIE	4
WIE HEEFT HET RECHT OP SOUVEREINITEIT?	4

DEEL II

GRONDRECHTEN EN VRIJHEDEN	6
ALGEMENE DEFINITIES EN BEPERKINGEN	6
HET ONTWERP VERVANGT HET RECHT OP LEVEN DOOR HET RECHT OP DODEN	7
VERBOD OP DWANGARBEID OF GRONDWETTELIJKE SLAVERIJ?	8
HET ONTWERP SCHENDT DE PERSOONLIJKE VRIJHEID EN VEILIGHEID	9
GEDWONGEN VESTIGING IN PLAATS VAN BEWEGINGSVRIJHEID EN VRIJHEID VAN WOONPLAATS	10
BEDREIGINGEN VAN DE PERSOONLIJKE EN MATERIELE VRIJHEID, DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE WONING EN DE VRIJHEID VAN COMMUNIKATIE	11
HET ONTWERP VERNIETIGT DE MENINGSVRIJHEID	11
- Het ontwerp zegt "ja" tegen censuur	11
- Het ontwerp verbiedt ook de onuitgesproken mening	12
- Wordt de misdadiger gestraft of de meningsvrijheid?	13
- Kan meningsvrijheid identiek worden geacht aan inbreuk op de privacy?	13
- De meningsvrijheid opgeofferd aan het economische leven	13
- Bescherming van de jeugd - een voorwendsel om de meningsvrijheid te beperken	14
- Ontkenning van de vrijheid van wetenschap en kunst	14

	<u>blz.</u>
VRIJHEID VAN (DRUK)PERS OF DRUK OP DE VRIJHEID?	14
- Toegenomen beperkingen	15
- Deze beperkingen lokken censuur uit	15
- Een voorschrift om verspreiding te voorkomen	15
- Drukkerijen kunnen ook geconfisceerd worden	16
VERBOD OP HET RECHT VERENIGINGEN OP TE RICHTEN	16
- Rechterlijke garanties afgeschaft	18
HET RECHT VAN OPENBARE VERGADERING EN DEMONSTRATIE	18
BEPERKINGEN OP SOCIALE EN ECONOMISCHE RECHTEN	19
- Landhervormingen opgeschort	19
VAKBONDSRECHTEN, COLLECTIEVE ONDERHANDELINGEN EN STAKINGEN	
VERBODEN - UITSLUITING WORDT EEN GRONWETTELIJK RECHT	20
- Aktieradius van de bonden aan banden	20
- Financiële klappen voor de vakbonden	20
- Het stakingsrecht afgeschaft	21
- Betaalde slavernij in plaats van menswaardige lonen	22
DE MISLEIDING VAN TURKSE TREKARBEIDERS VOORBEREID	23
HET ONTWERP EN DE STEMGERECHTIGDE LEEFTIJD	23
HET ONTWERP STAAT DE BEWEGINGSVRIJHEID VAN DE POLITIEKE PARTIJEN IN DE WEG	24
 <u>DEEL III</u>	
BASISORGANEN VAN DE REPUBLIEK	25
ALGEMEEN	25
WETGEVENDE MACHT ZONDER MACHT	25
- Het recht om gekozen te worden ingeperkt	25
- Het ontwerp wijst parlementaire bevoegdheden aan de president toe	26
HET ONTWERP CONCENTREERT DE MACHT IN ÉÉN ORGAAN: HET UITVOERENDE	26
- President van de Republiek of een dictator?	28
- De macht van de president uitgebreid	28
- Instituties onder kontrôle van de president	29
+ De Staats Advies Raad	29
+ De Economische en Sociale Raad	30
+ De Staats Raad van Toezicht	30
+ Het leger en de President	31
+ De nationale Veiligheids Raad	31
RAAD VAN MINISTERS	31
- Wapens om een autoritair regime ten uitvoer te leggen	32
+ De macht om bij dekreet te regeren	32
+ Afkondiging van de noodtoestand en de staat van beleg	32

HET ONTWERP ONTNEFT HET BESTUUR VAN GERECHTERLIJKE CONTROLE . . .	33
HET PLAATSELIJK GEZAG OVERGELEVERD AAN DE GENADE VAN DE REGERING	34
RECHTERLIJKE MACHT	35

DEEL IV

KONKLUSIE	37
---------------------	----

VOORWOORD

Het grondwetsontwerp, voorbereid door de Grondwetskommissie van de Raadgevende Vergadering -een orgaan dat benoemd is door de regerende militaire Junta in Turkije- is nu gepubliceerd. Het ontwerp zal bediscussieerd worden in de Vergadering tot 21 sept. '82 waarna de Junta, dat wil zeggen de Nationale Veiligheidsraad, het zijn definitieve vorm zal geven en vervolgens in november zal onderwerpen aan een volksstemming.

De Nationale Veiligheidsraad heeft de voorbereiding van dit ontwerp een stap genoemd in de richting van de zogenoemde 'terugkeer naar de democratie', die zij hadden aangekondigd. Bestudering van het ontwerp legt echter bloot dat het doel niet een democratisch bestuur is, maar een autoritair en onderdrukkend burgerlijk regime, waarin de Junta haar bestaan zal continueren door middel van nieuwe instituties.

Het ontwerp is opnieuw een bewijs van het feit dat het regime van 12 september mensenrechten en vrijheden vijandig gezind is.

Het ontwerp bewijst dat de verontrusting in Europa over de ontwikkelinge in Turkije zeer gegrond was en dat de verschillende maatregelen die genomen werden juist waren:

- De beslissing van het Europese Parlement het verloop van de volksstemming in Turkije te volgen.
- De instelling van een commissie door de Europese Raad, die de nieuwe grondwet moet bestuderen.
- De resolutie van 5 landen om bij de Europese Commissie voor Mensenrechten een klacht in te dienen over de situatie in Turkije.

Het is onmogelijk voor een ieder die bezorgd over democratie en mensenrechten in Europa, te zwijgen over dit grondwetsontwerp.

In Turkije is een verhitte discussie aan de gang over het ontwerp, die de laatste tijd meer en meer de aandacht trekt van de democratische publieke opinie in Europa.

Ons bulletin, dat sinds enige tijd uitgegeven wordt, is bedoeld om solidariteit op te wekken met de democratie en de vrijheid in Turkije. Daarom vonden we het noodzakelijk een overzicht te geven over dit grondwetsontwerp, dat van fundamenteel belang is voor ons land. De voor U liggende studie bevat een algemene kritiek op het, door de Grondwetskommissie van de Raadgevende Vergadering voorbereide ontwerp, met het doel de Europese publieke opinie materiaal te verschaffen dat helpt om de grondwet te beoordelen.

DEEL I

INLEIDING EN ALGEMENE PRINCIPES

Van een militaire naar een grondwettelijke diktatuur

De militaire junta die op 12 september 1980 de macht greep in Turkije, het parlement naar huis stuurde en de grondwet buiten werking stelde, heeft nu een nieuwe grondwet ontworpen ten behoeve van de "terugkeer naar de democratie". In feite heeft de junta, vanaf de dag dat zij de macht overnam, door haar richtlijnen - die onder de naam van "wetten", "verordeningen" en "verklaringen" openbaar gemaakt werden - steentje voor steentje de weg geplaveid voor deze grondwet, en via deze grondwet voor het onderdrukkende regime van morgen. Het gepubliceerde grondwetsontwerp is van dien aard dat het zowel als een legale dekmantel voor de onwettige en ondemokratische positie en praktijken van de junta in het verleden kan dienen, als een basis vormt voor het repressieve, ondemokratische regime van de toekomst.

Van oorsprong een onwettige grondwet

Artikel 146 uit het Turkse Strafrecht beschouwt een poging om de grondwet geheel of gedeeltelijk af te schaffen, of om het functioneren van het parlement te belenmen of te beperken, als een misdaad waar de doodstraf op staat. Duizenden patriotten, waaronder de 52 DISKleiders, staan nu terecht; tegen hen wordt de doodstraf geëist op grond van dit artikel (van vakbondsactiviteiten wordt nu beweerd dat ze binnen deze kontekst vallen). Toch is het eigenlijk de junta zelf die schuldig is aan deze misdaad, doordat ze verder ging dan een poging en in feite de grondwet heeft afgeschaft en het parlement naar huis gestuurd. Dus heeft de junta, volgens de bestaande wetgeving, vanaf het begin een onwettige positie. Zij is niet aan de macht omdat het volk dat wil, maar door gewapend geweld. Daarom is haar positie ondemokratisch en ongrondwettig. Om de macht te behouden gaat de junta door met de onderdrukking van het volk en voert die zelfs op. Met dit doel heeft zij een reeks "wetten", "verordeningen" en "verklaringen" goedgekeurd. Ondanks dit duidelijke feit hebben zowel de junta als haar eerste minister, vooral in hun verklaringen aan de buitenlandse pers, betoogd dat zij de bestaande wetten niet zouden veranderen. Maar een onderzoek, gepubliceerd door het dagblad "Milliyet" op 17 september 1981, onthult dat alleen al in de periode van 12 september 1980 tot 25 augustus 1981 214 nieuwe wetten zijn uitgevaardigd. De junta produceerde, naast gemiddeld 1,5 wet per dag, in dezelfde periode 36 verklaringen en 5 verordeningen.

De 12 septemberwetgeving

Sindsdien is in Turkije een speciale positieve wetgeving ontstaan, bedacht en uitgevaardigd door de junta. Deze wetgeving legt aan de ene kant de onlangs aangekondigde grondwet en het regime van de toekomst vast, en oefent aan de andere kant zo'n druk uit dat elke aanspraak op de ongrondwettelijkheid ervan verboden is. Deze wetgeving is tot op de bodem anti-demokratisch, zowel wat betreft haar ontstaan als de totstandkoming ervan, omdat het volk niet heeft deelgenomen aan het opzetten ervan, en kan daarom de wetgeving van de 12e september genoemd worden.

Vanuit het gezichtspunt van het grondwettelijk recht en de politieke wetenschap is het natuurlijk en juist dit geheel van wetgevende activiteiten aan te duiden als "dekreten" of "verordeningen".

Deze wetgevende activiteiten van de junta vormen het geraamte van het grondwetsontwerp dat nu geïntroduceerd wordt. Derhalve werd de grondwet, die de basis en het kader zou moeten vormen van de overige wetten, voorbereid op basis van deze 12 septemberwetgeving-daarmee de universele regel op zijn kop zettend dat wetten niet met de grondwet strijdig mogen zijn, en dat de grondwet de wetgeving bepaalt. De feitelijke situatie is nu dat de grondwet wordt vastgesteld op basis van al eerder uitgevaardigde wetten. De junta is niet begonnen met het van onderaf opbouwen van de structuur die ze op 12 september vernietigde, maar is begonnen bij het dak. Daarom lijkt de wettelijke structuur die zij voor ogen heeft voor de toekomst van Turkije, op een huis dat op zijn dak staat.

De richtlijnen van de junta voor de grondwet

Het grondwetsontwerp wat we nu bespreken is, in overeenstemming met de eisen van de junta, van dien aard dat het voor ons volk een toekomst naderbij brengt zonder vrijheden, een tijdperk van repressie en reactie. Het heeft tot doel de junta te legaliseren, en het mogelijk te maken voor de junta haar bewind de komende tijd voort te zetten. In feite kunnen de richtlijnen voor deze kenmerken teruggevonden worden in een toespraak van generaal Evren op de openingszitting op 23 oktober 1981 van de Raadgevende Vergadering, die bestaat uit door de junta aangewezen leden. In zijn rede benadrukte Evren de volgende punten:

- . De onbegrensde omvang en bescherming van de individuele rechten en vrijheden zouden ongeldig gemaakt moeten worden.
- . Meer nadruk dient gelegd te worden op de rechten en verplichtingen van de staat, waaraan een hechte structuur gegeven zou moeten worden. De individuele rechten en vrijheden mogen niet beschouwd worden als een hinderpaal om dat doel te bereiken.
- . Er zouden grenzen gesteld moeten worden aan de eisen van de massa-organisaties aan de staat en hun recht op meningsuiting.
- . De president moet bredere bevoegdheden krijgen.
- . Het recht van vergadering en demonstratie moet beperkt worden.
- . De oprichting van partijen op communistische of religieuze grondslag moet verboden worden.
- . De viering van de 1e mei moet afgeschaft worden.
- . Langdurig leiderschap van politieke partijen moet voorkomen worden. Een partijvoorzitter mag niet de mogelijkheid hebben herkozen te worden voor dezelfde post.
- . De oprichting van kleine partijen en/of hun vertegenwoordiging in het parlement moet tegengegaan worden.
- . Er dienen geen coalitieregeringen te ontstaan.

Toen de repressieve en antidemokratische aard van het grondwetsontwerp overal grote kritiek uitlokte, sprak generaal Evren opnieuw een toespraak uit in de stad Erdek, waar hij zijn standpunt herhaalde. Zo heeft hij openlijk verklaard dat dit grondwetsontwerp in feite werd voorbereid volgens de eisen van de junta.

Op dit moment wordt Turkije gekonfronteerd met een grondwet, die is voorbereid in overeenstemming met de eisen van de junta -zonder inspraak van het volk-, die vooruitloopt op een repressief regime en die in strijd is met de opvattingen over fundamentele rechten en vrijheden zoals die in internationale documenten en democratische en universele grondwettelijke regels zijn vastgelegd.

FUNDAMENTELE KENMERKEN EN BEGINSELEN VAN DE STAAT

De beginselen van de staat staan in het 2e artikel van het grondwetsontwerp vermeld. Volgens dit artikel is de Turkse Republiek een democratische, seculiere en sociale staat, bestuurd door de regel van de wet; die de mensenrechten respecteert binnen het kader, gekenschetst door de begrippen openbare rust, nationale solidariteit en rechtvaardigheid; loyaal aan het nationalisme van Atatürk; gebaseerd op de basis-doctrines, zoals die in de inleiding(van de wet) vermeld worden.

Zoals uit het artikel kan worden afgeleid, vormen democratisch, seculier, sociaal en bestuurd door de regel van de wet de belangrijkste kenmerken van de staat. Maar bovengenoemde beginselen geven een bepaalde inhoud aan deze kenmerken. Dat is de logische konklusie wanneer het artikel in zijn geheel wordt geanalyseerd.

Dit heeft echter tot gevolg dat de inhoud van de belangrijkste principes van de staat nogal onbestemd blijven, omdat deze begrippen zelf nogal verschillende implicaties kunnen hebben, en zeer kunnen variëren van persoon tot persoon, van plaats tot plaats, van tijd tot tijd. Bovendien is niet bekend wat de basis-doctrines zijn, omdat de genoemde inleiding nog niet geschreven was, toen het ontwerp werd gepubliceerd.

De betekenis van "het nationalisme van Atatürk"

Hier moet aandacht geschonken worden aan het feit, dat het ontwerp het beginsel van de nationale staat zoals dat beschreven staat in de grondwet van 1961, schrapt, en daarvoor in de plaats de term "het nationalisme van Atatürk" introduceert.

Op de eerste plaats kan nationalisme geen fundamenteel en objectief kenmerk zijn van een staat. Het kan slechts het beleid zijn dat een staat voert.

Ten tweede speelt het nationalisme niet meer de positieve rol die het de vorige eeuw in Europa gespeeld heeft. In onze tijd heeft het nationalisme reaktionaire implicaties. In het bijzonder de ervaring met de 2e wereldoorlog heeft de mensheid laten zien dat het begrip "nationalisme" gebruikt kan worden om chauvinisme, fascisme, of op zijn minst een repressief en reaktionair regime te ondersteunen.

Ten derde verzetten de democratische elementen zich tijdens de voorbereiding van de grondwet van 1961 al tegen het opnemen van "nationalisme" als een van de eigenschappen van de staat, en bereikten dat het vervangen werd door de term "nationale staat". Nu wordt klaarlijk voordeel getrokken uit het feit dat de democratische krachten gedwongen zijn hun mond te houden in deze repressieve tussentijd, om opnieuw het principe van "nationalisme" in de grondwet op te nemen onder de dekmantel van Atatürks naam.

DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE STAAT MET BETREKKING TOT ZIJN GRONDGEBIED EN NATIE

Het 3e artikel van het ontwerp stelt dat de "Turkse staat een ondeelbaar geheel is, dat het grondgebied en de natie omvat".

In de politieke wetenschap wordt de staat gedefinieerd als de politieke en wettige organisatie van een menselijke gemeenschap op een bepaald grondgebied. Daaruit volgt dat, ingeval deze elementen gescheiden worden, het niet mogelijk is van een staat te spreken. Echter, de definitie van de staat als een politieke en wettige organisatie van mensen op een bepaald grondgebied, houdt niet noodzakelijkerwijs in, dat de staat uit één natie bestaat (unationaal is). In de structuur van de staat kunnen meerdere volken opgenomen zijn. Als hun samenleven het resultaat is van hun vrije wil en beslissing, dan is er sprake van een democratische staat. Want in dat geval hebben de volkeren binnen die staat hun recht op zelfbeschikking toegepast ten gunste van eenheid. De in artikel 2 genoemde aard van de staat maakt zo'n vorm nodig. In dat geval moeten de artikelen van de grondwet mbt de fundamentele eigenschappen van de staat en ook mbt andere onderwerpen, in overeenstemming zijn met het beginsel van democratie.

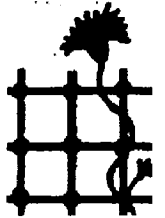
Een dergelijke consistentie treffen we echter niet aan in het grondwetsontwerp. Het ontwerp erkent bijvoorbeeld zelfs niet het bestaan van de miljoenen Koerden in Turkije.

Bovendien wordt de zinsnede over de onschendbaarheid van de staat met betrekking tot zijn grondgebied en natie aangewend als een criterium voor de inperking van fundamentele vrijheden. Deze stellingname vertoont een rechtstreekse parallel met de reaktionaire en repressieve amendementen, die in 1971 gemaakt zijn op de grondwet van 1961.

WIE HEEFT HET RECHT OP SOUVEREINITEIT ?

In dit gedeelte moet artikel 5, dat het recht op soevereiniteit behandelt, nader onderzocht worden.

"Souvereiniteit berust bij het volk, zonder enig voorbehoud of voorwaarden" was een slogan uit de tijd dat onze republiek gesticht is, en heeft een historische betekenis gekregen doordat het in feite synoniem is geworden met het begrip "nationale onafhankelijkheid". Na de Eerste Wereldoorlog verklaarde de Grote Nationale Vergadering -bijeën in Ankara-, in weerwil van de keizer die aandrong op de bezetting van het land, dat het volk dat bezig was een onafhankelijkheidsoorlog te voeren, de enige macht was die recht had de soevereiniteit uit te oefenen. Als gevolg van dit begin, zijn vanuit ons gezichtspunt nationale onafhankelijkheid en nationale soevereiniteit twee nauw met elkaar samenhangende en elkaar aanvullende begrippen. Hierdoor is, sinds 1921, in geen enkele Turkse grondwet ooit het recht op soevereiniteit en de uitoefening daarvan onderwerp van discussie geweest. In het huidige ontwerp staat ook een dergelijk artikel. Maar het heeft een belangrijke verandering ondergaan, door het recht op nationale soevereiniteit te scheiden van de nationale onafhankelijkheid.

Want de laatste zin van het artikel stelt dat "de bepalingen van akkoorden, die lidmaatschap inhouden van instituties met internationale bevoegdheden, voorbehouden". Op die manier kondigt het ontwerp een gevaarlijke uitzondering aan op de uitoefening van het recht op soevereiniteit.

Laten we een voorbeeld geven: Turkije is lid van de NAVO, een instelling die internationale bevoegdheid bezit. Uit dit artikel volgt dat ook de NAVO gemachtigd wordt in Turkije het recht op soevereiniteit uit te oefenen. Op dezelfde wijze zal de soevereiniteit beperkt worden door het lidmaatschap van een andere soortgelijke organisatie, door de bevoegdheden van die instelling. Deze organisatie zal over Turks grondgebied kunnen beschikken alsof het eigen gebied is, en zal zeggenschap en macht kunnen uitoefenen over alle levenssferen, wanneer zij zich beroept op de macht die door dit grondwetsartikel wordt gegeven.

DEEL II

GRONDRECHTEN EN VRIJHEDEN

ALGEMENE DEFINITIES EN BEPERKINGEN

Grondrechten en vrijheden zijn die rechten en vrijheden, waarop het individu recht heeft alleen al krachtens het feit dat hij een menselijk wezen is - los van enige andere kwalifikatie of voorwaarde -, en die niet kunnen worden overgedragen, afgestaan of wederrechterlijk toegeëigend.

In het 11e artikel stelt het ontwerp echter dat grondrechten en vrijheden ook "de persoonlijke plichten en verantwoordelijkheden omvatten ten aanzien van de maatschappij, familie en andere individuen", onmiddellijk gevolgd door de bewering: "Grondrechten en vrijheden kunnen alleen uitgeoefend worden in overeenstemming met deze plichten en verantwoordelijkheden". Deze definities en voorwaarden die vanaf het begin besteld worden aan de inhoud van grondrechten en vrijheden, kondigen de ernstige en algemene beperkingen aan, beschreven in de artikelen 12, 13 en 14.

Het 12e artikel voorziet in de beperking van deze rechten en vrijheden met als doel de veiligstelling van:

- . de onschendbaarheid van de staat m.b.t. zijn grondgebied en natie,
- . de republiek,
- . nationale veiligheid,
- . openbare orde,
- . binnenlandse rust,
- . openbare belangen,
- . openbare gezondheid,
- . openbare moraal,
- . rechten en vrijheden van andere individuen.

Dit zijn allemaal eigenlijk nogal duistere begrippen die van persoon tot persoon en van tijd tot tijd anders opgevat worden. Met een zo grote verzameling van begrippen die alle levenssferen omvatten, heeft het artikel in feite het doodvonnis getekend van de grondrechten en vrijheden. Hiermee nog niet tevreden, gaat het artikel nog een stap verder door te verklaren dat deze rechten en vrijheden ook beperkt kunnen worden door "...bijzondere redenen in andere artikelen aangeduid". Bovendien wordt in de tweede paragraaf van het artikel herhaald dat "de algemene redenen die in dit artikel voor beperkingen worden genoemd, gelden voor alle grondrechten en vrijheden".

We kunnen zonder meer zeggen, dat het ontwerp met deze beperkende ideeën en praktijken de deur open heeft gezet naar een volledige eliminering van grondrechten en vrijheden. Deze bepaling is strijdig met de opvattingen en regels van het moderne constitutionele recht en internationale aktes.

We moeten in dit opzicht twee belangrijke criteria, die nauwkeurig bekeken moeten worden bij de beperking van grondrechten en vrijheden, aanstippen. Allereerst behoort vrijheid de regel te zijn, beperkingen de uitzondering. Ten tweede mogen beperkingen op geen enkele manier de essentie van de vrijheden aantasten, of van dien aard zijn dat ze ze te niet doen.

Sinds de Verklaring van de Rechten van de Mens, en in het bijzonder in de door de constitutionele beweging bereikte huidige fase na de Tweede Wereldoorlog - waarin de mensheid onder de terreur van het fascisme leefde -, hebben deze waarden steeds hoog aangeschreven gestaan en zijn angstvallig in acht genomen. Het ontwerp daarentegen heeft zich tegenover de grondwet van 1961 opgesteld, die voldeed aan de basisprincipes die heden ten dage algemeen geldend zijn, en maakt beperkingen tot regel en vrijheden tot uitzondering. Het ontwerp voorziet bovendien in een reeks voorschriften, die het te niet doen van alle vrijheden mogelijk maken. In deze lijn, stelt het 13e artikel van het ontwerp, dat in bepaalde omstandigheden die betrekking hebben op het uitoefenen van grondrechten en vrijheden, rechtbanken kunnen besluiten deze rechten en vrijheden aan personen te ontnemen wegens "misbruik". Een dergelijke wetsbepaling komt voor het eerst in onze constitutionele geschiedenis voor, en is een kopkraat bewijs van de inbreuk op de wezenlijke vrijheden. In de praktijk kan het konsekwenties hebben die de democratie en de vrijheden ernstig bedreigen.

Bijvoorbeeld: het artikel verbiedt het uitoefenen van grondrechten en vrijheden om de "hegemonie te vestigen van de ene sociale klasse over de andere" of "een staatsvorm te vestigen die op communisme gebaseerd is..". Dit zal betekenen dat een communistische of een sociaal-democratische partij, die naar macht streeft d.m.v. verkiezingen, volgens dit artikel beschouwd zal worden als "misbruik makend" van deze rechten en vrijheden, en dat hun leiders zullen worden gestraft, en beroofd van deze rechten.

Of, om een ander voorbeeld te noemen: als een artikel of een geschreven of vertaald boek geacht wordt onder dit artikel te vallen, zal de schrijver of vertaler zijn recht op meningsvrijheid ontnomen worden, en zal hij niet langer de vrijheid hebben toe te treden tot enige politieke partij of zijn denkbeelden mondeling, schriftelijk of anderszins naar buiten te brengen.

Maar we moeten naar het 14e artikel kijken om te zien hoe ver dit ontwerp gaat in het te niet doen van grondrechten en vrijheden. Het 14e artikel zegt: "Het uitoefenen van grondrechten en vrijheden kan geheel of gedeeltelijk buiten werking gesteld worden en er kunnen maatregelen genomen worden die in tegenspraak zijn met de in de grondwet vastgelegde waarborgen, in geval van oorlog, staat van beleg en de noodtoestand - in een mate die de situatie vereist, en onder voorwaarde dat het geen geweld doet aan verplichtingen die uit de internationale wetgeving voortvloeien".

- Zo is de opvatting van het ontwerp over een vrije democratische staat op de wet gebaseerd !
- Zo is het systeem van grondrechten en vrijheden dat het ontwerp toestaat aan ons volk !
- Zo ziet de door de junta beloofde democratie eruit !

HET ONTWERP VERVANGT HET RECHT OP LEVEN DOOR HET RECHT OP DODEN

Het 16e artikel gaat over het recht op leven, het primaire recht van iedereen.

Hoewel het artikel begint met de erkenning van de onaantastbaarheid van het bestaan van het individu en zijn recht te streven naar zijn materiële en geestelijke verbetering (behalve bij door de rechtbank uitgesproken doodvonnissen), komt een uitspraak in de laatste paragraaf neer op een volledige ontkenning van dit recht. Omdat daar beweerd wordt dat recht van individuen te leven geen geweld wordt aangedaan, en dat bevoegden het recht hebben te doden in geval van:

- . zelfverdediging die het gebruik van geweld noodzakelijk maakt
- . bij de ten uitvoerlegging van bevelen tot inhechtenisneming
- . ter voorkoming van ontsnapping van gearresteerde of veroordeelde mensen
- . ter onderdrukking van rellen en opstanden
- . ter vervulling van opdrachten van bevoegde instanties (i.e. bestuurlijke autoriteiten) in gevallen van de noodtoestand en de staat van beleg.

In feite erkent het artikel bijvoorbeeld het recht van de veiligheids-troepen om tijdens een noodtoestand, uitgeroepen om economische redenen, een burger te doden, om op die manier het bevel van de bevoegde autoriteiten tot dwangarbeid uit te voeren.

Dus heeft het artikel in feite het doden van mensen als regel, en het recht op leven als uitzondering op die regel, aangenomen.

Aan de andere kant toont het ontwerp, dat in veel gevallen zo in details treedt die onderwerp zouden kunnen zijn van aparte wetten, geen een weg noch enig voorschrift m.b.t. het recht van het individu om zijn positie materieel en geestelijk te verbeteren. Op dezelfde wijze worden martelingen verboden, maar worden er geen maatregelen genomen ze te voorkomen.

Het artikel stelt, dat de uitvoering van de doodstraf het recht op leven geen geweld aandoet. Echter, in de moderne wereld wordt de doodstraf beschouwd als een manier om het recht op leven te vernietigen, en is verboden en geschrapt uit de wet. Dit ontwerp beschouwt de doodstraf, in plaats van die te elimineren, zelfs niet als geweldpleging op het recht op leven; en geeft daarmee het bewijs van de onverantwoordelijke houding die het ontwerp aanneemt ten aanzien van dit grondrecht.

Bovendien gaf de Grondwet van 1961 de macht over de uitvoering van doodvonnissen aan de Grote Nationale Vergadering, en gaf daarmee - hoewel beperkt - een waarborg. Dit ontwerp echter draagt die macht van de Vergadering over aan de President.

VERBOD OP DWANGARBEID OF GRONDWETTELIJKE SLAVERNIJ ?

Het 17e artikel van het ontwerp bepaalt: "Geen enkel individu zal onderworpen worden aan dwangarbeid. Slavernij is verboden". De tweede paragraaf van het artikel evenwel bevat een bedreiging van deze regel dat werk, uitgevoerd:

- . tijdens de periode van arrest, veroordeling of voorwaardelijke invrijheidsstelling
- . in feitelijke of vervangende militaire dienst
- . als diensten die van burgers worden gevraagd tijdens de noodtoestand

. lichamelijk en geestelijk werk als burgerplicht in geval de behoeften van het land dat eisen, niet beschouwd zal worden als dwangarbeid of slavernij.

Wanneer dit artikel samen wordt genomen met de artikelen 135 en 137 die handelen over de noodtoestand, wordt duidelijk dat slavernij geregeld wordt als een grondwettelijke instelling, omdat in artikel 135 "ernstige economische crisis" beschouwd wordt als een rechtvaardiging voor het uitroepen van de noodtoestand, terwijl artikel 137 "arbeidsverplichtingen die op burgers gelegd kunnen worden" noemt in geval van de noodtoestand om economische redenen. Bijgevolg hebben de politieke heersers de macht de noodtoestand, nationaal of regionaal, af te kondigen, door zich te beroepen op een economische crisis, en daardoor de burgers tot dwangarbeid d.i. slavernij te verplichten.

HET ONTWERP SCHENDT DE PERSOONLIJKE VRIJHEID EN VEILIGHEID

Het ontwerp heeft een tweesporige benadering gekozen van het vraagstuk van de persoonlijke vrijheid en veiligheid, door de eerste te regelen in artikel 18, de laatste in artikel 19. Maar in feite is het onjuist deze begrippen als zodanig te scheiden, voor zover het onmogelijk is te spreken van iemands vrijheid zonder de beveiliging daarvan. Eigenlijk zien we, als we naar de inhoud kijken, dat de twee artikelen elkaar aanvullen en beiden dezelfde zaak regelen.

Het 18e artikel somt de voorwaarden op waaronder individuen hun vrijheid kan worden ontnomen. De meest opzienbare en duistere voorwaarde in dit artikel, is die over de beperking van de vrijheid van "personen die een bedreiging vormen voor het publiek door geestelijke gestoordheid, verslaaftheid aan drugs of alcohol, landloperij en besmettelijke ziekte". Dit is een nieuw artikel dat in onze vorige grondwet niet voorkwam. Zoals af te leiden valt uit de argumentatie die geschreven is na de publicatie van het ontwerp, is de landloper, die in het artikel genoemd wordt, iedereen zonder regelmatig inkomen of vaste verblijfplaats. De situatie in Turkije is zo, dat dit artikel miljoenen mensen, die werkloos en dakloos zijn, bedreigt. Ze zijn zichzelf geplaatst voor het dilemma of verdreven te worden uit de grote steden, of gearresteerd te worden.

Als we kijken naar het 19e artikel, dat betrekking heeft op aanhouding en vrijheidsberoving, kunnen we opvattingen tegenkomen uit de wetgeving van de Hitler-tijd. Onder de redenen die het arrest van personen rechtvaardigen, zijn die gevallen opgenomen waarin "het gevaar dat een misdaad begaan wordt" aanwezig is. Dit begrip, ook een nieuwheid vergeleken met de vroegere grondwet, is precies identiek aan de reden voor arrest die genoemd wordt in het Wetboek van Strafrecht van Hitler-Duitsland. Het Constitutionele Hof had bepaald dat deze bepaling geschrapt moest worden uit alle wetgeving vanwege de anti-demokratische aard ervan.

Verder wordt ook de universele en democratische regel "om iemand in geschreven vorm op de hoogte te stellen van de redenen voor zijn arrestatie" geschonden door het gebruik van zo'n ongrijpbare term als "indien mogelijk". Deze formulering geeft groen licht om iemand eerst te arresteren en achteraf pas een reden te creëren voor het arrest, d.w.z. de mogelijkheid om - door middel van martelingen - redenen voor het arrest te vinden.

Het artikel geeft bovendien de mogelijkheid personen voor 48 uur op te sluiten alvorens ze naar het gerecht gebracht worden; deze tijd kan worden uitgebreid tot 15 dagen in geval van kollektieve misdaden. Daar komt nog bij dat deze bepalingen niet bindend zijn tijdens de noodtoestand, de staat van beleg en oorlog. Hieruit valt af te leiden dat in bovengenoemde omstandigheden ook de verplichting de verwanten in te lichten over de toestand van een gearresteerd of gevangenzet iemand zal vervallen.

GEDWONGEN VESTIGING IN PLAATS VAN BEWEGINGSVRIJHEID EN VRIJHEID VAN WOONPLAATS

Het 20e artikel van het ontwerp regelt de bewegingsvrijheid en de vrijheid van vestiging. In de eerste paragraaf voldoet de eerste zin aan dit algemeen erkende en universeel beginsel en stelt dat "ieder individu bewegingsvrijheid heeft". Maar de volgende zin laat daar onmiddellijk op volgen dat deze vrijheid beperkt kan worden in geval van:

- . onderzoeken en vervolging, en
- . ter voorkoming van misdaad.

Het is duidelijk dat, wanneer men zegt dat de bewegingsvrijheid beperkt kan worden om misdaden te voorkomen, dat gelijk staat met de mogelijkheid deze vrijheid wegens onbepaalde redenen volledig nietig te verklaren. Om welke misdaden te voorkomen zal deze vrijheid beperkt worden? Ofwel, wie kan op de voorhand besluiten dat iemand een misdaad kan begaan en welke criteria legt hij daarbij aan? Het is een fundamenteel en algemeen aanvaard beginsel dat iemand onschuldig wordt geacht totdat de rechtbank zijn uiteindelijke veroordeling uitspreekt. Hoe kan dan iemand, die nog niet beschuldigd is van enig misdrijf, op grond van het vermoeden dat hij er een zal begaan, beroofd worden van een vrijheid? Er bestaan geen antwoorden op deze vragen, die deze regel in het ontwerp kunnen rechtvaardigen in een democratische staat die op de wet is gebaseerd.

Bovendien brengt de laatste paragraaf van het artikel naar voren, dat het recht om naar het buitenland te reizen beperkt kan worden wegens burgerplicht of ingeval van een onderzoek of vervolging vanwege een misdrijf. Hieruit valt af te leiden, dat de beperking in de eerste paragraaf niet alleen in verband staat met de vrijheid om naar het buitenland te reizen, maar zeker ook met het reizen binnen de landsgrenzen. Zo laat het ontwerp de deur open om, zoals dat het geval was in het feodale tijdperk, paspoorten voor binnenlandse reizen te verstrekken. Het is onmogelijk de logica achter deze bepaling als eigentijds en democratisch te beschouwen. Overigens maakt het artikel niet duidelijk welk gezag deze beperkingen zal effectueren.

De beperkingen in de tweede paragraaf, die de vrijheid van vestiging betreffen, zijn zo mogelijk nog anti-demokratischer van aard. Volgens deze paragraaf, die het produkt is van de verouderde logica achter "gedwongen volkeplanting", kan de vrijheid van vestiging beperkt worden om:

- . misdaden te voorkomen
- . sociale en economische ontwikkeling te realiseren
- . een gezonde en ordelijke stadsvorming te bewerkstelligen
- . openbaar bezit te beschermen.

Het is onmogelijk over vrijheid van vestiging te spreken als die op deze gronden beperkt wordt. Wat in feite geregeld wordt is niet de vrijheid van vestiging, maar de dwang tot vestiging.

BEDREIGINGEN VAN DE PERSOONLIJKE EN MATERIELE VRIJHEID, DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE WONING EN DE VRIJHEID VAN COMMUNIKATIE

De artikelen 21, 22 en 23 regelen de persoonlijke en materiële vrijheid, de onschendbaarheid van de woning en de vrijheid van communicatie, die bekend staan als klassieke grondrechten. Maar de artikelen bevatten clausules, die de rechtzekerheid van alle drie elimineren.

In overeenstemming met de zinsnede "... in gevallen waarin uitstel gevaarlijk geacht wordt, op last van het wettig gezag..." kunnen deze vrijheden zonder gerechtelijk bevel geschonden worden. Dus kunnen iemands lijf, zijn persoonlijke papieren en bezittingen doorzocht worden en deze laatste zelfs geconfisceerd; of kan een woning binnengedrongen en doorzocht worden, en kunnen alle eigendommen erin in beslag genomen worden. De beperking van het recht op communicatie gaat nog verder. Niet alleen wordt de vertrouwelijkheid geschonden, maar ook wordt belemmering van communicatie mogelijk gemaakt.

Door de aard van deze vrijheden, lukt de eliminatie van gerechtelijke waarborgen op dergelijke gronden inbreuk op de essentie van deze rechten uit, en doet hen volledig teniet. Bijvoorbeeld: Wat verandert er, wanneer de rechter zijn veroordeling uitspreekt over een huiszochting, nadat de politie een woning al is binnengedrongen en doorzocht heeft - in opdracht van de bestuurlijke gezagsdragers- en achteraf pas een gerechtelijke beslissing volgt? Wanneer acht men uitstel gevaarlijk? Wie, en met welke criteria, meet dit gevaar? Een vrijheid beperken of zelfs onmogelijk maken zonder deze vragen te beantwoorden, is naar democratische maatstaven onaanvaardbaar.

HET ONTWERP VERNIETIGT DE MENINGSVRIJHEID

Volgens de inzichten, die gemeengoed zijn in onze tijd, kunnen we niet spreken van meningsvrijheid wanneer niet de vrijheid die mening uit te dragen daar deel van uitmaakt. Met andere woorden, meningsvrijheid betekent de vrijheid die mening uit te drukken. Dat deze twee elementen samen de meningsvrijheid uitmaken, is duidelijk in alle internationale documenten over mensenrechten en vrijheden, en vindt zijn neerslag in de beginselen van de hedendaagse constitutionele wetgeving, ook in onze Grondwet van 1961. Het ontwerp echter stelt zich geheel tegenover dit beginsel op.

Het ontwerp zegt "ja" tegen censuur

Alhoewel het 25e artikel vrijheid van mening en overtuiging toestaat, komt het onmiddellijk daaropvolgende, artikel 26, met een volstrekt ander voorschrift onder de kop "vrijheid van het uitdrukken en verspreiden van meningen". De meningsvrijheid wordt dus verdeeld in de mening, en de uitdrukking ervan - en deze complementaire begrippen zijn tegenover elkaar gezet.

Bovendien stelt de laatste zin van de eerste paragraaf van artikel 26 dat de meningsuiting d.m.v. radio, televisie of film onderworpen kan worden aan voorafgaande goedkeuring, en voorziet zo in een grondwettelijk mogelijkheid van censuur op deze gebieden. De Grondwetskommissie was niet tevreden met deze restrictie, en legde nog meer verboden en beperkingen op de meningsuiting, die in feite alle vrijheden te niet doen, die in de voorafgaande artikelen erkend werden. Volgens deze verboden kan de meningsuiting ook beperkt worden ten behoeve van:

- . het voorkomen van misdaden
- . bestraffing van misdadigers
- . bescherming van de reputatie, rechten, persoonlijk- en gezinsleven en beroepsgeheimen van derden
- . het voorkomen van de onthulling van staatsgeheimen
- . het voorkomen dat onjuist of voorbarig nieuws, dat de economie zou kunnen beïnvloeden, verspreid wordt
- . het de rechterlijke macht mogelijk maken zijn functie uit te oefenen
- . de bescherming van de jeugd tegen schadelijke stromingen en denkwijzen.

Ook brengt het artikel, door te beweren dat de bepalingen die het gebruik van de massamedia reguleren ("aangenomen dat deze bepalingen publikatie niet belemmeren") niet gezien kunnen worden als beperking van de vrijheid van meningsuiting, in feite vanuit dit gezichtspunt beperking aan. In feite wordt, wanneer artikel 28 en de daarop volgende artikelen insamenhang worden bestudeerd, duidelijk hoe misleidende de zin "...op voorwaarde dat de publikatie ervan niet wordt verhinderd", is.

Het is duidelijk dat het ontwerp bepalingen invoert die de meningsvrijheid volledig zullen uitschakelen. Het is echter zinvol de redenen voor de in de artikelen genoemde beperkingen nader te bestuderen om de toegepaste methoden te kunnen onderscheiden, en de omvang waar te kunnen nemen van de vernietiging van een van de belangrijkste vrijheden, die door honderden jaren strijd bevochten is; en om inzicht te krijgen in het soort regime dat diegenen, die deze grondwet aan ons volk willen opdringen, voor ogen staat.

Het ontwerp verbiedt ook de onuitgesproken mening

De eerste reden om beperkingen te stellen, die in dit artikel genoemd wordt, is het begrip: "het voorkomen van misdaden". Alleen deze term al is voldoende om de meningsvrijheid te vermorzelen. Want het artikel legt een idee dus al aan banden voordat het geuit is, vooruitlopend op een toekomstige mogelijkheid.

Verboden en maatregelen kunnen alleen getroffen worden in geval van bestaande, grijpbare feiten, niet voor eventualiteiten. Het strafrecht stelt alleen concrete daden of gedragingen strafbaar, en niet mogelijke daden of gedragingen. Dit is de vrije, tegenwoordige opvatting over democratie. Een bepaling die hiermee in strijd is, is alleen mogelijk onder een repressief anti-demokratisch regime. In feite is dit voorschrift, dat het verbod op vrije meningsuiting regelt, ontleend aan de wetten van Hitler Duitsland.

Wordt de misdadiger gestraft of de meningsvrijheid ?

Uiteraard valt "het straffen van misdadigers" onder de competentie van de staat. Maar deze macht kan niet als rechtvaardiging worden aangevoerd voor de inperking van de meningsvrijheid, omdat misdaad een totaal andere zaak is die niet in verband gebracht kan worden met meningsvrijheid.

Als, dit duidelijke feit in aanmerking genomen, dan toch een dergelijke formulering in het artikel voorkomt, kunnen we zo'n bepaling ^{niet} alleen maar zien als een chaotisch geheel van begrippen, het produkt van een verwarde geest. Het is een duidelijke aanwijzing voor de bedoeling van de junta de meningsvrijheid te vernietigen door gebruik van een glibberig en vaag begrip.

Kan meningsvrijheid identiek worden geacht aan inbreuk op de privacy ?

Ongetwijfeld is bescherming van de reputatie, de rechten, de privacy en het gezinsleven, en de beroepsgeheimen van derden een nobel streven, maar het is niet zo nobel om die te gebruiken als argument om de meningsvrijheid aan banden te leggen. Niemand zal de schending van iemands privéleven definiëren als meningsvrijheid. Als zich zo'n schending voordoet en er is schade uit voortgekomen, dan heeft het slachtoffer het recht een privaatrechterlijke of publiekrechtelijke vervolging in te stellen, zoals geregeld in het 35e artikel van het ontwerp. Met het oog op deze mogelijkheid, is het opvoeren van schending van het privéleven als reden voor de beperking van de meningsvrijheid niet als teken van democratisch bestuur aan te merken. Dezelfde redenering gaat op voor het onthullen van staatsgeheimen. Dergelijke onthullingen vallen eigenlijk niet onder het kopje meningsvrijheid, maar onder de vrijheid informatie te verwerven en te publiceren. Zelfs in dat geval is het belangrijk duidelijk te maken wat als geheim beschouwd moet worden. Als er werkelijk sprake is van schade voor de staat door het publiceren van informatie, dan is de straf voor een dergelijke schade een zaak, die beoordeeld moet worden door onafhankelijke rechtbanken. Dat deze term wordt opgenomen in de grondwet, en bovendien onder het hoofd van de beperking van de meningsvrijheid, is niet in overeenstemming met de wettige technieken, noch met de beginselen van een democratisch bestuur.

De meningsvrijheid opgeofferd aan het economische leven

Het ontwerp overtreft zichzelf in de aanval op de meningsvrijheid in de uitspraak dat deze ingeperkt kan worden "ter voorkoming van de verspreiding van onjuist en voorbarig nieuws, dat het economische leven zou kunnen beïnvloeden". Het is onmogelijk de aard en de eigenlijke bedoeling van dit argument te begrijpen. De implicaties zijn echter duidelijk; bijvoorbeeld, een economisch beleid dat de economie van het land ernstig zou kunnen schaden, kan niet door economen en politici in discussie worden gebracht voordat de schade, die daardoor zou kunnen worden aangericht, is vastgesteld. Een ander voorbeeld: een krant, die voortijdig informatie krijgt over een regeringsbesluit tot devaluatie - of over plannen van een bankroete geldschieter het land te verlaten na eerst grote geldsommen in de wacht te hebben gesleept-, kan die informatie niet publiceren, omdat het afdrucken van iets voordat het gebeurd is, stuit op de hinderpaal van "voorbarigheid", die door de grondwet is opgericht.

Bescherming van de jeugd - een voorwendsel om de meningsvrijheid te beperk

De beperking, die gesteld onder de rechtvaardiging van "de bescherming van de jeugd tegen schadelijke stromingen en denkwijzen" wordt opgevoerd, is openlijk afgeleid van een fascistische mentaliteit. Wat zijn de grenzen van de jeugd? Wat wordt bedoeld met de term "schadelijke stromingen"? Welke denkwijzen zullen als schadelijk bestempeld worden? Wat zullen de aard van, de grenzen aan en het gebied van deze bescherming zijn? Wie zal dat vaststellen en met welke maatstaven?

Laat ons deze vragen concretiseren: Is de jeugd de groep tussen 18-21, of tussen 21-30, of is het nog een andere groep? Zal een 18-jarige fabrieksarbeider die kinderen heeft tot de jeugd gerekend worden, of een 30-jarige student?

Het blijkt dat de bepaling niet in staat is deze roeks van vragen, die erdoor worden opgeroepen, op te helderen. Daaruit volgt dat het artikel met deze voorwaarden de meningsvrijheid onrechtmatig vernietigt. En omdat een regering die dit grondrecht niet erkent niet als modern en democratisch aangemerkt kan worden, kan deze grondwet slechts de basis vormen voor een repressief, reactionair en autoritair regime.

Ontkenning van de vrijheid van wetenschap en kunst

Het 27e artikel is gewijd aan de beperking van de vrijheid van wetenschappen en kunsten. Inderdaad geeft de eerste paragraaf van het artikel niet die indruk. Men moet echter niet vergeten dat, volgens de opzet van het ontwerp, alle restricties die al in eerdere artikelen van het ontwerp zijn genoemd ook hier van toepassing zijn. Bovendien stelt de tweede paragraaf dat "de invoer in en de verspreiding over het land van buitenlandse publikaties" door aparte wetten geregeld zal worden, wat dan toch weer een nieuwe beperking in zal houden.

Deze opstelling in het ontwerp is strijdig met de beginselen waar internationale documenten van uitgaan; en speciaal met dat deel van het Slotakkoord van Helsinki dat gaat over samenwerking en uitwisseling op cultureel gebied.

Het belemmeren van de uitwisseling van eigentijdse en alzijdige publikaties en werken, die van wezenlijk belang zijn voor de ontwikkeling van wetenschappen en kunsten, kan alleen maar ontspruiten aan de ongegrenzen van een vernauwd hewustzijn. Kennelijk loechenen deze pseudo-Atatürkisten het doel van Atatürk om "het peil van een eigentijdse beschaving te bereiken".

VRIJHEID VAN (DRUK)PERS OF DRUK OP DE VRIJHEID?

De persvrijheid, waarin de meningsvrijheid het meest concreet tot uiting komt, komt ook onder zware druk te staan.

In feite stipt artikel 28 de nauwe relatie tussen deze twee vrijheden aan door te stellen: "de persvrijheid zal beperkt worden door toepassing van de bepalingen van artikel 26 over de vrijheid meningen te uiten en te verspreiden".

Toegenomen beperkingen

Nadat het artikel deze parallel heeft getrokken, vervolgt het met de vaststelling van speciale gevallen van beperkingen. Deze hebben zo'n wijd bereik dat ze elk greintje persvrijheid uitsluiten en het is niet overdreven gezegd dat onder deze omstandigheden een vrije pers geen enkele kans heeft te functioneren.

Het artikel begint met het verbieden van

- . het afleveren voor publikatie of,
- . het drukken, zelfs als verspreiding niet plaats vindt van nieuws en artikelen die
- . schadelijk zijn voor de interne of externe veiligheid en de onschendbaarheid van de staat met haar grondgebied en natie,
- . misdaad, opstand of rebelle aanmoedigen,
- . te maken hebben met staatsgeheimen.

Het artikel stelt ook dat onder die omstandigheden de verspreiding, verhinderd kan worden.

Deze beperkingen lokken censuur uit

Ten eerste zetten deze beperkingen de deur open voor censuur, omdat zonder preventief toezicht het onmogelijk is te weten of ongepubliceerd nieuws binnen deze maatstaven valt. Dit voorschrift gooit de stelregel overboord dat van een overtreding van de pers alleen maar sprake kan zijn wanneer het gedrukt en verspreid is. Dit artikel roept de ongedrukte tekst ter verantwoording. Bovendien haalt het ontwerp de traditionele verantwoordelijkheids-hiërarchie van de pers onderuit, door de 'alghele verantwoordelijkheid' op zich te nemen.

Vanzelfsprekend zijn de hier geciteerde beperkingen van de vrijheid ook zeer onbepaald, dubbelzinnig en onbegrijpelijk en schenden ze het meest traditionele en algemeen geldende grondbeginsel van de strafwet: 'de regel van de wettigheid'

Een voorschrift om verspreiding te voorkomen

Een andere beperking die het artikel oplegt is de regeling van de confiscatie van gedrukte stukken in opdracht van het bevoegd gezag, indien uitstel door het wachten op een gerechterlijke beslissing schadelijk geacht wordt.

Het bevoegd gezag kan tot zo'n bevel overgaan ter verdediging van:

- . de onschendbaarheid van de staat met haar gebied en natie
- . nationale veiligheid
- . openbare orde
- . Attakkele beginselen en hervormingen
- . openbare moraal
- . de goede naam en rechten van derden, het privéleven van individuen en gezinnen en/of ter voorkoming van misdaden.

Weer moeten we herhalen dat deze begrippen vaag en onbestemd zijn,

en dat niet opgehelderd wordt hoe bepaald zal worden wanneer een publikatie deze bovengenoemde condities schendt.

De essentie van vrijheid is trouwens al aangetast wanneer de rechtbank zich tegen confiscatie uitspreekt, nadat een dagblad is geconfiscieerd in opdracht van het bevoegd gezag. Het gevolg kan niet goedge maakt worden, een verkrachte vrijheid kan niet opgelapt worden.

Drukkerijen kunnen ook geconfiscieerd worden

Een van de ernstigste beperkingen voor de persvrijheid staat in de laatste paragraaf van het artikel, waar gesteld wordt dat kranten en publikaties voor de periode van een jaar of voorgoed gestopt kunnen worden, en dat elke publikatie die lijkt op een voortzetting geconfiscieerd kan worden. Het is duidelijk dat een krant die een jaar niet uit kan komen een dode krant wordt.

Het ontwerp wordt nog medogenlozer in artikel 30, waarin gesteld wordt dat, wanneer een veroordeling heeft plaatsgevonden op grond van een van de bovengenoemde aanklachten, de drukkerijen en daaraan verwante bedrijven beschouwd zullen worden als 'werktuigen van overtreding' en ook geconfiscieerd zullen worden.

Wanneer dergelijke nauwkeurige aanwijzingen in de grondwet zijn vastgelegd, dan staat de deur open voor nog onderdrukkender beperkingen in de afzonderlijke wetten, die de geest van de grondwet konkreter en in detail zullen weerspiegelen.

Ongetwijfeld kan een echt vrije en democratische regering zulk een wrede onderdrukking van de pers als dat ontwerp voorschrijft, niet toestaan.

VERBOD OP HET RECHT VERENIGINGEN OP TE RICHTEN

Artikel 33, dat betrekking heeft op het vormen van verenigingen verklaart dat verenigingen niet mogen handelen tegen de algemene beperkingen zoals omschreven in dit artikel. De grote nadruk op beperkingen is in feite een duidelijk blijk van het feit dat het artikel is neergeschreven vanuit een reaktionair idee en vanuit een soort wraakzuchtigheid. Klaarblijkelijk is het artikel een voortvloeijsel uit de beschuldigingen die de junta en de reaktionaire krachten na de 12^e september vaak herhaald hebben dat 'de staat was terechtgekomen in een situatie dat ze geregeerd werd door verenigingen'.

Juridisch gesproken is de bewoording van het artikel overbodig en onjuist. Artikel 12 bevat al de zin dat: 'de algemene redenen die in dit artikel voorkomen voor de beperkingen van toepassing zijn op alle grondrechten en vrijheden'. Daarom heeft de herhaling op deze plaats geen objektieve of juridische waarde of betekenis, behalve dan de subjektieve reden die we hebben genoemd.

Het 33° artikel houdt niet op bij deze algemene beperkingen en stelt nog anti-demokratische bepalingen. Volgens dit artikel is het verenigen verboden:

- politieke doelen na te streven
- politieke activiteiten te ontplooiën
- ondersteuning van politieke partijen te ontvangen of politieke partijen te ondersteunen
- met dit doel een gezamenlijke actie te voeren met vakbonden en beroepsorganisaties met het karakter van openbare instellingen of stichtingen

Het lijkt of het ontwerp een scheidslijn trekt tussen verenigingen en politieke partijen. Het is algemeen bekend dat deze twee organisatie-typen verschillende functies en eigenschappen hebben. Maar rechtvaardigt dat de beperkingen die het ontwerp stelt? Om een juist antwoord te geven op deze vraag moeten we allereerst een definitie geven van het begrip 'politieke doelen en activiteiten', een kwestie die in het verleden vaak bediscussieerd is.

Zoals bekend, kunnen politieke doelen en activiteiten op twee manieren bekeken worden, in de brede en in de strikte betekenis van de term. In de strikte betekenis wordt het politieke doel gekoncretiseerd in het streven staatsmacht te verkrijgen en politieke activiteiten zijn die activiteiten die ontplooid worden om dat doel te bereiken. In deze betekenis zijn organisaties die zich ten doel stellen en nastreven, geen verenigingen maar politieke partijen.

In de bredere betekenis kan elke visie op een sociaal probleem uiteindelijk beschouwd worden als 'politiek'. Wie kan beslissen welk onderwerp of gebied van politieke aard is of niet? Als we het op een andere manier stellen: is het niet een politieke daad een activiteit te verbieden door te verklaren dat die een politiek doel heeft?

Laat ons de vragen konkretiseren: Als het eisen en organiseren van rechtvaardige en langdurige vrede, algemene en algehele ontwapening, ontbinden van alle militaire verdragen en een vreedzame buitenlandse politiek als politiek wordt opgevat en verboden, zullen tegengestelde doelen en activiteiten niet ook politiek zijn? Of, is het mogelijk de politieke aard van het vaak in het grondwetsontwerp herhaalde beginsel om Atatürks principes en hervormingen te beschermen, te negeren? Zullen de activiteiten van een vereniging die zich bezighoudt met het voorkomen dat zee-kusten privé gebied worden, verboden worden, ook al is dit een maatregel die in de grondwet is neergelegd?

Het is duidelijk dat, in de wijde betekenis van de term 'politiek' alle gebieden van het sociale leven beslaat. Omdat de oprichting van politieke partijen, de organisaties die in de strikte betekenis van de term aan politieke doelstellingen werken, elders in het ontwerp geregeld worden, kunnen we alleen maar de conclusie trekken dat dit artikel betrekking heeft op die onderwerpen die in de brede betekenis van het woord 'politiek' genoemd kunnen worden. Vanuit dit gezichtspunt dreigt het ontwerp het recht verenigingen op te richten volledig te vernietigen.

Wanneer we de bepalingen in dit artikel verder bekijken, zien we dat een vereniging niet in staat zal zijn een politieke partij te ondersteunen, of er steun van te ontvangen, zelfs niet als het over een zaak gaat die één van de redenen is van de oprichting van de vereniging. Erger nog, het wordt verenigingen verboden 'met dit doel' gemeenschappelijk actie te voeren met vakbonden en beroepsorganisaties met het karakter van openbare instellingen en stichtingen. Op de eerste plaats is het niet duidelijk wat het artikel bedoelt met de uitdrukking 'dit doel'. Zelfs als we aannemen dat het 'politieke doelen en politieke activiteiten' impliceert, is het niet geheel mogelijk met de logica van het voorschrift in te stemmen. Een vereniging bijvoorbeeld die de doodstraf wil uitbannen -in de brede betekenis van het woord een 'politieke doelstelling'-, die opgericht is ondanks de beperkingen van de grondwet, zal in deze zaak niet samen kunnen werken met de 'Orde van Advokaten' omdat dit artikel deze mogelijkheid verbiedt. En ook zullen de verenigingen van arbeiders aan wie het recht ontzegd is zich in te schrijven bij een vakbond, niet in staat zijn gezamenlijk acties te ondernemen met de bonden om zich dit recht te verwerven.

Rechterlijke garanties afgeschaft

Het artikel zegt dat, hoewel het opheffen van verenigingen geschieden zal door uitspraak van de rechtbank, de opheffing ook uitgevoerd kan worden door het bevoegd gezag indien 'uitstel schadelijk wordt geacht' en dat is het geval wanneer 'de bescherming van de onschendbaarheid van de staat met zijn grondgebied en natie, de nationale veiligheid, de openbare orde, het recht en de vrijheden van derden, de voorkoming van misdaden dit vereisen. Het artikel voegt eraan toe dat verenigingen ook opgeheven kunnen worden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en bovengenoemde redenen, dus worden rechterlijke beslissingen uiteindelijk buiten spel gezet. Tegelijkertijd stelt dit artikel de uitvoerende macht boven de rechterlijke macht, en toont daarbij gebrek aan vertrouwen in deze laatste.

Een laatste klap wordt aan het recht op vereniging uitgedeeld in de laatste paragraaf waar het artikel zegt: 'Dit artikel is ook toepasbaar op stichtingen en instellingen van dezelfde aard.'

HET RECHT VAN OPENBARE VERGADERING EN DEMONSTRATIE

Artikel 34, dat gaat over het recht om in het openbaar te vergaderen en te demonstreren, bepaalt: 'Genootschappen, vakbonden en beroepsorganisaties met het karakter van openbare instellingen, zullen geen toestemming krijgen vergaderingen en demonstraties te organiseren aangaande zaken die niet tot hun eigen doelstelling behoren, noch zullen zij deelnemen aan vergaderingen en bijeenkomsten die buiten hun eigen doelstellingen vallen.'

Zo effent het ontwerp de weg naar het ontwerpen van wetten en ingrepen die dit recht volledig zullen uitschakelen.

BEPERKINGEN OP SOCIALE EN ECONOMISCHE RECHTEN

De artikelen 41 tot 74 regelen het sociale en economische leven en de rechten daarbinnen. Sommige van deze artikelen lijken wel met een soort 'altruïsme' te zijn neergeschreven, waarbij de nadruk meer ligt op het maken van een aangename indruk dan op hun werkelijke betekenis. Artikel 74 is een concreet voorbeeld van deze bedrieglijke aanpak.

Het artikel stelt: 'de staat zal haar plichten op sociaal en economisch gebied vervullen zoals bepaald in de grondwet, voor zover haar financiële middelen dat toestaan, en te zorg dragen voor economische stabiliteit'. Dit staat praktisch gelijk aan ontheffing van deze plichten. Het artikel heeft nog een andere implicatie: de staat zal de prioriteit leggen bij het handhaven van de economische stabiliteit, ten koste van de sociale en economische behoeften van het volk en de eisen van de sociale ontwikkeling. De criteria die gebruikt zullen worden bij het handhaven van de economische stabiliteit worden niet verhelderd, maar wanneer we het ontwerp in zijn geheel onderzoeken kunnen we duidelijke indicaties vinden, dat deze uitspraak in feite zal dienen om de belangen van monopolisten, grote zakenlieden en grootgrondbezitters te beschermen.

Landhervormingen opgeschort

Deze intentie is aan te treffen in bijvoorbeeld artikel 44 over het bezit van land. Door dit artikel wordt de toewijzing van land aan de boeren ernstig ingeperkt. Zoals bekend zijn in Turkije nooit radicale landhervormingen doorgevoerd. Bijgevolg zijn, terwijl miljoenen boerenfamilies helemaal geen land bezitten, buitensporig grote oppervlakten in bezit van enkele grootgrondbezitters. Ondanks deze situatie stelt het ontwerp (dat een nieuwe beperking toevoegt aan de grondwet van 1961), dat de volgende volgorde van toewijzing van land zal worden aangehouden: ten eerste, staats eigendommen, dan staatsgronden die door ontginning geschikt kunnen worden gemaakt voor bebouwing, en ten slotte die gronden uit privé bezit die niet goed bebouwd worden.

Verder bepalen artikel 48 en 49, dat in geval van onteigening en nationalisering uitbetaald zal worden in overeenstemming met de gangbare marktprijs, en wel meteen en kontant. Deze maatregel verandert de regeling van de grondwet van 1961 volledig, die eiste dat dergelijke betalingen slechts in overeenstemming met de belastingwaarde zouden worden gedaan, en in termijnen.

Wanneer deze artikelen in samenhang met elkaar worden bestudeerd zien we dat,

- de uitvoering van de landhervorming wordt belemmerd en
- in geval van onteigening en nationalisering de monopolies en grootgrondbezitters grote en onrechtvaardige winsten zullen maken, en dat nationalisatie bijna geheel onmogelijk is geworden.

Konkluderend: het ontwerp heeft de economische en sociale verplichtingen van de staat ten opzichte van de burgers binnen de grenzen van 'de toereikendheid van de middelen' teruggebracht, en zich in feite van deze verplichtingen ontdaan, terwijl de belangen van grootgrondbezitters en monopolies dubbel beveiligd worden.

VAKBONDSRECHTEN, COLLECTIEVE ONDERHANDELINGEN EN STAKINGEN VERBODEN - UITSLUITING WORDT EEN GRONDWETTELIJK RECHT

Aktieradius van de bonden aan banden

Artikel 56, getiteld 'vakbondsactiviteiten', is een lijst van verboden en restricties op deze activiteiten. Volgens dit artikel mogen vakbonden, naast de verplichting zich aan de beperkingen van artikel 12 te houden:

- . geen politiek doel hebben
- . geen politieke activiteiten ontploffen
- . geen steun van politieke partijen ontvangen, noch van hun kant politieke partijen ondersteunen
- . met dit doel geen gezamenlijke actie voeren met verenigingen en beroepsorganisaties die het karakter hebben van openbare instellingen of stichtingen.

Deze rechtvaardigingen zijn dezelfde als die voor de beperkingen van verenigingen.

De eis van een onbeperkt stakingsrecht en het verbod op uitsluiting zijn normaal voor alle vakbonden en zijn het resultaat van historische strijd. Maar, volgens dit ontwerp zullen de vakbonden in Turkije niet in staat gesteld worden het recht op algemene staking (die verboden wordt te eisen, noch het verbod op uitsluiting (is toegestaan), omdat die beschouwd zullen worden als politieke doelen. Ze mogen ook geen politieke partij steunen die toezegt deze rechten te zullen verlenen. Zelfs wanneer zij alleen te kennen geven dat ze de meningen van deze partij delen, is dat voor de bonden al voldoende om gestraft te worden voor het steunen van een partij.

Het artikel heeft tot doel de vakbonden in de toekomst zelfs die weinige activiteiten te ontzeggen die hen waren toegestaan onder het huidige militaire regime. Türk-İş bekritiseert op dit moment bijvoorbeeld de bepaling in het ontwerp over de gelden van vakbonden. Als dit artikel in deze vorm wordt aangenomen dan zal Türk-İş in de grondwettelijke periode, die op het militaire regime volgt, daartoe niet meer in de gelegenheid zijn.

Financiële klappen voor de vakbonden

Bij dit onderwerp willen we het nieuw geïntroduceerde systeem voor de insameling van vakbondsgelden bespreken. Het ontwerp wijst de huidige praktijk, dat wil zeggen de rechtstreekse afleiding van de vakbonds-kontributie van de lonen (het check-off systeem: de werkgever betaalt de bijdrage) af. Het loslaten van het check-off systeem zal -onder de turkse omstandigheden- een zwaar financieel verlies voor de vakbonden betekenen, wat weer ernstige moeilijkheden tot gevolg zal hebben bij het vervullen van hun plichten ten opzichte van hun leden. Deze bepaling in het ontwerp heeft al tot ernstige kritiek geleid.

Bovendien verplicht de laatste paragraaf van het artikel de vakbonden hun stakingsfondsen te storten bij staatsbanken.

Deze procedure heeft twee praktische gevolgen: een deel van de vakbondsinkomsten zal worden bevroren en indirect ten dienste van de werkgevers gesteld worden, omdat de werkgever precies op de hoogte zal kunnen zijn van de financiële macht van de vakbond tijdens een staking.

Het stakingsrecht afgeschaft

Het 58e artikel van het ontwerp draagt de titel "recht van staking en uitsluiting". Uitsluiting, dat als recht in geen enkele hedendaagse grondwet - ook niet in de onze van 1961 - is opgenomen, wordt nu als zodanig erkend. Uitsluiting wordt hier dus beschouwd als een krachtig en wettig middel dat gelijk staat aan staking. In feite krijgt uitsluiting zelfs nog meer gewicht omdat, terwijl arbeiders en hun vakbonden verantwoordelijk worden gesteld voor de schade die op het bedrijf ontstaat door stakingen, werkgevers niet een dergelijke verantwoordelijkheid dragen voor de schade die arbeiders zouden kunnen oplopen door uitsluiting.

Verder is er een beperking aan het stakingsrecht, die bepaalt dat dit recht niet kan worden gebruikt:

- . tegen de verlangens van de afnemers
- . wanneer publiek nadeel ontstaat
- . wanneer de nationale rijkdom wordt aangetast.

Geen van deze rechtvaardigingen is duidelijk omschreven of objectief. Hoe kan een staking beoordeeld worden als tegenstrijdig met de eisen van de afnemers? Hoe moet dit criterium in wettelijke termen worden uitgedrukt? In geval van controverse, kan wat goed is voor de ene partij door de andere beschouwd worden als een aanwijzing voor kwade bedoelingen. Deze bepaling verschaft een alomtegenwoordig wapen voor het verbod op of de beëindiging van een staking met behulp van een betrekkelijk begrip als "verlangens van de afnemers".

Hetzelfde geldt voor het feit dat er geen objectieve maatstaven zijn om te bepalen of een staking tot publiek nadeel leidt of nationale rijkdom aantast. Zelfs de daad van het stopzetten van de produktie kan, op zichzelf, beschouwd worden als nadelig voor het volk of de nationale rijkdom. Derhalve is er nog een zwaard van Damokles gehangen boven het stakingsrecht, dat elk moment naar beneden kan komen.

Naast de hierboven genoemde beperkingen, worden het recht op politieke stakingen, solidariteit en algemene stakingen rechtstreeks verboden. Bovendien schaft artikel 59 het recht af op collectieve onderhandelingen en stakingen in bedrijven met maximaal 10 werknemers, en wordt de bevoegdheid de werkcondities in deze bedrijven te bepalen toebedeeld aan de Ministerraad. —

Zoals blijkt uit de statistieken over de industrie, die gepubliceerd zijn door het Staats Instituut voor de Statistiek - dat is verbonden aan de Eerste Minister -, werken er in de manufaktur in Turkije in 90 van de 100 bedrijven 10 of minder werknemers. In textiel- en meubelproducerende industriën groeit dit percentage tot 93-97.

En van de bedrijven, die verslag uitbrengen aan het Sociale Veiligheids Instituut, hebben er 88 op de 100 10 of minder werknemers. Met deze bepaling laat het ontwerp dus weinig meer heel van het recht op collectieve onderhandelingen, en maakt het tot een loos recht in tenminste 88 % van alle bedrijven in Turkije.

In artikel 58 kan nog een andere bepaling aangetroffen worden die de weg vrij maakt voor de vernietiging van het recht op collectieve onderhandelingen en staking. Daar staat, dat in geval van verbod of uitstel van een staking, het geschil direkt en afdoende geregeld moet worden door de Hoge Raad van Arbitrage, die nu een grondwettelijke instantie is geworden. Artikel 149, dat handelt over de Hoge Raad van Arbitrage, brengt het stakingsrecht nog een slag toe, door de maximum duur van een staking terug te brengen tot 2 maanden.

De eerste paragraaf van artikel 149 stelt: "De Hoge Raad van Arbitrage moet gooraien in een afdoende regeling van arbeidsgeschillen; dit op eigen initiatief in gevallen die omschreven staan in artikel 58 van de grondwet, en op initiatief van de Minister van Arbeid in geval van stakingen en uitsluitingen die 60 dagen duren". Bijgevolg moet een staking worden beëindigd aan het einde van de periode van twee maanden, wat gelijk staat aan een regelrecht verbod van het recht. Verder wordt het recht op vrije collectieve onderhandelingen ook geëlimineerd, omdat de partijen verplicht zijn de regeling van de Raad te aanvaarden.

Betaalde slavernij in plaats van menawaardige lonen

Het ontwerp laat de kriteria van de grondwet van 1961 vervallen, dat lonen rechtvaardig moeten zijn, evenredig aan het werk dat wordt verricht, en voldoende om de arbeiders in staat te stellen een levensstandaard die in overeenstemming is met de menselijke waardigheid te handhaven. Daartegenover zullen nu de volgende maatstaven in overweging worden genomen bij de bepaling van de minimumlonen:

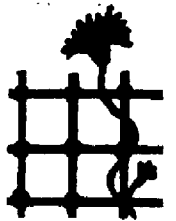
- . de economische situatie van het land,
- . de bijzonderheden van de betreffende economische sektor,
- . de economische en sociale verschillen tussen regio's,
- . de handhaving van de levensstandaard van de arbeider,
- . het voorkomen van onstabiele prijzen.

De bepaling erkent allereerst een grondwettelijke mogelijkheid om de minimum lonen te bevriezen, omdat de regering het minimum loon jaren aan een stuk op het zelfde peil kan houden om redenen van economische crisis, regionale bijzondere omstandigheden, en prijsstijgingen.

Ten tweede wordt de weg vrijgemaakt voor minimum-lonen die niet voldoen aan het criterium van een menswaardige levensstandaard, maar die net hoog genoeg zijn om de arbeiders in leven te houden. Zo wordt werken om slechts te voorzien in het naakte bestaan gelegaliseerd in de grondwet.

Tenslotte zullen de lonen niet op basis van rechtvaardigheid, maar in overeenstemming met de economische situatie van het land vastgesteld worden.

Zonder twijfel betekent de genoemde 'economische situatie' eigenlijk niet het economisch vermogen van het land, maar dat van de klasse die de economie beheerst. Dus regelt het artikel de vaststelling van de lonen zoals die de belangen van deze economische klasse het beste uitkomt.

In het 62^e artikel staan elementen opgesomd die beslissend zullen zijn voor de hoogte van de lonen. Het artikel stelt dat de lonen evenredig behoren te zijn met de werktijd, arbeidsproduktie, arbeidswaarde en de kwaliteit van het werk. Door deze criteria in te voeren, die volledig binnen de beoordeling van de werkgevers komen te vallen, vertrappt het artikel het belangrijkste hedendaagse criterium, namelijk het recht van de arbeider om behoorlijk te leven.

DE MISLEIDING VAN TURKSE TREKARBEIDERS VOORBEREID

In het deel over sociale en economische rechten, is één van de artikelen die er nog in de vorm van een voornemen staan artikel 69, dat gaat over trekarbeiders.

Kennelijk heeft dit artikel geen andere waarde of bedoeling dan de trekarbeiders te misleiden, aangezien ze alleen beschouwd worden als bron van buitenlandse deviezen. De meeste maatregelen die volgens het artikel zullen worden genomen door de staat, vallen in feite binnen de jurisdictie van de landen waar de trekarbeiders werken. Daarom zijn de voorschriften in dit artikel van elk realisme gespeend. Het enige realistische kantje eraan is de laatste zin, die zegt dat hulp geboden zal worden aan terugkerende arbeiders.

HET ONTWERP EN DE STEMGERECHTIGDE LEEFTIJD

Artikel 78 van het ontwerp stelt de stemgerechtigde leeftijd op 21 jaar. In Turkije worden mensen van 18 als volwassen beschouwd. Jonge mensen tussen 18 en 21 zijn aansprakelijk voor hun politieke opvattingen en activiteiten, kunnen berecht en zelfs tot de doodstraf veroordeeld worden. Het is vanzelfsprekend dat als er sprake is van verantwoordelijkheid, er ook rechten en bevoegdheden behoren te zijn. De vaststelling van de stemgerechtigde leeftijd op 21 jaar is aan de ene kant in tegenspraak met de realiteit, aan de andere kant berooft het een getalsmatig groot deel van de bevolking van het stemrecht.

Dese stellingname vormt een uitzondering op de regel van het algemeen kiesrecht en staat de uitdrukking van de wil van het volk in zijn totaliteit in de weg. Bovendien maken de invloeden van de moderne ontwikkelde technologie op de culturele ontwikkeling van de jeugd jongeren eerder politiek volwassen; nog een reden die deze bepaling onverdedigbaar maakt.

HET ONTWERP STAAT DE BEWEGINGSVRIJHEID VAN POLITIEKE PARTIJEN IN DE WEG

Partijen die het fascisme, de vijand van democratische regeringen, verdedigen, zijn over het algemeen door de grondwet verboden, vooral na de tweede wereldoorlog. Aan de andere kant opereren communistische partijen vrijelijk in Europa, omdat in onze tijd algemeen erkend is dat die niet kunnen worden vergeleken met de fascistische partijen.

Het 77^e artikel, dat handelt over politieke partijen neemt een tegenover gestelde positie in. Op dezelfde wijze als fascistische partijen, de objectieve vijanden van de democratie, zet het ontwerp de communistische partijen op deze lijn en verbiedt deze op dezelfde gronden.

Artikel 78 bevat andere specifieke restricties op politieke partijen.

Allereerst worden politieke partijen ook ingeperkt door de anti-demokratische restricties die in artikel 13 staan.

Ten tweede bepaalt het artikel dat 'politieke partijen geen gezamenlijke aktie mogen voeren -noch materiël noch ideëel- met verenigingen, vakbonden, stichtingen, beroepsorganisaties die het karakter hebben van openbare instellingen, met het doel hun beleid uit te dragen en te versterken.

Een derde en zeer belangrijke beperking, die in het artikel is vast gelegd, is het verbod voor de grondleggers en leiders van een ontbonden partij om een nieuwe partij op te richten onder een andere naam en met een ander programma of om functies te aanvaarden in uitvoerende en controlerende organen van een andere, reeds bestaande partij.

DEEL III

BASISORGANEN VAN DE REPUBLIEK

ALGEMEEN

Onder de kop "Basisorganen van de republiek", zijn in het ontwerp de wetgevende macht, de uitvoerende functie en de rechterlijke macht gescheiden opgevat en wordt in feite het principe van de scheiding der machten aanvaard. Maar bij nadere bestudering van de relaties tussen deze drie machten, zien we een schending van dit principe ten gunste van de uitvoerende functie. Bovendien wordt - binnen de uitvoerende macht - de president oppermachtig gemaakt.

Opgezet vanuit deze bedoeling, gaat het ontwerp in de richting van de vestiging van een autoritair bestuur, door middel van een reeks voorschriften en nieuwerwetse instituties. Terwijl het ontwerp tot een dergelijk anti-demokratisch bestuur leidt onder het mom van de oplossing van de crisis, heeft het in feite de deur opengezet naar een mogelijk grotere crisis.

We zullen dieper ingaan op de betreffende delen van het ontwerp om dit oordeel beter te onderbouwen.

WETGEVENDE MACHT ZONDER MACHT

Volgens artikel 7 van het ontwerp berust de wetgevende macht bij de Turkse Grote Nationale Vergadering, waarbij gesteld wordt dat deze macht niet kan worden overgedragen. Maar de laatste zin van het artikel wijst op de uitzonderingen die de grondwet op dit beginsel kan maken. Omdat de aard van deze uitzonderingen en de artikelen die ze reglementeren niet duidelijk zijn bepaald, is het op het eerste gezicht niet mogelijk ze te overzien. Maar gevoeglijk kan worden aangenomen dat het hier gaat om verordeningen met de macht van wetten. Zulke verordeningen kunnen worden uitgevaardigd door de Raad van Ministers in normale perioden (artikel 66 verklaart dat de Grote Nationale Vergadering de Ministerraad kan nachtigen verordeningen af te kondigen), en door de President en de Ministerraad gezamenlijk in tijden van nood (artikel 137).

Het recht om gekozen te worden ingeperkt

In artikel 84 stelt het ontwerp nieuwe en strengere beperkingen aan de kwalifikaties en specificaties die nodig zijn om gekozen te worden, vergeleken met de betreffende artikelen van de Grondwet van 1961. Op de eerste plaats stelt het ontwerp de voorwaarde van minimaal 8 jaar scholing voorop, hoewel de Grondwet van 1961 kunnen lezen en schrijven voldoende achtte om te worden gekozen tot afgevaardigde voor de Grote Nationale Vergadering. Het percentage mensen met 8 jaar scholing onder de Turkse bevolking in aanmerking genomen, verliezen de arbeiders en de boeren, die de meerderheid vormen, dan hun recht om te worden gekozen.

Hetzelfde artikel bevat nog een wijziging op de vroegere grondwet, die bepaalde dat personen, veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf, niet in aanmerking kwamen voor de verkiezing tot afgevaardigde.

Nu is deze limiet teruggebracht tot 6 maanden. Een concreet gevolg van deze verandering zal zijn dat een burger, die misschien veroordeeld is voor het gebruik maken van zijn democratische rechten en vrijheden, voor het werken in vakbonden of verenigingen, voor het uiten van zijn opvattingen in geschriften of mondeling of voor het deelnemen aan bijeenkomsten en demonstraties, beroofd zal worden van het recht om te worden gekozen. Deze bepaling wordt nog antidemokratischer in het licht van het feit dat voor veroordelingen tot 6 maanden, uitgesproken door rechtbanken tijdens de staat van beleg, de weg naar hoger beroep is afgesloten.

Het ontwerp heeft de uitspraak in de Grondwet van 1961 geschrapt dat "het stellen van iemands kandidatuur niet afhankelijk moet worden gemaakt van ontslag uit overheidsdienst", en de bepalingen die betrekking hebben op de voorwaarden voor de kandidatuur van ambtenaren. Het ontwerp voorziet ~~in dit onderwerp als volgt~~ "De voorwaarden waaronder ambtenaren hun kandidatuur voor afgevaardigde kunnen stellen, zullen bij wet worden geregeld."

Dus wordt aan ambtenaren de grondwettelijke steun ontnomen, die zij genoten bij het stellen van hun kandidatuur; een bedreiging van dit natuurlijke recht van 1,5 miljoen ambtenaren in Turkije.

Tenslotte stelt het ontwerp de ernstigste beperking met de passage dat diegenen "aan wie hun rechten zijn ontnomen" niet gekozen kunnen worden (artikel 13). We kunnen zeggen dat door deze formulering in het artikel het recht op en de mogelijkheid om gekozen te worden slechts aan een zeer beperkt deel van het volk wordt toegekend; een inbreuk op het recht van de bevolking om deel nemen aan het besturen van het land als afgevaardigden.

We moeten hier ook een ander punt aanroeren: het ontwerp bepaalt dat afgevaardigden niet hun kiesdistrikten, noch hun kiezers zullen vertegenwoordigen, maar het land als geheel. Echter, het ontwerp zegt ook - in een tegengesteld uitspraak - dat, als een partij wordt opgeheven door de Grondwettelijke Rechtbank, alle leden-afgevaardigden hun rechten zullen verliezen. Het is duidelijk dat al deze anti-demokratische bepalingen ook het effect hebben van verzwakking van de macht en het gezag van het wetgevend orgaan.

De mentaliteit, die de samenstelling van de wetgevende macht aan banden legt, is ook zichtbaar in de beknotting van haar plichten en bevoegdheden, ten gunste van de uitvoerende macht - en dan in het bijzonder de President van de Republiek.

Het ontwerp wijst parlementaire bevoegdheden aan de President toe

Allereerst zegt artikel 88, dat de bevoegdheid over de inzet van het leger regelt: "In geval van een plotselinge gewapende aanval op het land, die vraagt om een onmiddellijke beslissing over het toevlucht nemen tot onvermijdelijk gebruik van wapens, kan de President van de Republiek het Turkse leger ook toestaan wapens te gebruiken".

Dit is een nieuwe en belangrijke bepaling. Hoewel zo'n passage op het eerste gezicht logisch lijkt, is er bepaald wel een reden waarom zij voor de eerste keer in de Turkse grondwet is opgenomen.

Om deze bedoeling duidelijk te doorgronden, moeten de eerste paragraaf van dit artikel en het 5e artikel over de soevereiniteit gezien worden in samenhang met Turkije's militaire verdragen, de buitenlandse politiek van de junta en de huidige situatie in de internationale verhoudingen in de wereld.

Turkije is lid van de NAVO, een internationale organisatie die een aandeel heeft in het recht op soevereiniteit van Turkije, zoals voortvloeit uit de bepaling in artikel 5 van dit ontwerp. Volgens de eerste paragraaf van artikel 88, zijn het uitschepen van Turkse legeronderdelen naar andere landen en het toestaan van de stationering van vreemde troepen in het land "als noodzakelijk gemaakt door internationale verdragen waarin Turkije deelnemer is", buiten het gezag van de Nationale Vergadering gesteld.

Omdat er geen gezagsvacuüm kan bestaan over zo'n vitaal probleem, kunnen we uit de algemene logica van het ontwerp opmaken, dat deze bevoegdheid is ondergebracht bij de uitvoerende macht. Derhalve is de President de macht toebedeeld het leger in een oorlog in te zetten of buitenlandse troepen naar Turkije te dirigeren, het land zó betrekking in een oorlog - of op zijn minst in een dreigende oorlog -, terwijl het parlement volledig buiten spel staat.

Het gevaar, inherent aan een dergelijke regeling, betreft niet alleen Turkije, maar de bepalingen in het artikel zijn - als gevolg van de bestaande keten van verbindingen - ook van dien aard dat ze vrede en ontspanning in Europa bedreigen.

Laten we verder gaan. Het ontwerp bepaalt dat verkiezingen voor de Grote Nationale Vergadering elke 4 jaar gehouden moeten worden. Artikel 89 erkent ook de bevoegdheid van de Vergadering zichzelf voor het eind van deze periode te vernieuwen, en artikel 90 de mogelijkheid verkiezingen één jaar uit te stellen. Maar behalve aan het parlement, kent het ontwerp dezelfde bevoegdheid toe aan de President en verdeelt zo het gezag van de wetgevende macht tussen de Vergadering en de President.

Overeenkomstig de regels van een parlementair staatsbestuur, bepaalt het ontwerp dat de Raad van Ministers aantreedt en in functie blijft vanuit een motie van vertrouwen. Dus ligt de macht om de Ministerraad of een minister naar huis te sturen bij het parlement. Maar alweer krijgt de President een deel van de macht van het wetgevend orgaan toebedeeld, door de bevoegdheid om de premier en de ministers uit eigen beweging te ontslaan.

Ook op een ander punt dat heel direkt de functie van de wetgeving betreft plaatst het ontwerp de President tegenover de wil van het parlement, en geeft hem een superieure en mogelijk tegenwerkende positie met betrekking tot die wetgevende functie. Overeenkomstig de bepalingen in het ontwerp, moeten de wetten die zijn aangenomen door de Nationale Vergadering uitgevaardigd worden door de President, die de bevoegdheid heeft een wet terug te sturen naar het parlement voor heroverweging. Belangrijker echter is het dat de President - voor het terugsturen - ook de mening mag vragen van de StaatsadviesRaad, die aan hemzelf is toegevoegd.

De President beschikt over een periode van 10 dagen om een wet uit te vaardigen of die terug te sturen naar de Vergadering. Maar er is geen tijdelimiet vastgesteld voor de Raad om die wet onder de loep te nemen, en in ieder geval is deze periode losgekoppeld van de periode die de President is vergund. Bijgevolg heeft de President, wanneer er verschil van mening is tussen de Vergadering en hemzelf over een wet, de macht de wet niet uit te vaardigen of deze voor onbepaalde tijd uit te stellen. Deze mogelijkheid geeft hem natuurlijk een macht en positie over de Vergadering, omdat hij rechtsbreeks kan ingrijpen op wetgevend terrein, de natuurlijke functie van de Nationale Vergadering.

HET ONTWERP CONCENTREERT DE MACHT IN EEN ORGAAN; HET UITVOERENDE

De overheersende grondgedachte in het ontwerp is het streven de uitvoerende macht de beheersing te geven over de wetgevende en rechterlijke machten en de President te plaatsen aan de top van de uitvoerende hiërarchie. Daarom is het rechtmatig de lijn in het ontwerp te volgen en het overzicht van de uitvoerende functie te beginnen met het presidentschap.

President van de Republiek of een dictator ?

Het presidentschap maakt een van de meest belangrijke punten van het ontwerp uit en vormt de sleutelpositie in het regime dat voor ogen staat. Hoewel het presidentschap in het overzicht van het ontwerp een plaats heeft in het begin van het gedeelte over de uitvoerende macht, zijn artikelen die zijn bevoegdheden, rechten, plichten en functies betreffen verspreid over alle gedeeltes. De belangrijkste reden hiervoor ligt in de staatsstructuur die voortvloeit uit het ontwerp.

Het doel van deze grondwet is het vestigen van een autoritair bestuur, met een samenbrengen van macht en bevoegdheden in de persoon van de President. Dus is de President in de nieuwe structuur, behalve wat betreft de wetgevende macht, ook machtiger en invloedrijker met betrekking tot de uitvoerende en rechterlijke macht. De President krijgt direct of indirect de macht over aanstelling, controle en zelfs ontslag van veel mensen in de uitvoerende, administratieve en rechterlijke organen, op de eerste plaats de Eerste Minister en de Ministerraad, en krijgt op deze manier overwicht op de hele staatsmacht. Gezien dit alles, is het niet overdreven te beweren dat het ontwerp alle - of in ieder geval het merendeel van de - staatsmacht in één persoon concentreert.

Bovendien introduceert het ontwerp verschillende nieuwe instituties-toegevoegd aan de President -, die zijn macht vergroten.

In de staatsstructuur die wordt beschreven in het ontwerp, wordt de President daardoor aan de ene kant ondersteund door bepalingen die zijn bevoegdheden, functies en plichten uitbreiden, aan de andere kant door nieuwe instituties om hem bij te staan bij het uitoefenen van zijn macht.

De macht van de President uitgebreid

Op het eerste gezicht zou het kunnen lijken dat de bevoegdheden en de taken van de President bij elkaar gezet zijn in één artikel van het ontwerp.

In feite kan, behalve in artikel 113, dat de algemene en traditionele taken en bevoegdheden van de President opsomt, uitgaande van zijn positie als staatshoofd, een reeks artikelen in verschillende delen van het ontwerp worden aangetroffen waarin zijn macht wordt uitgebreid.

Naast de bevoegdheden op wetgevend, uitvoerend en rechterlijk terrein en die genoemd in artikel 133, wordt de President ook gemachtigd de directeur van de Centrale Bank, de directeur van de Turkse Radio en Televisie en 3 leden van haar uitvoerende raad, en alle 40 leden-oprichters van een nieuw geïntroduceerde instelling, de Turkse Taal Akademie, te benoemen.

Instituties onder controle van de President

Het ontwerp richt een aantal instituties onder toezicht van de President op, om hem te versterken bij het uitoefenen van zijn uitgebreide macht.

Door middel van deze instituties wordt de President - bij het uitoefenen van zijn macht - nauw verbonden met de sociale klassen en lagen, die vertegenwoordigd zijn in de samenstelling van deze organen. De President is afhankelijk van de mogelijkheden van deze groepen, maar tegelijkertijd krijgen zij, door of samen met de President, invloed op de politieke macht

1. De Staats Advies Raad

Het ontwerp laat de Senaat van de Republiek, opgericht door de Grondwet van 1961, vervallen, maar stelt een nieuw orgaan in, de Staats Advies Raad die rechtstreeks verbonden is aan de President. De bevolking heeft niets te zeggen over de formering van deze Raad. Volgens artikel 118, dat betrekking heeft op de oprichting ervan, zal de Raad worden samengesteld uit "de vroegere Presidenten van de Republiek, de vroegere Voorzitters van het Constitutioneel Gerechtshof en de vroegere Chefs van Staven", "twintig leden, gekozen door de President van de Republiek uit personen die zich onderscheiden hebben door diensten aan de staat en het land", en "tien leden die gezamenlijk worden gekozen door de natuurlijke leden en de door de President van de Republiek uitgekozen leden".

Volgens artikel 119 heeft de Raad twee taken:

- a) het onderzoeken van door de President van de Republiek gevraagde onderwerpen, en
- b) het formuleren van een mening vóór de tenuitvoerlegging van de macht van de President wat betreft het terugsturen van wetten naar het parlement voor heroverweging.

De Staats Advies Raad wordt in het ontwerp in feite geïntroduceerd als een nieuwe vergadering, die het parlement (de Grote Nationale Vergadering - die de wil van het volk vertegenwoordigt - moet neutraliseren om de President machts- en handelingsvrijheid te verschaffen. Het is duidelijk dat de hooggeplaatste militaire en burgerlijke bureaucratiese kringen overheersend aanwezig zullen zijn in de samenstelling van de Raad. De President is uiteraard voorzitter van de Raad, en zal haar bijeenroepen wanneer hij dat noodzakelijk acht (artikel 125). De samenstelling, structuur, functie en werkwijze plaatsen deze Raad rechtstreeks onder controle van de President, als een van de pijlers van het bestuur dat in hem ge-centraliseerd is.

2. De Economische en Sociale Raad

Artikel 148 brengt nog een institutie ter tafel, de Economische en Sociale Raad met als doel:

- . de ontwikkeling van een evenwichtige nationale economie
- . het waarborgen van het evenwicht tussen de economische en sociale politiek
- . het realiseren van een harmonische samenwerking tussen verschillende sectoren van de economie
- . het zorgen voor evenwicht en rechtvaardigheid in inkomens, lonen en sociale uitkeringen van alle ambtenaren en arbeiders,

en met de volgende functies:

- . de Ministerraad aanbevelingen doen over deze zaken
- . standpunten te kennen geven aan de Ministerraad over wetsontwerpen en wetsvoorstellen betreffende economische en sociale zaken
- . nieuwe voorstellen over deze zaken voorbereiden.

De Raad is samengesteld uit 15 leden, waarvan er drie worden aangewezen door de President. De overige leden zijn: de directeur van de Centrale Bank (ook benoemd door de President), de ministers van financiën, industrie en technologie, land- en bosbouw, Arbeid, de onderminister van het Staats Planning Departement en drie leden die elk worden gekozen door de grote organisaties van werknemers en werkgevers.

Door doel en samenstelling wordt deze Raad een orgaan, waardoor werkgevers direct aan de staatsmacht op sociaal en economisch terrein kunnen deelnemen. Maar tegelijkertijd heeft de President de mogelijkheid de Raad te beheersen, omdat hij direct of indirect invloed heeft op het merendeel van de Raadsleden. Overeenkomstig de geest die uit het hele ontwerp spreekt, maakt de vertegenwoordiging van monopolies in de samenstelling van de Raad het mogelijk via dit orgaan een brug, een hechte verbinding, te slaan tussen de President en deze kringen.

3. De Staats Raad van Toezicht

Het 152e artikel regelt de Staats Raad van Toezicht, nog een nieuwe instelling. Hoewel die nieuw is in de grondwet, bestond zij al in de feitelijke wetgeving, omdat één van de juridische daden van de junta de Wet op de Staats Raad van Toezicht was - uitgevaardigd op 1 april 1981-, een concreet bewijs dat de ontwerpgrondwet in feite is gebaseerd op de wetgeving van 12 september.

Via deze Raad krijgt de President de mogelijkheid direct in het bestuur in te grijpen. De Wet op de Staats Raad van Toezicht legt de Eerste Minister de taak op om verslag te doen van de praktische resultaten van de richtlijnen van de President, die hij zal doen uitgaan op advies van deze Raad.

De onderwerpen of de draagwijdte van deze "onderzoeken, nasporingen en inspecties" worden niet gespecificeerd, in de grondwet, noch in de betreffende wet, zodat de deur open staat voor een uitgebreide uitoefening van deze macht in de praktijk.

De relatie van de President tot het leger is in verschillende artikelen van het ontwerp vastgelegd vanuit verschillende hoeken.

Allereerst is er artikel 88, dat de macht van het parlement om het leger te mobiliseren overdraagt aan de President ten tijde van crisis.

Dan komt artikel 133, dat betrekking heeft op het ambt van de opperbevelhebber en de benoeming van de Chef-Staf. Volgens dit artikel wordt het ambt van opperbevelhebber, dat "niet los gezien kan worden van het morele bestaan van de Turkse Grote Nationale Vergadering", bekleed door de President. Aan de andere kant vermeldt het artikel ook dat de Chef-Staf die de bevelhebber is van het leger, wordt benoemd door de President, nadat hij is voorgedragen door de Raad van Ministers.

3. De Nationale Veiligheids Raad

De verhoudingen tussen de President en het leger worden ook weerspiegeld in de Nationale Veiligheids Raad, die vastgelegd is in artikel 134 als orgaan, dat veel sterker onder het toezicht van de President staat dan het geval was in de Grondwet van 1961.

Volgens dit artikel komt de Raad bijeen onder voorzitterschap van de President, met de agenda die hij opstelt, en met de deelname van ministers die hij benoemt.

De Raad bestaat uit de voorzitters van de Nationale Vergadering en de Staats Advies Raad, de Eerste Minister, de Chef-Staf, de ministers van Nationale Defensie, Binnen- en Buitenlandse Zaken en de bevelhebbers van de legermachten. Om de deelname van de top van het leger in het staatsbestuur te vergroten, zorgt dit artikel ervoor dat de door de Raad aangenomen besluiten "aanbevelingen zijn, waarvan de uitvoering verplicht is".

Zo krijgen de legale macht en doeltreffendheid van de President, met steun van de top van het leger, een concreet karakter, nog afgezien van het feit dat de top van het leger, die aan de macht is sinds 12 september, haar positie zal handhaven.

RAAD VAN MINISTERS

Volgens artikel 126 bestaat de Ministerraad uit de Eerste Minister, die door de President wordt benoemd uit het midden van de parlementsleden of daarbuiten, en de ministers die door de Eerste Minister ook worden uitgesocht uit de afgevaardigden of anderen, maar benoemd worden door de President. De Raad van Ministers is, gezien vanuit deze bepaling in het ontwerp, onder het gezag van de President geplaatst.

De Raad moet het vertrouwen - door stemming - van de Nationale Vergadering krijgen om in functie te kunnen treden. Maar - zoals al eerder vermeld - kunnen de Eerste Minister en de ministers ontslagen worden door de President, de eerste rechtstreeks, de laatsten op voorstel van de Premier.

Deze bepaling machtigt de President de Eerste minister te dwingen een dergelijk voorstel te doen, en zo komt de President zowel boven de Premier als de ministers te staan.

Het algemene beleid van de Raad wordt bepaald door de Eerste Minister, en in samenwerking met de ministers uitgevoerd; gezamenlijk dragen zij de verantwoordelijkheid. Elke minister is bovendien verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot de zaken in zijn eigen machtsgebied en voor de handelingen van zijn ondergeschikten. De logische konsekwentie hiervan is dat de bestuurshierarchie verbonden is aan de Ministerraad, met de President op de hoogste sport van de ladder.

Wapens om een autoritair regime ten uitvoer te leggen

De Ministerraad heeft twee fundamentele en belangrijke bevoegdheden tot haar beschikking om een autoritair regime te effectueren. De eerste is het uitvaardigen van verordeningen (dekreten) die de kracht van een wet hebben, en de tweede het uitroepen van de noodtoestand en de staat van beleg.

1. De macht om bij dekreet te regeren

De macht om bij dekreet te regeren wordt in essentie geregeld in artikel 86. Het wetgevend orgaan moet doel, inhoud, principes en duur bepalen van de bevoegdheid om te regeren bij dekreet, wanneer zij aan de Ministerraad het recht om deze macht te gebruiken verleent.

Zoals af te leiden valt uit de formulering van dit artikel, heeft de Nationale Vergadering het recht de Ministerraad te machtigen om in normale tijden te regeren bij dekreet - op alle terreinen-, omdat het artikel ook afzonderlijk de mogelijkheid van en het recht van de Ministerraad (en de President) op het regeren bij dekreet in tijden van nood regelt zonder daar een dergelijke machtiging vooraf voor te krijgen. Dit in normale tijden verlenen van de macht om te regeren bij dekreet aan de Ministerraad betekent in feite de overheveling van de wetgevende macht naar de uitvoerende macht.

Bovendien zal op deze manier het uitvoerend orgaan, doordat zij wetgevende macht krijgt, ook invloed krijgen op die fundamentele rechten en vrijheden die volgens het ontwerp geregeld zullen worden door wetten. Als gevolg van deze bepaling zal het autoritaire regime over nog meer mogelijkheden beschikken om de repressie op de burgers op te voeren.

2. Afkondiging van de noodtoestand en de staat van beleg

Het ontwerp bepaalt dat de Ministerraad, en dan alleen onder voorsitterschap van de President, de noodtoestand kan uitroepen "in geval van een natuurramp of zware economische crisis" (artikel 135), en "in geval zich ernstige aanwijzingen voordoen voor geweldadige acties op grote schaal ... of in geval van ernstige verstoring van de openbare orde" (artikel 136). Artikel 137 stelt dat "zo lang als de noodtoestand van kracht is, de President van de Republiek met de Ministerraad dekreten kan uitvaardigen volgens de Noodtoestandswet, over zaken die door de situatie noodzakelijk zijn".

Dan is het voor de hand liggend dat in dat geval de President zelf rechtstreeks en openlijk zal regeren.

De verantwoordelijkheid echter zal liggen bij de Ministerraad. Zonder twijfel is het uitoefenen van macht door iemand die niet de verantwoordelijkheid ervoor op zich neemt, onverenigbaar met de democratische opvattingen van het recht.

Bovendien maakt artikel 135 het afkondigen van de noodtoestand en de opschorting van fundamentele rechten en vrijheden elk moment mogelijk, in aanmerking genomen dat de Turkse economie sinds de zeventiger jaren in een crisis verkeert die zich steeds meer verdiept. Aan de andere kant heeft de junta de macht in Turkije gegrepen door zich - als rechtvaardiging - te beroepen op de toename van geweldadige akties en een ernstige verstoring van de openbare orde. Het opvoeren in het ontwerp van deze omstandigheden als rechtvaardiging voor het uitroepen van de noodtoestand, kan alleen betekenen dat de anti-demokratische, repressieve praktijken - die een schending van de mensenrechten betekenen - en die zijn toegestaan tijdens de junta-periode, in de toekomst door burgerlijke regeringen zullen worden voortgezet. Dit is een bewijs te over van de werkelijke bedoeling van deze junta; geen democratie, maar een autoritair-burgerlijk regime.

Het ontwerp verleent het burgerlijk regime van de toekomst ook het recht op regeren in staat van beleg, en wel in artikel 138. Het rechtvaardigen van het afkondigen van de staat van beleg is gemakkelijker geworden, terwijl de inhoud onbegrensd en vager is geworden. Ook krijgen bevelhebbers tijdens de staat van beleg de breedst mogelijke bevoegdheden, inclusief het recht grondrechten tijdelijk buiten werking te stellen.

Als we bedenken, dat meer dan de helft van de 60-jarige geschiedenis van de Turkse Republiek zich onder de staat van beleg heeft afgespeeld, kunnen we ons de omvang van de bedreiging vanuit deze bepaling van grondrechten, vrijheden en democratisch leven indenken.

HET ONTWERP ONTREFT HET BESTUUR VAN GERECHTELIJKE CONTROLE

De kwestie van gerechtelijke controle van het bestuur is nog een bewijs van de bedoelingen om met dit ontwerp de basis te leggen voor een autoritair en onderdrukkend regime.

Op de eerste plaats sluit artikel 153 akties, die door de President alleen worden ondernomen, uit van gerechtelijke controle. Ten tweede wordt erin bepaald, dat de administratieve rechterlijke macht beperkt zal zijn tot de controle van de bestuursdaden, maar dat geen enkele rechterlijke beslissing kan leiden tot wijziging in de bestuursakties en activiteiten. Er zijn ook nieuwe beperkingen aan de rechterlijke beslissingen over het opschorten van handelingen, wetten en activiteiten van de regering. Deze (rechterlijke) beslissingen vormden vroeger een bescherming voor de burgers tegen het ondervinden van schade door maatregelen, die achteraf niet hersteld zou kunnen worden. Volgens het artikel zullen deze rechtsbeslissingen beperkt worden in tijden van de noodtoestand, de staat van beleg of oorlog, om redenen van nationale veiligheid, openbare orde en volksgezondheid.

Een concreet voorbeeld van hoe deze beperking in de praktijk zal uitwerken: Als de noodtoestand is uitgeroepen om economische redenen, kan men niet bij de Staatsraad in beroep gaan tegen een onrechtvaardige en onwettige, door de regering genomen, beslissing om burgers tot werken te dwingen.

Het ontwerp gaat nog een stap verder met de bepaling dat "de administratieve rechtspraak geen uitspraken mag doen over de opschorting van het handelen, in rechtsgedingen aangespannen door ambtenaren tegen de regering m.b.t. herbenoemingen en overplaatsingen". In de praktijk komt dit erop naer dat een ambtenaar, die wordt herbenoemd of overgeplaatst van één stad naar de andere, niet terug kan keren naar zijn vorige functie, zelfs al wint hij eventueel de rechtszaak die hij had aangespannen tegen de regering. Deze bepaling zal politieke leiders in staat stellen de ambtenaren voortdurend onder de dwim te houden, en hen hun veiligheid en gemoedsrust te ontnemen.

HET PLAATSELIJK GEZAG OVERGELEVERD AAN DE GENADE VAN DE REGERING

Artikel 155, dat het plaatselijk gezag regelt, bevat twee belangrijke wijzigingen op de Grondwet van 1961.

Op de eerste plaats is het artikel, waarin staat dat bezwaren tegen de verkiezing van plaatselijke bestuursorganen ingebracht moeten worden op wettige wijze, is uitgebreid met de volgende bepaling: "De Minister van Binnenlandse zaken kan echter, bij wijze van voorzorgsmaatregel, de plaatselijke bestuursorganen en hun leden, tegen wie een onderzoek of strafvervolgning loopt wegens strafbare feiten met betrekking tot hun functie, van hun taken ontheffen".

Deze bepaling is strijdig met het beginsel van een op de wet gebaseerde democratische staat, omdat de Minister van Binnenlandse Zaken daardoor de macht krijgt een gekozen burgemeester of een lid van de gemeenteraad op elk gewenst moment van zijn functie te ontheffen, door zijn veiligheidsdienst een onderzoek tegen hen te laten instellen. Dit is een bevoegdheid die kan worden gebruikt om de wil van het volk te niet te doen.

Ten tweede stelt het ontwerp de bepaling in de Grondwet van 1961 buiten werking dat "deze bestuursorganen van geldelijke middelen zullen worden voorzien in verhouding tot hun taken". In de lijn van de represse-sieve aard van het ontwerp wordt, in plaats van toekenning van vrijheden en mogelijkheden, nu het volgende geïntroduceerd: "De staat zal - binnen de procedures en grondslagen voorgescreven door de wet - de macht hebben toezicht uit te oefenen over de plaatselijke bestuursorganen, ter veiligstelling van de uniformiteit van de functies, de behoeding van de openbare middelen en het naar behoren vervullen van de plaatselijke behoeften". Derhalve bevat het ontwerp, in plaats van een ondersteuning van de lokale besturen die zijn geformeerd als uitdrukking van de wil van de bevolking en ten dienste van de bevolking, bepalingen die ze afhankelijk maken van dwangmiddelen van de politieke leiders.

We zullen soortgelijke regels in dit deel van het ontwerp overslaan, maar willen nog wel even kort stilstaan bij artikel 170, dat handelt over vakverenigingen met het karakter van openbare organisaties.

Deze bepaling gaat verder dan de algemene beperkingen die gesteld worden aan de activiteiten van deze verenigingen, en stelt in de laatste paragraaf: "met het oog op de onschendbaarheid van de staat en de nationale eenheid, voor de bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van rechten en vrijheden van derden, voorkoming van misdrijven of in gevallen waarin verdragingen nadelig zullen werken, kan de hoogst geplaatste lokale bestuurder in een plaats de gekozen organen van een vakvereniging schorsen tot een beslissing door de rechter bekend gemaakt is". We geven nu maar één mogelijk voorbeeld van wat deze voorzorgsmaatregel in de praktijk kan betekenen: De bestuurder van een stad krijgt de bevoegdheid, volgens dit artikel, om de voorzitter en het uitvoerend comité van de Orde van Advocaten in die stad te schorsen.

RECHTERLIJKE MACHT

Artikel 9 van het ontwerp zegt dat de rechterlijke macht zal worden uitgeoefend door onafhankelijke rechtbanken, een bepaling die in de regel de uitdrukking vormt van het beginsel van de scheiding der machten. Maar kunnen we zeggen dat in dit ontwerp de rechterlijke macht werkelijk onafhankelijk is, overeenkomstig dit beginsel? Het is niet mogelijk deze vraag positief te beantwoorden omdat er - behalve de bepalingen die op grote schaal de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht t.o.v. de wetgevende en de uitvoerende belemmeren -, ook bepalingen zijn, die onvereenigbaar zijn met het beginsel van een staat gebaseerd op de wet doordat wettelijke waarborgen verkracht worden.

Artikel 173 bijvoorbeeld, getiteld "het ambt van rechter", bepaalt eerst dat "het rechterlijk gezag gedragen wordt door beroepsrechters", maar verklaart dan: "gezien het speciale karakter van administratieve en fiscale rechtbanken en gezien de grote behoefte aan arbeids- en jeugdrechtbanken, kunnen ook mensen die daartoe niet zijn opgeleid het ambt toegewezen krijgen", zodat zo personen zonder bij wet geregelde opleiding het rechterlijk ambt kunnen bekleeden.

Bovendien voorziet het ontwerp, in artikel 176, in de instelling van Staats Veiligheids Rechtbanken, die het karakter hebben van buitengewone rechtbanken - ter onderscheiding van de algemene en administratieve en die in het verleden door de democratische publieke opinie zwaar zijn bekritiseerd.

In hedendaagse democratische staten vallen fundamentele rechten en vrijheden onder de bescherming van de rechtbank. Dit ontwerp echter bevat maatregelen die de macht van deze waarborg ernstig inperken en - op sommige plaatsen - zelfs helemaal uitschakelen. Dus worden vrijheden ontdaan van hun waarborgen, zolang het beginsel van onafhankelijkheid en superioriteit van de rechterlijke macht wordt geschonden, en soms zelfs helemaal opzij geschoven wordt ten gunste van de uitvoerende organen.

Het ontwerp bereikt in de bepalingen in deze richting het toppunt met de bevoegdheden die de President worden toegekend op het terrein van de rechtspraak. Er zijn twee soorten bepalingen met betrekking tot dit punt: ten eerste de brede bevoegdheden die de President krijgt bij de benoeming van rechters van de Hogere Gerechtshoven, en ten tweede zijn vrijstelling van rechterlijke controle.

Ze krijgt de President - door artikel 179 van het ontwerp - de macht alle leden van het Constitutionele Hof te benoemen. Hier moet ook aangestipt worden, dat artikel 182 en 184 het recht van de President erkennen bij het Constitutionele Hof de intrekking van een door de Nationale Vergadering vastgestelde wet aanhangig te maken. Bijgevolg heeft de President dan het recht een proces te beginnen ter intrekking van een wet, die hij niet goedkeurt, bij een rechtbank die door hemzelf benoemd is. Deze bepaling stelt uiteindelijk één enkele persoon - de President - in staat het parlement volledig buiten spel te zetten.

Ten tweede bepaalt artikel 191, dat de President één vierde van de leden kiest (uit ambtenaren met bepaalde kwalifikaties) van de leden van de Staats Raad, een administratief Hof, dat de macht heeft tot gerechtelijke controle over alle handelingen en daden van het bestuur en de uitvoerende macht. Behalve dat dit een schending betekent van het beginsel van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, krijgt de President, doordat hij een stem krijgt in de formering van de administratieve rechtspraak, invloed op de handelingen en daden van de Ministersraad en het bestuur.

Daarentegen zijn alle akties en aktiviteiten, die door de President op eigen houtje ondernomen worden, vrijgesteld van rechterlijke controle en buiten de bevoegdheden van de Staats Raad geplaatst.

Ten derde wordt in artikel 196 een beginsel geschonden, dat van groot belang is voor de onafhankelijkheid van de rechtspraak: de waarborgen voor rechters en officieren van justitie (op vrijheid van handelen). Dit artikel bepaalt dat de Minister van Justitie de voorzitter is van de Hoge Raad van Rechters en Officieren van Justitie. Bovendien heeft de President de bevoegdheid de Raadsleden te kiezen voor een periode van 4 jaar, volgens de vastgestelde procedure.

Ten vierde staat in artikel 193, dat ook de leden van het Militaire Hof van Cassatie worden uitgekozen door de President, uit de drie kandidaten die voor iedere vacante functie worden voorgedragen door de Algemene Vergadering van voornoemd Hof.

Tenslotte zullen, volgens het 189e artikel, de Hoofd Officier van Justitie en de Waarnemend Hoofd Officier van Justitie van de Republiek ook worden gekozen door de President, uit de 5 kandidaten die elk worden voorgedragen door de Algemene Raad van het Hof van Cassatie. Artikel 190 bepaalt dat, als tegen de President een onderzoek loopt van de Hoge Raad op beschuldiging van verraad, de Hoofd Officier van Justitie van de Republiek of zijn waarnemer degene is die als aanklager moet fungeren. Dit betekent dat de President aan een onderzoek zal worden onderworpen door personen die door hemzelf benoemd zijn; een situatie, die de gevaren, die inherent zijn aan hun verkiezing door de President, vergroot.

DEEL LV

KONKLUSIE

We kunnen konstateren dat de ontwerp-grondwet, opgesteld door de junta die de macht greep op 12 september, tegen de belangen van ons volk en de universele en hedendaagse democratische beginselen en bestaande regels ingaat.

Op de eerste plaats voldoet deze grondwet in de verste verte niet aan het verlangen van ons volk naar vrede, vrijheid en onafhankelijkheid, maar beweegt zich precies in de tegenovergestelde richting. Het ontwerp begint met het aan ons volk ontnemen van het recht op soevereiniteit en het overhevelen daarvan naar internationale organisaties waar Turkije lid van is; hierdoor wordt uiteindelijk de afhankelijkheid vergroot.

Het ontwerp bevat voorzorgsmaatregelen die het land elk moment in een oorlog dreigen te betrekken. Het draagt de macht van het parlement - uitdrukking van de wil van het volk, hoewel op bescheiden wijze - om te beslissen over oorlogskwesties over aan het uitvoerend orgaan, in de persoon van de President. Een soortgelijke situatie doet zich voor met betrekking tot de plaatsing van buitenlandse troepen op ons grondgebied. Artikel 88 rekent af met de bevoegdheid van de Nationale Vergadering om Turkse troepen naar het buitenland te zenden of buitenlandse troepen in het land toe te laten zoals en wanneer dat vereist wordt door internationale verdragen -bijvoorbeeld de bilaterale overeenkomsten met de VS. Deze bevoegdheid berust nu bij de uitvoerende macht.

De grondwet, zoals die door de junta wordt gepresenteerd aan het volk, stelt zich niet tevreden met het inperken van vrijheden, maar breekt ze tot de grond toe af. Alle hedendaagse en democratische grondrechten, die door de mensheid middels langdurige strijd zijn verworven, worden nu aan ons volk onthouden. Met behulp van vage, onbestemde rechtvaardigingen - waarvan sommige ontleend zijn aan Hitlers wetten -, en met anti-democratische verbodsbepalingen met betrekking tot alle fundamentele vrijheden wordt ons volk een autoritair en repressief regime in het vooruitzicht gesteld. Om een dergelijk regime te kunnen vestigen zijn enerzijds de bestaande instituties op reaktionaire wijze aangepast, anderzijds worden nieuwe instituties geïntroduceerd.

Het recht van vereniging, het recht van de werkende klasse op vakbonden en politieke organisaties, wordt streng beperkt en, in sommige gevallen, te niet gedaan. Het recht van vergadering, demonstratie en zelfs het recht op leven en alle andere vrijheden zijn in gevaar gebracht.

Daarnaast zijn het economische en sociale leven gewetensloos op een basis, ten gunste van monopolies en ten nadele van de belangen van het volk. Er zijn instituties en bepalingen ingevoerd, die ertoe dienen de belangen van deze elite-minderheid te beschermen. Het recht van arbeiders op kollektieve onderhandelingen en staking zijn dermate afgeswaaid dat ze niets meer betekenen. Er zijn voorzorgsmaatregelen genomen om grootgrondbezit te beschermen en een landbouwhervorming onmogelijk te maken.

De belangrijkste staatsorganen zijn niet gemodelleerd op basis van de wil van het volk en de universele en hedendaagse beginselen en regels van een democratisch pluralistisch parlementair bestuur, maar ten gunste van een autoritair en repressief bewind. Onder de vlag van een "sterke staat" is de macht gecentraliseerd in de handen van de uitvoerende macht, in het bijzonder in de persoon van de President van de Republiek. De uitvoerende macht heeft een positie gekregen boven de wetgevende en rechterlijke machten.

In het bijzonder door middel van nieuwerwetse instituties, is een structuur opgezet die een reaktionair, repressief en autoritair bewind van monopolisten over het volk mogelijk maakt, met behulp van een kleine groep hooggeplaatste militaire en burgerlijke bureaukraten. Zolang deze structuur in het ontwerp aanwezig is, zullen kleinere hersieningen de instelling van het regime niet beïnvloeden. Bovendien zullen zelfs wijzigingen in de bevoegdheden van de President weinig verschil betekenen voor het geheel van de staatsstructuur die in deze grondwet is gekonstrueerd.

De ontwerp-grondwet, die is voorbereid door de Grondwetscommissie van de door de junta benoemde Raadgevende Vergadering, en alle ervan genoemde karakteristieken en hoedanigheden, vormen het onomstotelijke bewijs dat de beweringen van de junta over een "terugkeer naar de democratie" geen enkele betekenis hebben; behalve als bedrog van de publieke opinie in Turkije en in de wereld.

[The following text is a dense, illegible block of mirrored or bleed-through text, likely from the reverse side of the page. It contains various words and phrases that are difficult to decipher due to the high contrast and orientation.]

4.

De artikelen van het grondwetsvoorstel die betrekking hebben op de vakbondrechten en vrijheden zijn in de commissie die het ontwerp voorbereidde en ook in de Consultatieve Vergadering aangenomen.

Hiermee is dit onderdeel van het ontwerp - dat straks in november in zijn geheel onderwerp van een referendum zal zijn - voor een groot deel vastgesteld. Nadat deze artikelen in deze vorm zijn aangenomen zei de voorzitter van TÜRK-İS, Şevket Yılmaz het volgende: "We hebben geen andere keus meer dan het slot op de deur van TÜRK-İS te hangen." De engelse krant 'The Guardian' zei over het aannemen van deze artikelen: "deze benoemde vergadering heeft zijn oren dicht gehouden voor de stem van het volk." Weer volgens 'The Guardian', "hebben de Generaals de Grondwet eigenlijk al lang goedgekeurd en zijn ze niet van plan om iets te veranderen". (De generaals hebben het laatste woord, voordat het ontwerp naar het referendum gaat).

Het Grondwetsontwerp van de junta wil ook de vakbondrechten en vrijheden afschaffen.

Het ontwerp voor de nieuwe Grondwet heeft van verschillende kanten zware kritiek te verduren. Verschillende vakbondsmensen, politici, professoren, de voorzitter van de advocatenorde, de voorzitter van de Hoge Raad, de Journalistenvereniging hebben op de verschillende onderdelen van het ontwerp zware kritiek geleverd. Een veelgehoord punt van kritiek is ook de beperking van de fundamentele rechten en vrijheden van individuen tegenover de staat.

In zijn toespraak van 29 augustus (tergelegenheid van de bevrijdingsdag) gaf Generaal Evren antwoord op die kritiek: "Ik heb nooit en nergens gezegd dat 'de nieuwe Grondwet meer vrijheden zal brengen dan de 1981 grondwet'. Integendeel, de 1981 Grondwet was ons te ruim. Al spelende in deze ruimte, zijn we tot 12 september 1980 gekomen. Verder heb ik gezegd 'voor de veiligheid van de samenleving moeten we sommige individueel rechten en vrijheden prijsgeven'. Van de 'individuele rechten en vrijheden' hebben ze, 'arbeidersrechten en vrijheden' gemaakt....". (toespraak Generaal Evren, Cumhuriyet, 30.8.1982).

Het rapport over Turkije van de Commissie voor Vakbondsvrijheid van het I.L.O. zegt dat "een echte vrije en onafhankelijke vakbondsbeweging kan zich alleen ontwikkelen in een milieu waar de fundamentele mensenrechten geëerbiedigd worden. (I.L.O. rapport, nr. 202, paragraaf 315).

Hoe worden de vakbondsrechten en vrijheden afgeschaft?

Dit 'paper' gaat over de nieuwe rechten en vrijheden van de vakbonden in de nieuwe grondwet. In de oude grondwet van 1981 wordt kort over de Vakbonden gesproken. (2 artikelen, 5 paragrafen met in totaal 79 woorden). In het ontwerp 1982 worden deze rechten in 5 artikelen, 20 paragrafen en in 330 woorden vastgesteld. Deze uitbreiding wordt aangevuld met het in detail al in de grondwet vaststellen van verschillende vakbonds-onderwerpen die eerder in de betreffende wetten waren geregeld.

Hiermee worden vakbondszaken niet alleen in detail in de wet geregeld maar de beperkingen die opgelegd zijn worden - door het in een Grondwet te zetten - bijna onveranderbaar vastgelegd. Immers, grondwetsartikelen kunnen niet door de gebruikelijke meerderheid veranderd worden. Een verandering in de Grondwet kan alleen plaatsvinden op verzoek van 1/3 van het parlement en aangenomen worden met 2/3 meerderheid. In een land waar straks een beperkte democratie zal gelden, zou dit kunnen betekenen dat een verandering hierin niet mogelijk is.

Vakbondsactiviteiten worden beperkt.

1. Er komt een verbod op politieke activiteiten voor de vakbonden:

In artikel 56 van het ontwerp staat dat de vakbonden geen politieke doelstellingen kunnen hebben, geen politieke activiteiten kunnen ondernemen, geen politieke partijen kunnen steunen of van deze partijen steun krijgen. Verder kunnen vakbonden niet samenwerken met verenigingen, met beroepsorganisaties en fondsen op politiek terrein. De beperkingen op dit onderwerp worden in verschillende artikelen nogmaals herhaald, daar waar het om aanverwante zaken gaat. Vakbonden, coöperatieven, verenigingen, fondsen en beroepsorganisaties kunnen geen politieke doelstellingen nastreven. Het samenwerkingverbod van vakbonden met deze organisaties, en van deze organisaties onderling wordt herhaald in verschillende artikelen. Dit gegeven weerspiegelt de grote angst voor een sterke arbeidersorganisatie en de angst dat deze acties zullen ondernemen om voor hun rechten en belangen op te komen.

In het kort verbiedt het grondwetsontwerp "de politiek" voor de vakbonden. Dit is een nieuw element van dit ontwerp! Het is in tegenspraak met de beginselen van de I.L.O. en tegen de ontwikkeling en tradities van de internationale vakbondsbeweging.

Natuurlijk hebben de vakbonden hun eigen activiteiten-terreinen. Maar, het is onmogelijk om de begrippen 'economisch', 'politiek' en 'sociaal' sec uit elkaar te houden. Er kunnen grote overlappingsterreinen zijn en vele zaken hebben met elkaar te maken. Een verbod aan vakbonden om zich algemeen op politiek terrein te begeven betekent dat ze ook op 'vakbondsterreinen' niet optimaal kunnen functioneren.

Een voorbeeld: de vakbonden hebben altijd hun standpunt verdedigd dat alle werkende mensen zich moeten kunnen organiseren en recht hebben op stakingen en dat de 'lock-out' (= uitsluiting, sluiting van het bedrijf door de werkgever) verboden moet worden. Dit standpunt heeft een wereldwijd en historisch karakter. Het grondwetsontwerp verbiedt het recht op vakbondsoprichting van ambtenaren en mensen die in openbare diensten werken. Volgens de nieuwe grondwet kunnen dus vakbonden geen activiteiten ontwikkelen voor het recht op vakbonden voor ambtenaren. Vakbonden kunnen een politieke partij die in deze richting wil werken niet steunen of samenwerkingsverbanden aangaan

1.

met deze partijen. Zelfs een uitspraak van de vakbonden dat ze de mening van deze partij delen, zal als politieke activiteit worden gezien.

Een ander voorbeeld: De vaststelling van het minimumloon gebeurt bij de wet (art. 62). Activiteiten van de vakbonden die betrekking hebben op deze kwestie zullen als politieke activiteiten worden gezien. Dit betekent dat zelfs vakbondswerk in de meest enge zin ~~van het woord niet plaats zal~~ kunnen vinden onder het voorwendsel van verbod op politieke activiteiten. Sankties hierop kunnen tot sluiting van de betreffende vakbond ~~zouden~~.

Op het ogenblik zijn sommige vakbonden die aangesloten zijn bij TÜRK-İŞ nog open (DISK en aangesloten bonden zijn sinds de machtsovername verboden en gesloten). Maar, art. 56 maakt in de toekomst het beperkte werk van de vakbonden wat nu nog mogelijk is, onmogelijk:

TÜRK-İŞ bekritiseert nu de artikelen van de grondwet die betrekking hebben op beperking van vakbondsactiviteiten, op contributiegeldregelingen, pleit voor de verhoging van het minimum-loon. Als vakbond geven ze hun mening, dus ondernemen activiteiten. Maar, als het ontwerp in deze vorm in werking treedt kan TÜRK-İŞ over dezelfde onderwerpen geen mening uiten, want dit soort meninguiting zal onder politieke activiteiten vallen en verboden worden.

2. Vakbondswerk op arbeidsplaatsen wordt verboden:

Artikel 56 zegt dat "vakbondsactiviteiten geen reden kunnen zijn voor het niet verrichten van arbeid op het bedrijf". Dit betekent dat vakbondswerk tijdens werktijd niet toegestaan is. Dit is een zware beperking voor vakbonden, omdat het de basis vormt van het vakbondswerk. Zonder de mogelijkheid om zich bezig te houden met de problemen van arbeiders op hun werkplaats, zonder contacten met regionale en bedrijfsvertegenwoordigers, kunnen de professionele vakbondsbestuurders niet werken. De bestuurders moeten dan de meest concrete en levendige contacten met hun leden - contacten op de arbeidsplaats zelf, waar de bestuurder naar zijn leden toekomt en niet andersom - missen. De bedrijfsvertegenwoordigers kunnen onder werktijd geen zaken bespreken die met de vakbond te maken hebben. In de praktijk kan zo'n verbod de verandering betekenen van het karakter van een vakbond in een vakbond die ver van zijn leden staat. In dit verband lijkt de nieuwe Grondwet te streven naar het terugdraaien van verworven rechten in de laatste 20 jaar. Het neemt de rechten terug die in de loop van de jaren, langs wettelijke wegen, door CAO's, voor het bedrijven van vakbondsactiviteiten waren verworven.

De beperking van het vakbondswerk wordt door het verbod van vakbondsactiviteiten tijdens werktijd en het verbod op politieke activiteiten verder gekoncretiseerd. Hiermee worden vakbonden gereduceerd tot eenvoudige verenigingen.

Vakbonden komen onder toezicht en controle van de Overheid.

Art. 56: De controle van bestuur en financiën van de vakbonden wordt bij de wet geregeld. Dit betekent dat het uitvoerend apparaat van de overheid bevoegdheden zullen krijgen om te kunnen controleren of deze wetten nageleefd worden. Dit kan heel passief gebeuren maar ook heel actief. De bestuurlijke en financiële controle-bevoegdheden kunnen in uiterste gevallen tot en met de sluiting van een vakbond strekken. Daarnaast houdt de uitvoerende macht de bevoegdheid om de noodtoestand af te kondigen om 'economische redenen' (art. 135). Deze economische redenen worden verder niet gedefinieerd. Een dergelijke bevoegdheid kan één van de instrumenten voor bestuurlijke interventie worden en het vakbondswerk danig aantasten.

De artikelen in de nieuwe Grondwet die betrekking hebben op deze kwesties zijn ook in tegenspraak met de akkoorden van de I.L.O.

De I.L.O. Conventie betreffende 'de bescherming van vakbondsvrijheden en vakbondrechten' (Conventie nr. 87, art.3, 1945) veroordeelt elke overheidsinterventie en toezicht op vakbonden. Deze Conventie is ook ondertekend door de Regering van de Republiek Turkije.

Het recht op collectieve arbeidsovereenkomst wordt afgeschaft.

1. De wetten worden gebruikt als grens i.p.v. als basis voor veranderingen.

In art. 57 van de nieuwe Grondwet van de junta staat "er is recht op een collectieve arbeidsovereenkomst waarin de salarissen en werkomstandigheden door afspraken tussen werkgevers en werknemers geregeld kan worden.

De procedures van de collectieve onderhandelingen zullen bij de wet worden geregeld".

In de grondwet van de junta staat dat de collectieve overeenkomsten niet tegen de wettelijke bepalingen in kunnen gaan, deze niet kunnen veranderen of opheffen. Dit ondermijnt de gebruikelijke regel dat de wetten en de zaken die in de wetten geregeld zijn, een basis vormen voor verdere onderhandelingen. Het maakt van deze wetten een plafond, een bovengrens en niet een basis waarop men voort kan bouwen in de collectieve onderhandelingen.

Hiermee kunnen regeringen direkt ingrijpen in de onderhandelingen en voorkomen dat sommige onderwerpen via collectieve onderhandelingen ter sprake gebracht en geregeld kunnen worden. Parlementen, regering of de President kunnen door wetten of besluiten met wettelijke kracht uit te vaardigen, problemen buiten het bereik van de onderhandelingen plaatsen. In een dergelijke situatie kan er niet gesproken worden van vrije onderhandelingen. Dit is ook in tegenspraak met de uitspraak van de Vakbondsvrijheden Commissie van de I.L.O. dat de vrijheid van collectieve overeenkomsten met geen enkele wet, plafond of bovengrens beperkt mag worden.

5.

2. De Hoge Arbitrage Raad (H.A.R.) kan een definitieve beslissing forceren.

Art. 149 van de nieuwe Grondwet maakt van de Arbitrage Raad een Grondwettelijk orgaan. De H.A.R. krijgt de bevoegdheid om bij arbeidsconflicten in te grijpen en voor een definitieve oplossing te zorgen.

In gevallen van staking (of lock-out) van 60 of meer dagen zal de Minister van Arbeid, de Arbitrage Raad om een definitieve beslissing vragen.

Dit betekent in feite dat de betrokken partijen (de werkgevers en werknemers) niet vrijelijk kunnen onderhandelen. De staat kan elk moment via de H.A.R. ingrijpen en een arbeidsconflict definitief aan een beslissing binden.

De H.A.R. kan dan beslissingen volgens de principes die in art. 62 zijn uiteengezet. Dit artikel stelt vast dat salaris en loon de beloningen zijn van geleverde arbeid (dus niet van arbeidskracht). Beloning wordt vastgesteld aan de hand van criteria als: produktiviteit, arbeidsduur, de waarde van het werk en soort werk wat gedaan wordt. Overwegingen als het wel of niet kunnen leven van een arbeider van dit salaris wordt buiten beschouwing gelaten.

Door deze uitbreiding van de bevoegdheden van een dergelijke Raad, wordt er een soort verplicht bekrachtigingssysteem via automatisch benoemen van een rechter in bepaalde gevallen ingevoerd. Dit is in tegenspraak met de I.L.O. Conventie van 1949, nr. 98, waarin het recht op vrije vakbondsoprichting en het recht op C.A.O.'s wordt geregeld. Art. 4 van dezelfde Conventie veroordeelt elke vorm van automatische of verplichte bemoeienis van de overheid tijdens Collectieve Onderhandelingen. Deze Conventie is ook ondertekend door de regering van de Republiek Turkije.

3. Voor kleine bedrijven verdwijnt het recht op CAO helemaal.

Art. 59 van de Grondwet staat niet toe dat bedrijven met 10 of minder dan 10 werknemers CAO's afsluiten. Dit recht wordt ongrondwettelijk voor kleine bedrijven. Het vaststellen van de werkvoorwaarden wordt geheel aan de Minister-raad, de politieke leiders overgelaten.

Dit betekent het ontnemen van CAO-recht aan een grote groep arbeiders in Turkije. Immers, 88 van de 100 ingeschreven bedrijven hebben 10 of minder arbeiders in dienst. Voor de werknemers van 88% van de bedrijven bestaat het recht op CAO eenvoudig niet. Tijdens de discussies hieromtrent in de Consultatieve Vergadering, zei één van de leden van de Vergadering dat het hier om meer dan 2 miljoen mensen ging. Uitgaande van deze 3 punten brengt de junta middels dit ontwerp radicale beperkingen aan de CAO.rechten. Ze worden uiteindelijk helemaal afgeschaft.

6.

Stakingsrecht en Lock-out als gelijken voor elkaar?

1. De opvatting dat lock-out prevaleert boven de staking.

Het ontwerp van de junta regelt in één en zelfde artikel (art. 58) het recht op lock-out en het stakingsrecht.

Op deze manier wordt gepoogd om staking en lock-out op gelijke juridische waarde te brengen. Maar voor de staking wordt een extra balsammering ingebouwd: Voor iedere soort schade die zal ontstaan door de staking zijn de arbeiders en hun bonden aansprakelijk. Terwijl van de andere kant, de werkgevers en hun bonden geen aansprakelijkheid krijgen voor de schade die de arbeiders als gevolg van een lock-out zullen ondervinden

2. Onduidelijke beperkingen brengen onzekerheid en angst.

Art. 58 legt praktische beperking op de uitvoering van het stakingsrecht (en lock-out). Stakingen mogen niet plaatsvinden op een manier die "goede fatsoens regels" geweld zal doen, op een manier die schade kan berokkenen aan de samenleving of op een manier die het Nationale Inkomen zal schaden. Geen van deze voorwaarden geeft duidelijkheid over wat er mee bedoeld wordt.

Bijvoorbeeld: wet wordt onder het voldoen van een staking aan de "goede fatsoensregels" verstaan? In een konflikt kan een gebeurtenis die goed is voor één partij voor de andere als onfatsoenlijk gekwalificeerd worden. Goed fatsoen en goede bedoelingen zijn begrippen die van geval tot geval, van persoon tot persoon en in de tijd kunnen veranderen. Dezelfde onduidelijkheid geldt ook voor de andere voorwaarden. Wat is schadelijk voor de samenleving of voor het Nationale Inkomen? Wie bepaalt dat?

Door deze onduidelijke begrippen blijft het gevaar bestaan dat een eventuele staking ten alle tijde gestopt of verboden kan worden.

Op deze manier plaatst de Staat een zwaard van Damocles boven het hoofd van het stakingsrecht, een zwaard dat elk momentken vallen.

3. Maximaal 60 dagen staking (art. 59)

Als er toch nog gestaakt wordt, dan mag een maximaal voor 60 dagen. Stakingen die langer dan 60 dagen duren, zullen op verzoek van de minister van Arbeid gestopt worden.

Het konflikt moet dan door de A.N.R. opgelost en definitief geregeld worden. In bedrijven met 10 of minder werknemers mag er helemaal niet gestaakt worden (art.59).

7.

4. Algemene staking, politieke staking en solidariteitsstakingen zijn verboden (art. 58)

Behalve bovenstaande beperkingen worden ook bepaalde soorten stakingen verboden. Er kan geen algemene staking uitgeroepen worden, er kan om politieke redenen niet gestaakt worden en stakingen uit solidariteit zijn ook ongrondwettelijk verklaard.

5. H.A.R.-bekrachtiging beperkt nog meer de staking

Een andere regeling is dat stakingen uitgesteld of verboden kunnen worden door de overheid. (Bijv. omdat het onderwerp niet geschikt is).

In dit soort situaties wordt het konflikt automatisch opgepakt door de H.A.R. en aan een besluit gebonden. Dit soort gevallen van uitstel of verbod en de behandeling ervan, maakt duidelijk dat het stakingsrecht niet wordt gezien als een instrument van de bonden om in uiterste gevallen iets te bereiken. Stakingsrecht wordt gezien als een soort kwaad dat men maar toe moet laten omdat het eenmaal niet anders kan. Het hele begrip 'stakingsrecht' en de functie ervan wordt totaal losgekoppeld van zijn eigenlijke strekking.

In feite wordt met al deze beperkingen het stakingsrecht dat met één hand wordt gegeven, met de andere hand weer ontnomen.

De financiële positie van de bonden wordt verzwakt.

In de nieuwe Grondwet wordt het huidige Check-off systeem afgeschaft. Volgens dit systeem werden de contributiegelden van de leden van een vakbond direkt van hun salaris afgetrokken. (Dit is een soort automatische overschrijvingsysteem vergelijkbaar met de Nederlandse automatische Bank- of Giro-afschrijving. Maar omdat er in Turkije geen systeem van giraal geld bestaat wordt het via de salarisstrookjes geregeld). Art. 56 zegt: "Ieder lid betaalt zijn contributie direkt aan de vakbond". Gezien de financieel slechte situatie van een Turkse arbeider, is het duidelijk dat dit op zeer korte termijn al nadelige effecten zal hebben op de financiële situatie en het functioneren van de vakbonden.

Ambtenaren hebben geen vakbondrechten.

Art. 159 verbiedt de ambtenaren en medewerkers van openbare diensten om vakbonden op te richten of ervan lid te worden. Ongeveer 1,5 miljoen werkende mensen worden op deze manier onthouden van hun rechten.

De nieuwe grondwet van de junta voldoet aan de wensen van de werkgevers.

Vanaf het moment dat het ontwerp werd bekend gemaakt, is er vooral door de specialisten op arbeidsrechtgebied er op gewezen dat de Grondwet in ruime mate voldoet aan de wensen die de werkgevers in de loop van de jaren hebben gaut. Prof. Metin Kural (arbeidsrechtdeskundige) zei:

•

"De nieuwe grondwet bevat in vele opzichten, verschillende wensen die van tijd tot tijd door werkgaverskringen naar voren zijn gebracht maar nooit serieus zijn genomen omdat ze niet aan wetenschappelijke eisen voldeden".

Zoals bekend heeft TDRK-IS totnutoe in vele opzichten een regeringsgezind gezicht getoond. Mogelijkerwijze ~~denken ze het feit dat ze nu nog open zijn aan deze~~ houding. Maar zelfs TDRK-IS geeft nu - in zijn rapport over de nieuwe Grondwet - aan dat deze grondwet met dergelijke beperkingen op vakbondsactiviteiten het einde zal betekenen van collectieve onderhandelingen, de beperking betekent van het stakingsrecht, terwijl de lock-out - een verboden middel van uitsluiting van de werkgevers, in iedere moderne rechtsstaat - als grondwettelijk recht erkend wordt, en dat door het verbod op politieke activiteiten de vakbonden aan banden gelegd worden: Al deze regelingen zijn toegiften aan de wensen van de werkgevers".

Inderdaad zijn er verschillende overeenstemmingen geconstateerd tussen de artikelen van de Grondwet en een rapport dat de TISK (Turkse Werkgevers Vakverbond) in april aan de Commissie die de grondwet voorbereidt, had aangeboden.

TISK zegt in zijn rapport: "Om de eenheid van de staat te bewaken, de moraal en de orde te beschermen en om te voorkomen dat vakbonden meegesleurd worden door politieke stromingen moeten er in de grondwet grenzen gelegd worden".

Zoals hiervoor al beschreven, wordt deze wens over het zich bezighouden van vakbonden met de politiek (art.58), geheel ingewilligd.

Verder zegt TISK dat "Lock-out voor de werkgevers een economisch strijdmiddel is" en ook: "Algemene staking en politieke stakingen moeten in de Grondwet verboden worden. Dit, omdat dit soort stakingen niet tegen werkgevers bedoeld zijn, maar bedoeld zijn om de maatschappelijke orde te verstoren:....".

Art. 58 verbiedt de algemene staking, de politieke staking en solidariteitsstakingen.

Het is duidelijk een grondwet van de werkgevers, van de monopolies: Daarom zeggen we "Nee"! tegen de grondwet.

In tegenstelling tot de vorige militaire machtsovername heeft de Nationale Veiligheidsraad (NVR) - de officiële naam van de leiders - het parlement ontbonden en een commissie benoemd onder voorzitterschap van Prof. Aldikacti die een nieuwe grondwet moet maken. Daarnaast werden een aantal mensen benoemd voor een Consultatieve Vergadering, die nu funktioneert als een soort niet-gekozen parlement om van de nieuwe Grondwet een definitief voorstel voor de Generele Assemblée te maken. Nadat alle artikelen in deze

vergadering zijn behandeld zal de N.V.R. deze grondwet goedkeuren. De verwachting is dat de Generaals dit inderdaad bijna zonder wijzigingen zullen doen. Verschillende uitspraken van Generaal Evren wijzen duidelijk in die richting.

Algemeen voorzitter van de TORK-IS, Sevket Yilmaz, zei naar aanleiding van afschaffing van de vakbondrechten en vrijheden dat er geen andere weg meer is, dan het geven van de sleutel van de vakbond aan de junta.

Er is wel een andere weg !

En die ligt bij de Turkse arbeidersklasse, Turkse bevolking. Deze weg gaat door de eenheid van de democratische krachten, men moet strijden om het referendum onder de democratische (al is het minimaal) omstandigheden te laten gebeuren.

Men moet nee zeggen tegen deze grondwet van de junta. De Turkse arbeidersklasse heeft al zijn vakbondrechten en vrijheden via een lange strijd verworven.

TORK-IS moet ook als een bond van de arbeiders, van de arbeiders leren. Hij moet gehoor geven aan hun eisen. Inwerkingtreden van deze grondwet van de junta zou betekenen dat alle fundamentele rechten en vrijheden totaal afgeschaft worden. Een militaristische politie-staat zal geïnstitutionaliseerd worden.

Zo'n regiem van Turkije kan dan ook een stimulerend voorbeeld vormen voor de werkgevers en monopolies in Europa en in de wereld, die zich in een economische crisis bevinden. Het zal dan ook een sterkere steun zijn in het Midden-Oosten voor de vijanden van de vrede, voor de agressieve krachten. Er zullen in Portugal, Spanje en in Italië dit soort voorbeelden voorgesteld worden als oplossing voor de problemen van de crisis.

Daarom willen we onze stem laten horen en vragen aan ieder die voor de democratie en eerbiediging van de mensenrechten is, om de strijd van de democratische krachten voor een democratisch regiem en tegen dit ontwerp, te ondersteunen.

Wij hebben, omdat we in het buitenland zijn, geen stemrecht bij het komende referendum.

Toch willen we onze stem laten horen en vragen ieder die voor de democratie en eerbiediging van de mensenrechten is, om ons te steunen.

De verkiezing van de raadgevende vergadering, haar doelstelling en de omstandigheden waaronder het grondwetsontwerp tot stand kwam.

Een van de meest besproken onderwerpen in Turkije sinds de militaire coup van 12 september, is de verkiezing van de raadgevende vergadering en de voorbereiding van het grondwetsontwerp.

De eerste belangrijke stap die de militaire diktatuur vlak na de staatsgreep nam was de wetgevende, uitvoerende en rechtelijke organen hun rechten en macht te ontnemen, die zij hadden krachtens de grondwet van 1981.

In plaats daarvan stelden zij een nieuwe wet in, genaamd: "De grondwet en de orde van de staat", die inhoudt dat alle wetgevende maatregelen die de junta neemt, die in strijd zouden zijn met de oorspronkelijke grondwet van 1961, automatisch een grondwetswijziging inhouden. Er kan naar voren worden gebracht dat deze wet zelf in strijd is met de grondwet van 1981.

Ondanks de demagogie van de junta over "de terugkeer tot de democratie", die in de nationale- en internationale media vaak is herhaald, hebben deze onrechtmatige stappen van de junta de vraag opgeworpen onder welke omstandigheden het grondwetsontwerp is voorbereid.

Onder de omstandigheden dat alle politieke activiteiten, bijeenkomsten en demonstraties, stakingen en CAO-overeenkomsten zijn verboden, wordt besproken hoe en uit wie de raadgevende vergadering is samengesteld. Terwijl in sommige kringen werd bepleit dat de raadgevende vergadering zou worden gekozen uit brede lagen van de bevolking, verdedigden anderen het aanwijzen door de militaire junta. Op het moment dat deze discussies plaatsvonden binnen de door de junta toegestane ruimte, zette de junta met haar verklaringen de grote lijnen uit. Volgens deze werd de constitutionele raad niet gekozen, maar aangewezen. Leaders en parlementariërs van politieke partijen van voor 12 september werden echter uitgesloten. Volgens besluit nummer 52 van de junta, dat vlak voor de bekendmaking van de raadgevende vergadering viel, is het voor politieke partijen en hun parlementariërs verboden hun mening over het verleden, heden en toekomst van Turkije te uiten.

Ook het besluit over de constitutionele vergadering geeft helderheid over de demagogie van de junta over "de terugkeer tot de democratie". Volgens dit besluit wordt de constitutionele vergadering samengesteld uit 5 leden van de zogenaamde veiligheidsraad en de 160 leden van de raadgevende vergadering. Van deze laatste zijn 40 leden direkt door de junta benoemd en 120 door de junta gekozen uit de kandidatenlijst waarvoor ieder gemeentebestuur drie personen moest voordragen. Belangrijk hierbij is dat de junta na 12 september nieuwe burgemeesters heeft benoemd die zij betrouwbaar achtte. Voor deze mensen is het uitgesloten te handelen in strijd met de besluiten en richtlijnen van de junta.

Intussen werden door een ander besluit niet alleen de leaders en parlementariërs, maar ook alle gewone leden van de politieke partijen buiten de raadgevende vergadering gehouden. Volgens dit zelfde besluit zal zonder discussie het laatste woord bij de junta zelf liggen. Zo is de functie van de raadgevende vergadering,

2.

zoals ook uit haar naam wordt begrepen, alleen die van raadgever van de junta. Zo is de raadgevende vergadering, die werd gepropageerd als " een grote stap in de richting van de democratie " tot stand gekomen.

De raadgevende vergadering bestaat uit vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties, leiders en adviseurs van holdings, grootgrondbezitters, gepensioneerde legerofficieren die nauwe relaties met de junta hebben en professoren en andere personen uit reaktionaire politieke kring. Professor Orhan Aldikacti, die is benoemd als voorzitter van de uit de vergadering gevormde grondwetskommissie, is mede eigenaar van een fabriek en tevens vice-voorzitter van de raad van bestuur van de konservatieve krant Tercüman. De woordvoerder van deze kommissie Sener Akyol bekleedde een kommisariaat van de tekstielfabriek van Murat Bayrak, welke laatste een bekend pro-fascistische werkgever is, die openlijk de neo-fascistische partij steunde. Een ander belangrijk kommissielid is de heer Refet Ibrahimoglu, de algemeen sekretaris van de turkse werkgeversorganisatie.

Nog voor de raadgevende vergadering werd geopend op 24 oktober 1981 nam de junta de volgende stap tegen de politieke partijen door hen te verbieden en alle bezittingen in beslag te nemen. De politieke omstandigheden waaronder de raadgevende vergadering haar werk startte kunnen als volgt worden samengevat:

- a. Over het hele land was de staat van beleg afgekondigd en het was verboden 's nachts op straat te komen.
- b. Alle manifestaties en demonstraties waren verboden.
- c. Vakbondsactiviteiten waren sterk beperkt en de progressieve vakbondsfederatie DISK en de bij haar aangesloten bonden waren gesloten en hun leiders gearresteerd.
- d. Alle politieke activiteiten en politieke partijen waren verboden.
- e. Het recht om CAO-onderhandelingen te houden en te staken werd afgeschaft.
- f. Alle democratische organisaties werden verboden en haar leiders gearresteerd. Alleen de werkgeversorganisaties konden hun werk voortzetten.
- g. Meer dan 100-duizend progressieven en democraten werden gevangen genomen.
- h. De onderdrukking en systematische terreur ging kontinu door.
- i. De pers stond onder zware censuur.
- j. De vrijheid van meningsuiting was sterk beperkt.
- k. Het koerdische volk werd zwaar onderdrukt.

Het grondwetsontwerp dat bij eerste openbaar making tot felle reacties leidde van de vakbonden, universiteiten, beroepsorganisaties, professoren, intellektuelen en de pers, werd in het geheim opgesteld. De grondwetskommissie heeft bij haar werkzaamheden een aantal individuen en instellingen om advies gevraagd. Sommige van deze adviezen zijn openbaar gemaakt. Maar al deze adviezen zijn geselecteerd en alleen de voorstellen van werkgeversorganisaties en uit reaktionaire konservatieve politieke kring zijn zijn overwerkt in het grondwetsontwerp.

3.

Om die reden wordt het ontwerp de "grondwet van de werkgevers" genoemd. De publieke opinie werd vooral bepaald door kritiek, behalve de werkgevers die zeer lovend waren.

Er is geen verschil tussen de omstandigheden waarin het grondwetsontwerp werd voorbereid en de huidige situatie. Nog erger, de druk van de militaire diktatuur wordt met de dag zwaarder. Een duidelijk voorbeeld daarvan is besluit 70, dat de besluiten 52 en 65 vervangt. In het besluit dat zogenaamd oud politici en parlementariërs in staat moet stellen op het grondwetsontwerp te reageren, staat: "geen enkele instelling of persoon mag door haar uitspraken het stemgedrag van de bevolking beïnvloeden." Dit toont aan dat de junta niet de democratie wil herstellen, maar dat zij onder de dekmantel van democratie, een autoritair onderdrukkend parlementair systeem wil vestigen. Op dit moment wil de junta dit systeem door middel van een referendum aan het volk opleggen. Een referendum dat gehouden wordt terwijl alle politieke activiteiten verboden zijn, vrijheid van meningsuiting en discussie zwaar beperkt zijn, politieke partijen en vakbonden gesloten zijn, 10-duizenden progressieven en democraten in de gevangenis zitten en zijn uitgesloten van stemming, zal nooit de aspiraties en vrije wil van het volk weerspiegelen. Een referendum dat onder zulke omstandigheden wordt gehouden zal bovenal niet door het volk worden geaccepteerd.

De door de junta aangewezen Raadgevende Vergadering heeft de debatten over het grondwetsontwerp afgesloten. Het herziene ontwerp is nu weer in handen van zijn werkelijke meesters: de generaals. De Nationale Veiligheids Raad zal het ontwerp zijn uiteindelijke vorm geven voor het referendum dat voor 7 november gepland is.

De nationale en internationale openbare mening zijn benieuwd naar de vorm die het ontwerp heeft gekregen als resultaat van de beraadslagingen van de Raadgevende Vergadering.

DE RAADGEVENDE VERGADERING: NAPRATERS

In onze 'Dokumentatiemap over het nieuwe grondwetsontwerp van Turkije' hebben we erop gewezen dat, afgezien van een aantal onbelangrijke wijzigingen de Raadgevende Vergadering het ontwerp onaangetast zou laten, en vooral dat er geen amendementen zouden komen die de structuur van het beoogde regiem veranderen. Deze voorspelling is uitgekomen. De Raadgevende Vergadering heeft de functie om de kritiek in acht te nemen en de grondwet langs democratischer en eigentijdser lijnen uit te zetten niet vervuld. Integendeel, behalve dat ze de autoritaire, repressieve en reaktionaire structuur handhaafde, verhoogde de Vergadering door verschillende amendementen de anti-demokratische voorschriften zelfs. De Vergadering voegde nog direkter en onbedekter bepalingen toe om het huidige militaire regiem in burgerkledij te stabiliseren.

De beraadslagingen bewezen vanaf het begin dat de vergadering onmachtig was veranderingen in een democratischer richting te bewerkstelligen. Dit als gevolg van zowel de structuur van de Vergadering zelf en de manier waarop hij geïnstalleerd is, als door de anti-demokratische omstandigheden die in het land heersen. De kritiek die door sommige leden van de vergadering geuit werd onder invloed van de publieke oppositie en protesten werd tot zwijgen gebracht door de gezamenlijke inspanning van leden van de Vergadering die nauw betrokken zijn bij de junta en van de junta zelf door verklaringen zoals die in de toespraak van generaal Evren in de stad Afyon.

HET ONTWERP WERD NOG REAKTIONAALDER

Onder de indruk gebracht van de omstandigheden en naar aanwijzingen van de Nationale Veiligheidsraad, debatteerde de Raadgevende Vergadering over het aannemen van het ontwerp, ondanks enkele amendementen met verontachzaming van de kritiek die er op uitgeoefend was.

Inderdaad, op het eerste gezicht lijkt het alsof er aan het ontwerp een paar toevoegingen zijn gedaan onder invloed van de kritiek. Bijvoorbeeld, wat een van de meest controversieele punten was, de laatste zin van artikel 5 die het recht op soevereiniteit in tweeën deelde en erkende dat internationale instellingen deel zouden hebben aan dit recht, werd geschrapt.

Echter, deze verandering is van nul en generlei waarde daar artikel 88, waarin de President onafhankelijk van het parlement de macht wordt verleend zijn toevlucht te nemen tot het inzetten van het leger in geval van plotselinge oorlogsdreiging en waarin de Nationale Vergadering ontheven wordt van de bevoegdheid de Turkse strijdkrachten naar het buitenland te sturen en buitenlandse strijdkrachten op turks grondgebied toe te laten "wanneer dat noodzakelijk is op grond van internationale verdragen waarbij Turkije partij is". Het recht op soevereiniteit is dus nog immer verscheurd, maar op een andere manier.

Een ander voorbeeld is het amendement op artikel 26. De bepaling dat vrijheid van meningsuiting beperkt kon worden omwille van "de jeugd te beschermen tegen de invloed van schadelijke stromingen en opvattingen" is door de Vergadering geschrapt. Maar nu is er een nieuwe toevoeging aan artikel 70 over de bescherming van de jeugd dat zegt: "De staat zal de nodige maatregelen nemen .... te verzekeren dat jonge mensenopgroei en zich ontwikkelen zodanig dat zij zich afzetten tegen gezichtspunten die beogen de integriteit van de staat met haar grondgebied en natie, te schaden"

Met betrekking tot enige artikelen heeft de Vergadering gestreefd de indruk te vestigen zich iets te hebben aangetrokken van de openbare kritiek door indrukwekkende amendementen die het effect niet beïnvloeden. Bijvoorbeeld in artikel 28 dat over de persvrijheid gaat werd de bepaling uit het oorspronkelijke ontwerp dat voorzag in de sluiting van tijdschriften op "tijdelijke of permanente basis" geamendeerd; de term "permanent" werd geschrapt. De bepaling voor tijdelijke sluiting bleef echter en er is geen tijdslimiet gesteld aan zo'n sluiting. Op die wijze blijft het mogelijk een "tijdelijke" sluiting te transformeren in een permanente. Bovendien bewijst een volgende clause van het artikel de bedoeling een permanent verbod te handhaven door te stellen dat "Iedere publikatie die in wezen een voortzetting is van de stopgezette publikatie is verboden".

Bij zulke bedekte en verwarde voorschriften die pretenderen in te gaan op bepaalde kritiek heeft de Vergadering echter ook enige amendementen aangenomen die openlijk nog ernstiger beperkingen invoeren. Bijvoorbeeld de clause in artikel 12 die in het oorspronkelijke ontwerp stelde dat de "uitoefening van de grondrechten en vrijheden kan worden beperkt" werd veranderd in "grondrechten en vrijheden worden beperkt.." waarmee de beperking direkt gelegd wordt op de rechten en vrijheden. Een beperking van de wijze waarop een recht uitgeoefend wordt is hoewel het een begrenzing is kan nog steeds een aantal mogelijkheden openlaten voor het gebruik van dit recht, terwijl de direkte beperking op het recht zelf het gevaar inhoudt van een voorbarige en totale vernietiging van zo'n mogelijkheid. Daarom heeft het ontwerp met dit amendement een veel strengere vorm.

We kunnen nog een voorbeeld aanhalen uit artikel 28 dat ook met de persvrijheid verband houdt. De Vergadering ook aan dit artikel een clause toegevoegd die inhoudt dat "publikaties in een andere dan de officiële taal" onderworpen worden aan voorafgaande goedkeuring. Het is duidelijk dat dit amendement speciaal bedoeld is publikaties in de koerdische taal te voorkomen omdat in een andere paragraaf staat dat "voorwaarden die voortvloeien uit internationale verdragen uitgezonderd" worden; daarmee is dit recht verzekerd voor Armeense, Griekse en Joodse minderheden, naar het verdrag van Lausanne.

Behalve Koerdische publikaties bedreigt deze beperking de mogelijkheden van in het bijzonder politieke partijen, vakbonden, beroeps- en andere maassa-organisaties in vreemde talen te publiceren.

De Vergadering volhardde ook in deze anti-demokratische houding bij de behandeling van de delen die de structuur van de staat betreffen. Het heeft een nog autoritaarder staatsbestel geregeld dan het oorspronkelijke ontwerp, op basis van de vernietiging van grondrechten en vrijheden.

Tenslotte: de Vergadering heeft een reeks tijdelijke artikelen aangenomen die de beloften van terugkeer naar de democratie aan de openbare mening en de wereld gedaan volkomen weerspreken.

DE TIJDELIJKE ARTIKELEN: DE DOOS VAN PANDORA

Door deze artikelen wordt het huidige militaire regiem, de Nationale Veiligheids Raad permanent gemaakt. Volgens deze artikelen, wordt tegelijkertijd met het referendum, het hoofd van de NVR automatisch gekozen tot President van de Republiek. Hij zal bovendien zijn positie als leider van de NVR en Chef-Staf mogen behouden omdat de NVR zijn legaal bestaan zal voortzetten totdat het Presidium van de Nationale Vergadering is gevormd na de eerste algemene verkiezingen en samenhangend daarmee zal het hoofd van de NVR ook Chef-Staf blijven. Dezelfde maatregelen gelden ook voor de andere leden van de junta die als zodanig aan de macht zullen blijven. Wanneer het Presidium van de Nationale Vergadering is ingesteld zal de NVR zitting nemen in de Presidentiële Raad.

De Presidentiële Raad vervangt de Staats Advies Raad van het oorspronkelijke ontwerp. De samenstelling van de Presidentiële Raad is beperkter dan de Staats Advies Raad, daar de Presidentiële Raad alleen leden van de NVR zal bevatten. Bovendien is de macht van deze Raad uitgebreider.

De Presidentiële Raad, alias de Nationale Veiligheidsraad, zal gemachtigd worden, volgens deze tijdelijke artikelen, om de wetten die opgesteld zijn door de Nationale Vergadering te onderwerpen aan een eerste onderzoek en hun mening erover kenbaar te maken aan de President; om zaken te onderzoeken die de interne en externe veiligheid betreffen; en om in gevallen dat de President van zijn buitengewone bevoegdheden gebruik wenst te maken, onderzoeken te verrichten adviezen geven en directe inlichtingen inwinnen van alle autoriteiten en uitvoerende organen. In feite kon zelfs een lid van de NVR er niet omheen te erkennen dat de macht die in deze Raad gelegd wordt eigenlijk een 'voogdijschap' inhoud.

De tijdelijke artikelen hebben ook een kenmerkende regeling getroffen over het in werking treden van de wetsartikelen van het ontwerp. Die artikelen die van repressieve, autoritaire, vrijheidsvernietigende aard zijn zullen onmiddellijk van kracht worden volgens artikel 1. Ook de artikelen die het economische leven betreffen tot schade van de werkende mensen zullen op de dag van publikatie van de grondwet van kracht zijn. De paragrafen die de uitvoerende macht, het bestuur en de rechterlijke macht onder supervisie van de president stellen, zullen ook prioriteit genieten.

Anderzijds zullen de delen die met de wetgeving en het lokaal bestuur in verband staan pas geëffectueerd worden na de eerste algemene verkiezingen, die dus onder controle van de NVR gehouden zullen worden, onder de verboden en beperkingen die ze tot nu toe hebben opgelegd en binnen het kader van de repressieve, anti-demokratische structuur die door de grondwet aangebracht is.

Bovendien machtigen de artikelen de Ministerraad te beslissen wanneer het voorschrift uit het ontwerp de minimum lonen te ontheffen van elke taxatie in werking wordt gesteld.

Voorts, om de wijze van regeren van de Nationale Veiligheidsraad te stabiliseren, voorkomen deze tijdelijke artikelen elk amendement op deze grondwet. In de komende) jaar durende "tijdelijke" periode zal een 3/4 meerderheid van de Nationale Vergadering nodig zijn om te amenderen. De voorzitter van de grondwetskommissie professor Aldikaği heeft deze bedoeling openlijk geuit met de woorden; "We wensen niet dat deze grondwet in de komende jaren gewijzigd wordt."

De leden van de NVR zullen het recht van 'onschendbaarheid' genieten, zelfs na deze tijdelijke periode. Op deze wijze onthuld de NVR zijn bedoeling bevrijd te zijn van elke verantwoordelijkheid voor deze periode, die ze willen legaliseren door een anti-democratisch referendum, dat de wil van het volk onderdrukt.

"NEE" TEGEN EEN POLITIESTAAT

De vorm die het ontwerp van de grondwet heeft gekregen van de Raadgevende Vergadering bewijst dat de NVR tracht een politiestaat te vestigen in Turkije. Dit ontwerp druist in tegen de wensen van het volk. Zo zeer dat het niet van alle leden van de Raadgevende Vergadering de stem kreeg. 36 leden, 25% van het geheel heeft er van afgezien positief over het ontwerp te stemmen.

De NVR is zich bewust van en bezorgd om deze situatie en de mogelijkheid van het volk om "nee" te zeggen tegen deze grondwet. Daarom bereid de NVR het verloop van het referendum op 7 november, waar ze niet onderuit kunnen, op de meest anti-demokratische en repressieve wijze voor.

Er zijn nieuwe onderzoeken en berechttingen geopend tegen de vertegenwoordigers en organisaties van de verschillende bevolkingsgroepen. Nog 19 mensen zijn gedaagd in het DISK proces, tegen 10 van hen wordt de doodstraf geëist. Er worden onderzoeken ingesteld naar met DISK verbonden vakbonden en er zijn sommige nieuwe zaken geopend. Er is ook een nieuw onderzoek tegen de Schrijvers Bond van Turkije. De legale eis van Ecevit voor vermindering van zijn veroordeling is genegeerd, zodat hij gedwongen wordt in de gevangenis te blijven als het referendum plaatsvindt. De berechting van de leiders van de vredesbeweging, die elk leidende figuren waren in hun kring gaat door en hun eis tot ontslag van rechtsvervolging is geweigerd. Deze en dergelijke zaken hebben tot doel het volk voor het referendum te intimideren.

Er wordt gepoogd het uitdragen van meningen over het grondwetsontwerp in brede kring te voorkomen door maatregelen die mogelijk zijn door dekreet no. 70. Dit dekreet vervangt het 52^e en het 65e die de NVR moest intrekken als gevolg van interne en externe druk en dat zegt dat personen tegen wie een onderzoek loopt of een proces geen mening mag uiten over het grondwetsontwerp. Met dit dekreet heeft de NVR ook alle propaganda om het volk negatief te laten stemmen over het grondwetsontwerp verboden, terwijl de NVR zelf een massale campagne voert over de Staatsradio en televisie om het volk te dwingen de grondwet te accepteren.

In weerwil van alle anti-demokratische omstandigheden en repressies, zijn de democratische krachten in Turkije vastbesloten de aard van de door de NVR opgelegde grondwet bloot te leggen.

Zij staan dichtbij hun democratische strijd de grondwet van zo'n reaktionair regime wat het Turkse volk niet verdient, te weerstaan en er nee tegen te zeggen.